

T.C.

**GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI**

**TÜBİTAK YAYINLARI BEŞ YAŞ ÜSTÜ ÇOCUK HAKLARI SERİSİ
KİTAP KAPAKLARININ TASARIM İLKELERİ BAKIMINDAN
İNCELENMESİ**

**THE ANALYSIS OF THE BOOK SERIES CHILDREN'S RIGHTS OVER 5
YEARS BY TÜBİTAK PUBLICATIONS IN TERMS OF DESIGN
PRINCIPLES FOR BOOK COVERS**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
SERDAR DİK**

**TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ MERVE YILDIRIM**

GİRESUN-2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 02/10/2019 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Serdar DİK'in "**TÜBİTAK Yayınları Beş Yaş Üstü Çocuk Hakları Serisi Kitap Kapaklarının Tasarım İlkeleri Bakımından İncelenmesi**" başlıklı tezini incelemiş olup aday 03.10.2019 tarihinde, saat 09:30 da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. Abdullah AYAYDIN	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Merve YILDIRIM	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Seda Nur ATASOY	

ONAY

...../...../2019

Prof. Dr. Güven ÖZDEM
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “TÜBİTAK Yayınları Beş Yaş Üstü Çocuk Hakları Serisi Kitap Kapaklarının Tasarım İlkeleri Bakımından İncelenmesi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

03/10/2019

Serdar DİK

ÖN SÖZ

İçinde bulunduğumuz zaman diliminde her geçen gün önemi artan okul öncesi eğitimi, 0-6 yaş aralığında okul öncesi dönemdeki çocuklara verilen eğitiminde daha kaliteli ve okul öncesi kurumlardaki öğretmenlerin daha bilinçli olmasını gerektiren bir sistemi de beraberinde gündeme taşımaktadır. Bu bağlamda okul öncesi dönemdeki çocukların, özellikle içinde yaşadığımız teknoloji çağında kitaplara ilgilerini artırma ve kitaplarla tanışma süreçlerine katkıda bulunma konusunda anne-babaların ve okul öncesi öğretmenlerinin rolü büyüktür.

Henüz okuma ve yazması olmayan okul öncesi yaş grubundaki çocuklar kitapları öncelikle kapak tasarımlarından yola çıkarak tercih edeceklerdir. Çünkü kitap kapak tasarımları okuma-yazması olmayan bu yaş grubundaki çocuklar için içeriğin özeti niteliğinde olup çocuklar için ilgi ilk olarak kapak tasarımı ile başlayacaktır.

Okul öncesi dönemdeki 0-6 yaş arası çocukların içinde bulunduğu olanakların daha kaliteli ve daha bilinçli olması için anne-babaların ve bu kurumlarda çalışan öğretmenlerin de kitap kapak tasarımlarının, tasarım öğeleri ve ilkelerine uygunluğu konusunda bilgilendirilmesi gerekir. Bu bağlamda kapak tasarımları hazırlanırken tasarım öğeleri ve ilkeleri dikkate alınmalı, tasarımın öge ve ilkelere uygun olarak hazırlanması gerekir.

Yüksek lisans eğitimim süresince içinde bulunduğu yoğun çalışma temposuna rağmen çok değerli mesleki bilgilerini ve sanata dair tecrübesini benimle paylaşan; tezimin konusunun belirlenme sürecinde, tezin araştırma aşamasında, tezim ile ilgili yön tayininde ve tezimin tamamlanma sürecinde içten katkılarını benden esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, saygı değer hocam ve tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Merve YILDIRIM'a, sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Araştırma sürecindeki paylaşımlarından ve desteklerinden dolayı kıymetli hocam Prof. Dr. Abdullah AYAYDIN hocama teşekkür ediyorum.

Araştırmanın hemen her aşamasında manevi desteğini benden esirgemeyen ve her daim yanımda olan ve hayatımın her evresinde bana hep destek olan eşim Esra DİK'e ve biricik oğlum Göktuğ Kağan Dik'e teşekkür ederim.

**TÜBİTAK YAYINLARI BEŞ YAŞ ÜSTÜ ÇOCUK HAKLARI SERİSİ
KİTAP KAPAKLARININ TASARIM İLKELERİ BAKIMINDAN
İNCELENMESİ**

DİK, Serdar

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Merve YILDIRIM

Giresun Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı
Giresun / 2019

ÖZET

Okul öncesi yaş grubu olarak 0-6 yaş aralığındaki çocukların eğitiminde kullanılan kitaplar, bu yaş gruplarında çocuk kitaplarının ya da kitap sevgisinin kazandırılmasında önemli bir yere sahiptir. Çocuğa kitap alışkanlığı kazandırmanın önemli bir adımı olan resimli çocuk kitaplarının, çocuklarla buluşması ve çocuğun dikkatini çekmesi kitabın kapak tasarımı sayesinde daha etkili olacaktır. Dolayısıyla resimli çocuk kitapları hazırlanırken estetik önceliğin kapak tasarımına verilmesi ve kapak tasarımı hazırlanırken de görsel tasarım öğeleri ve ilkelerinden bilinçli bir şekilde faydalanılması gerekir. Kapak tasarımını yapan grafik tasarımcının görsel tasarım öge ve ilkelerine hâkim olmasını gerektiren bu durum, tasarımcının sorumluluk alanını genişletir ve hedef kitleye iletilmesi gereken mesajın daha sağlıklı ulaşmasını sağlar.

TÜBİTAK Yayınları Beş Yaş Üstü Çocuk Hakları Serisi Kitap Kapaklarının Tasarım İlkeleri Bakımından İncelenmesi başlığıyla yapılan bu tez çalışmasında, TÜBİTAK'ın Popüler Bilim Yayınları, Çocuk hakları serisi kitapları incelenmiştir.

Araştırmada evren olarak resimli çocuk kitapları ele alınmış ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma (TÜBİTAK) Popüler Bilim Yayınları web sayfasında bulunan 362 kitap içerisinde araştırma yapılarak TÜBİTAK'ın Popüler Bilim Yayınları, Çocuk hakları serisi kitapları ele alınmıştır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesinin maddelerinden oluşan Çocuk Hakları serisine ait 10 adet resimli

III

çocuk kitabının kapak tasarımlarının tasarım ilkelerine uygunluğu incelenmiş ve araştırmanın örnekleme oluşturulmuştur.

Araştırma nitel araştırma yöntemi kullanılarak oluşturulmuş ve betimsel analiz yöntemi ile likert tipi sorular kullanılarak değerlendirme kriterleri belirlenmiş elde edilen veriler doğrultusunda doküman incelemesi yöntemiyle veriler değerlendirilmiş ve araştırmacı tarafından verilere bağlı kalınarak tablo yorumlamaları yapılmıştır. Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarının kapak tasarımlarını tasarım ilkelerine göre değerlendirmek amacı ile tasarım ilkelerinin her maddesi için 3 farklı değerlendirme kriteri ile bir uzman değerlendirme formu hazırlanmıştır. Formun gönderileceği uzmanlar belirlenirken temel sanat eğitimi almış, temel sanat eğitimi alanında yetkin, Yükseköğretim Kurumlarının Güzel Sanatlar Fakülteleri ile Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi bölümlerinde bulunan öğretim elemanlarının da görüşleri alınmış, uzman değerlendirme formunun kapsam geçerliği uzmanlara danışılarak sağlanmıştır. Dört alan uzmanının ortak görüşleri doğrultusunda, TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları Çocuk Hakları Serisine ait 10 farklı kitap için tasarım ilkelerinin maddelerinden oluşan değerlendirme kriterleri belirlenmiş ve uzman görüş formu oluşturulmuştur. Elde edilen verilerin bulgular ve yorumlar kısmında kullanımı için bu uzman görüş formlarındaki verilerden yararlanılmıştır.

Kavramsal çerçeve boyutunda tasarımın tanımı yapılarak, tasarımın tarihi ve kullanım alanları, tasarım ilkeleri ile ele alınmış; genelden özele gidilerek, kitap kapağı tasarımı ve kitap kapağı tasarımını oluşturan görsel öğeler açıklanmıştır. Kapak tasarımlarının tasarım ilkelerine uygunluğunun incelendiği araştırmada tasarım ilkeleri alan ile ilgili birçok kaynaktan araştırılmıştır. Tasarım ilkelerinin kaynaklarda farklılıklar göstermesi gerekçesi ile bir bütün olarak sadece tasarım öğeleri ve ilkelerini ele alan; Görsel Tasarım Öge ve İlkeleri (PEGEM Akademi Yayınları) kitabında bulunan ilkeler araştırmada kullanılmış, ilkelerin içerikleri alan ile ilgili diğer kaynaklarla desteklenmiş ve araştırmanın incelenmesinde kullanılmak üzere araştırma içeriğine eklenmiştir.

IV

Resimli çocuk kitapları ve bu kitapların biçimsel özelliklerine, çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları ile ilgili kaynaklardan erişilerek; resimli çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken hemen her aşamanın önemi de kavramlarla açıklanmıştır.

Uzman görüş formunda 27 değerlendirme kriteri ile incelenen çocuk hakları serisine ait 10 adet resimli çocuk kitabının kapak tasarımları, alan uzmanlarının değerlendirmelerinden elde edilen sayısal verilere göre incelenmiştir. İnceleme, yükseköğretim kurumlarında görev yapan 9 öğretim elemanı ve araştırmacı tarafından yapılmıştır. Her bir değerlendirme kriteri için uzmanlardan kitap kapak tasarımlarına; kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kısmen katılıyorum, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seçenekleri sunularak uzmanlar tarafından bu seçeneklerden biri ya da bir kaç şeklinde seçim yapmaları istenmiştir. Değerlendirme kriterlerine göre incelemesi yapılan her kapak tasarımı için uzmanların değerlendirme puan ortalamaları alınmış ve bu formdan elde edilen sayısal sonuçlar ile oluşturulan tablolar araştırmacı tarafından açıklanarak sonuç bölümü için veriler belirlenmiştir.

Kitaplar incelendiğinde genel olarak dikkat edilmesi gereken durumların; çocuk kitabındaki resimlemelerin (illüstrasyonların) estetik duyarlık ile yapılması, bu görsel unsurların sanat değeri taşıması gerekliliği ve tasarım ilke ve öğelerine uygun formatta hazırlanmasının önemine vurgu yapılmıştır. Bu noktada okul öncesi öğretmenleri ile ebeveynlerin de kitap seçiminde araştırmadaki bulgular neticesinde bu kriterleri göz önünde bulundurmalarının gerekliliği tespit edilmiştir.

ANAHTAR KELİMELEER: Tasarım, Grafik Tasarım, Okul Öncesi, Resimli Çocuk Kitapları, Tasarım İlkeleri

**THE ANALYSIS OF THE BOOK SERIES CHILDREN'S RIGHTS OVER 5
YEARS BY TÜBİTAK PUBLICATIONS IN TERMS OF DESIGN
PRINCIPLES FOR BOOK COVERS**

DIK, Serdar

MASTER THESIS

Thesis Advisor: Dr. Lecturer Member Merve YILDIRIM

Giresun University
Graduate School of Social Sciences
Department of Art and Design
Giresun / 2019

ABSTRACT

The books used in the education of children in the age range 0-6 as preschool age group have an important place in gaining the love of children's books or books in these age groups. The book's cover design will make it more effective for children's books to meet with children and attract the attention of the child, which is an important step in making the child a book habit. Therefore, aesthetic priority should be given to cover design when preparing children's illustrated books and visual design elements and principles should be used consciously when preparing cover design. Requiring the graphic designer to master the elements and principles of visual design, this extends the responsibility of the designer and ensures that the message that needs to be conveyed to the target audience is more healthy.

TÜBİTAK publications in this thesis titled Examining the covers of children's rights series over five years of age in terms of Design Principles, TÜBİTAK's Popular Science Publications and children's rights Series books were examined.

Children's books illustrated as evren were covered in the research and research was conducted from 362 books on the Popular Science Publications web page of Turkey scientific and Technological Research (TÜBİTAK).

TÜBİTAK's Popular Science Publications, children's rights Series books have been covered. The conformity of the cover design of the 10 illustrated children's books of the children's rights series, which consists of the articles of the United Nations

Declaration on the rights of the child, to the design principles was examined and thus a sample of the research was created.

The research method the qualitative research method and descriptive analysis were created by using Likert-type questions using the evaluation criteria identified in accordance with the data obtained by document review and the data were evaluated with the method based on the data reviewed by the researcher table renditions. An expert evaluation form with 3 different evaluation criteria has been prepared for each article of the design principles in order to evaluate the cover designs of children's books with pre-school pictures according to the design principles. The form that will be sent to experts in determining the basic art education, basic art education competent in the field of higher education institutions and education Faculty of Fine Arts Faculty of Fine Arts departments of faculty members in the views taken, in consultation with experts form the expert evaluation of the scope of validity is provided. In line with the common opinions of four field experts, evaluation criteria consisting of design principles were determined and expert opinion form was created for 10 different books belonging to TÜBİTAK Popular Science Publications children's rights series. The data in these expert opinion forms were used for the use of the obtained data in the findings and comments section.

Starting from the definition of design in conceptual frame dimension, definition of design, General History, areas of Use and design principles are discussed; going from general to specific, book cover design and visual elements that make up book cover design are explained. In the study of the compatibility of cover designs with design principles, design principles were investigated from many sources related to the field. Considering only design elements and principles as a whole with the reason that design principles differ in sources; The principles found in the book of visual design elements and principles (PEGEM Akademi publications) were used in research, the contents of the principles were supported by other sources related to the field and added to the research content to be used in the study.

Children's books with pictures and the formal features of these books, children's literature and children's books by accessing the sources related to the

VII

importance of almost every stage to be considered in illustrated children's books are explained with concepts.

The cover designs of 10 illustrated children's books belonging to the children's rights series, which were examined in the expert opinion form with 27 evaluation criteria, were examined according to the numerical data obtained from the evaluations of the field experts. The examination was conducted by 9 faculty members and researchers working in higher education institutions. From experts to book cover designs for each evaluation criterion; I strongly disagree, disagree, partially agree, agree and strongly agree options were presented and experts were asked to choose one or more of these options. According to the evaluation criteria, the evaluation score averages of the experts were taken for each cover design examined and the tables created with the numerical results obtained from this form were explained by the researcher and the data were determined for the results section.

The importance of preparing the illustrations (illustrations) in children's books with aesthetic sensitivity, the necessity of these visual elements to carry art value, and the appropriate format for the design principles and elements were emphasized. At this point, it was determined that pre-school teachers and parents should take these criteria into consideration as a result of the findings in the research.

KEYWORDS: Design, Graphic Design, Preschool, Illustrated Children's Books, Design Principles

VIII

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
RESİMLER DİZİNİ.....	XI
TABLolar DİZİNİ.....	XIII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	XV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TASARIM.....	6
1.1. Tasarımın Tanımı	7
1.2. Tasarımın Genel Tarihi.....	9
1.3. Tasarımın Kullanım Alanları.....	13
1.3.1. Tasarımın, Grafik Tasarım Alanında Kullanılması.....	15
1.4. Görsel Tasarım İlkeleri.....	18
1.4.1. Denge	19
1.4.2. Vurgu.....	21
1.4.3. Zıtlık	22
1.4.4. Oran.....	23
1.4.5. Ritim.....	25
1.4.6. Hareket	26
1.4.7. Bütünlük	27
1.4.8. Armoni	28
1.4.9. Çeşitlilik	29

IX

1.5. Kitap Kapağı Tasarımı	31
1.5.1. Kitap Kapak Tasarımını Oluşturan Görsel Öğeler	34

İKİNCİ BÖLÜM

2. RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ BİLİŞSEL GELİŞİME ETKİSİ VE BEŞ YAŞ ÜSTÜ ÇOCUKLARIN NİTELİKLERİ.....	41
2.1. Resimli Çocuk Kitaplarının Bilişsel Gelişime Etkisi	41
2.2. Beş Yaş Üstü Çocukların Nitelikleri	42
2.3. Resimli Çocuk Kitapları Ve Biçimsel Özellikleri	43
2.4. Resimli Çocuk Kitapları	44
2.5. Resimli Çocuk Kitaplarının Biçimsel Özellikleri.....	45
2.5.1. Boyut	46
2.5.3. Kapak	47
2.5.4. Sayfa Düzeni	48
2.5.5. Harflerin Puntosu	49
2.5.6. Resimlemeler.....	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	52
3.1. Araştırma Modeli	52
3.2. Evren ve Örneklem.....	53
3.3. Veri Toplama Teknikleri	53
3.4. Verilerin Analizi.....	54

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	57
4.1. İncelemesi Yapılan Çocuk Kitapları	57
4.2. Tasarım İlkelerinden Denge İlkesine Dair Bulgular	63

4.3. Tasarım İlkelerinden Vurgu İlkesine Dair Bulgular.....	65
4.4. Tasarım İlkelerinden Zıtlık İlkesine Dair Bulgular	67
4.5. Tasarım İlkelerinden Oran İlkesine Dair Bulgular.....	69
4.6. Tasarım İlkelerinden Ritim İlkesine Dair Bulgular.....	71
4.7. Tasarım İlkelerinden Hareket İlkesine Dair Bulgular	73
4.8. Tasarım İlkelerinden Bütünlük İlkesine Dair Bulgular	74
4.9. Tasarım İlkelerinden Armoni İlkesine Dair Bulgular	76
4.10. Tasarım İlkelerinden Çeşitlilik İlkesine Dair Bulgular.....	78
SONUÇ VE ÖNERİLER	81
KAYNAKÇA	87
İNTERNET KAYNAKÇASI.....	92
RESİM KAYNAKÇASI	93
EKLER	97
Ek-1 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi.....	97
Ek-2 Uzman Değerlendirme Formu Örneği.....	99
ÖZGEÇMİŞ	104

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1:Kenya’da Turkana Gölü’nün kıyılarında bulunan 3,3 milyon yıllık taş aletler.....	10
Resim 2: Bizon, Mağara Resmi, M.Ö. 15.000-10.000 Dolayları, Altamira, İspanya	12
Resim 3: At, Mağara Resmi, M.Ö. 15.000-10.000 Dolayları, Lascaux, Fransa	12
Resim 4: Uwe Loesch, Halkların Göçü afiş çalışması, Polonya Kabaresi.....	17
Resim 5: Simetrik ve asimetrik denge çeşitlerinin görsellerle örneği.....	20
Resim 6: Resimde genel mavi gri ton içerisinde güneş rengi ile vurgulanmıştır (Claude Monet)	22
Resim 7: Kadın figürünün aynada yansıması resimde zıtlık meydana getirmiştir (Edouart Manet)	23
Resim 8: İnsan vücudunun oransal ilişkileri	24
Resim 9: Marcel Duchamp resimlerinde ritimin etkisi	26
Resim 10: Görsel öğelerin aynı amaçla bir arada tasarlanması bütünlük oluşturur (Leonardo da Vinci).....	27
Resim 11: Tasarımda figürlerin, hareketlerin ve renklerin çeşitliliği görsel öğeleri zengin gösterir.....	29
Resim 12: Örnek kitap kapağı tasarımı ve sunum modellemesi	32
Resim 13: Kitap kapağı tasarımında kullanılan genel bilgiler (Oluşturan: Serdar Dik)	33
Resim 14: “Merz” dergisinin Reklam Tipografisine adanmış 11. Sayısı, (Kurt Schwitters)	36
Resim 15: İllüstrasyonun kapak tasarımı üzerinde kullanımı	38
Resim 16: Bilmecelerle a b c kitap kapak çalışması ve resimlemesi (Can GÖKNİL).....	40
Resim 17: Online kitap satış sitelerinde en çok satan kitap kategorisinden kitap kapağı örneği.....	44
Resim 18: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Bilge Adamın Yolu"	57

XII

Resim 19: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Pamuk Çocuk".....	58
Resim 20: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Amir Yolunu Kaybediyor"	58
Resim 21: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Ariyanna'nın Sihirli Kutusu"	59
Resim 22: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Riki'nin Yeni Dünyası"	59
Resim 23: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Annem Babam Nerede?"	60
Resim 24: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Kaybolan Renkler"	61
Resim 25: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Minik Korsanlar"	61
Resim 26: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Gülücükler Şatosu".....	62
Resim 27: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Salyangoz Adam"	62

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: "Kapak tasarımında denge ilkesini sağlamak maksadıyla, nokta, çizgi, leke, renk, biçim gibi öğeler uyumlu bir şekilde kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular	63
Tablo 2: "Kapak tasarımında simetrik denge kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular.....	64
Tablo 3: "Kapak tasarımında asimetrik denge kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular.....	64
Tablo 4: "Kapak tasarımında vurgu ilkesini sağlamak maksadıyla, nokta, çizgi, leke, renk, doku gibi unsurlardan biri kompozisyonda daha etkin olarak kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular	65
Tablo 5: "Kapak tasarımında vurgulanmak istenilen öğenin ifade gücü iyidir" değerlendirme kriterine dair bulgular	66
Tablo 6: "Kapak tasarımında birden çok öğede vurgu kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular	66
Tablo 7: "Kapak tasarımında zıtlık ilkesi kullanılmış ve tasarıma hareket kazandırılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular.....	67
Tablo 8: "Kapak tasarımında zıtlık ilkesi renk öğesi açısından yerinde kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular	67
Tablo 9: "Kapak tasarımında zıtlık ilkesi şekil öğesi açısından yerinde kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular	68
Tablo 10: "Kapak tasarımında kullanılan tipografi ve illüstrasyonların tasarım öğesi olarak kullanımında birbirleriyle oranına dikkat edilmiştir" değerlendirme kriterine dair bulgular.....	69
Tablo 11: "Kapak tasarımında tasarım öğeleri kendi içinde oran ilkesine uygun hazırlanmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular.....	69
Tablo 12: "Kapak tasarımında kullanılan oran tasarıma değer katmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular	70
Tablo 13: "Kapak tasarımında nokta, çizgi, renk öğeleri tekrarlanırken estetik kavramı dikkate alınmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular.....	71
Tablo 14: "Kapak tasarımında görsel elemanların tekrarı, tasarıma canlılık ve hareket katmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular	71

Tablo 15: "Kapak tasarımındaki tekrarlar, gözün objeler arasında gezinmesine olanak sağlamıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular.....	72
Tablo 16: "Kapak tasarımında soyut (biçimsel) hareket yoğun kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular	73
Tablo 17: "Kapak tasarımında somut (doğal) hareket yoğun kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular	73
Tablo 18: "Kapak tasarımında kullanılan yön zıtlıkları, tasarımda hareketin oluşmasını sağlamıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular	74
Tablo 19: "Kapak tasarımında tasarım öğeleri, tasarım ilkeleri ile birlikte uyum sağlamak amacıyla kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular.....	74
Tablo 20: "Kitabın kapak tasarımı tipografik unsurun kullanıldığı konu başlığı ile uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular.....	75
Tablo 21: "Kapak tasarımında kullanılan tipografik unsurlar ve resimleme unsurları uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular .	76
Tablo 22: "Kapak tasarımında renkler ve şekiller bir uyum içerisinde hazırlanmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular.....	76
Tablo 23: "Kapak tasarımında kullanılan armoni ilkesi, bütünlük ilkesinide tasarımda güçlü kılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular	77
Tablo 24: "Kapak tasarımında görülen armoni etkisi, tasarımı özgün hale getirmiştir" değerlendirme kriterine dair bulgular	78
Tablo 25: "Kapak tasarımı monoton bir görüntüden uzak hazırlanmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular	78
Tablo 26: "Kapak tasarımı renk ve biçim olarak hareketli bir ifade ile hazırlanmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular.....	79
Tablo 27: "Kapak tasarımında kullanılan çeşitlilik, bütüne olan görsel ilgiyi artırmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular	80

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e. : Adı geçen eser

a.g.m. : Adı geçen makale

Bkz. : Bakınız

M.S. : Milattan sonra

M.Ö. : Milattan önce

s. : Sayfa

S. : Sayı

ss. : Sayfa aralığı

TDK : Türk Dil Kurumu

TÜBİTAK : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

vb. : Ve benzeri

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları ve araştırmanın varsayımlarına yer verilmiştir.

Problem Durumu

Okul öncesi dönemdeki çocuklara kitap alışkanlığının kazandırılması için resimli çocuk kitaplarının büyük önemi vardır. Bu dönemdeki çocukların kitapla tanışmasını sağlamak, kitabın keyif verici yönünü tanımalarına katkıda bulunmak ve okuma alışkanlığı kazanmaları için çocukları kitaba yönlendirmek gerekir. Kitap alışkanlığı kazandırmak istediğimiz bir çocuk için kitabın resimlemesi ya da tasarımı çocuğun dikkatini çeken nitelikte olmalıdır.

Okul öncesi dönem çocukları için tercih edilen kitaplarda kapak tasarımlarının, tasarım öğeleri ve ilkeleri bakımından yeterli düzeyde incelenmemiş olması gerekir. Bu gereklilik doğrultusunda kapak tasarımlarının grafik tasarım açısından ele alınıp tasarım öğeleri ve ilkeleri bakımından tasarımsal ve biçimsel anlamda uygunluğunun incelenip doğru yorumlanması, tasarımda estetik kaygıların güdülmesi çocuğa kitabı sevdirebilmek için bir aşamadır.

Çocuk henüz okumayı bilmediği için, gördüklerini ve dinlediklerini resimlemelerle (illüstrasyonlarla) hayal edecektir. Bu nedenle tasarımı yapılan kitap kapak tasarımlarında tasarım ilkelerinin, tipografik unsurların ve illüstrasyonların doğru kullanılmış olması önemli bir aşamadır. Bu önemin ebeveynlerle okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler tarafından da dikkate alınması ve çocuk için kitap seçimini yaparken bu unsurların göz önünde bulundurulması gerekir. Çünkü renklerin doğru ve uyumlu bir şekilde çocukların dikkatini çekecek şekilde kullanılması ve kullanılan tasarım öğeleri ve ilkelerinin estetik kaygıyla hazırlanması, çocukta beğeni uyandıracak ve çocuğun kitaba olan ilgisini de arttıracaktır.

Tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanmış bir kapak tasarımı, kitabın hitap ettiği yaş grubundaki çocuk için aynı zamanda doğru ve verimli bir iletişim aracıdır ve çocuğun hayal dünyası ile estetik duygularını geliştirir. Kapak tasarımında görsellik, tasarımın çocuk için kolay algılanması, kitabın konusunu ifade biçimi olarak güçlü

aktarması gibi niteliklerin tasarım ilkeleriyle doğrudan ilişkili olduğu ve tasarımlarda tasarım ilkelerine bu bağlamda daha dikkat edilmesinin gerekliliği araştırmanın problemidir.

Problem Cümlesi

Okul öncesi resimli çocuk kitaplarına yönelik görsel araştırmalarda tasarım öğeleri açısından daha önce ele alınmış incelemelerin genel olarak kitabın içeriğine yönelik olması ve dolayısıyla çocuğun ilk dikkatini çeken kapak tasarımlarına yönelik araştırmaların olmaması tezin problem cümlesini oluşturmaktadır.

Alt Problemler

Problem, okul öncesi yaş grubundaki çocukların kitap alışkanlığı kazanmasında etkili olan kitap seçimlerinde ki kapak tasarımlarının tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanıp hazırlanmamasına dair ne gibi faktörler vardır? Daha önce yapılmış araştırmalarda resimli çocuk kitaplarının içeriğine yönelik incelemeler varken kitap kapağı tasarımlarına yönelik bir araştırma yoktur.

Alt Problemler;

1. Resimli çocuk kitaplarının biçimsel özellikleri nelerdir ve nasıl olmalıdır?
2. Araştırmada incelemesi yapılan kitap kapak tasarımlarında;
 - a. Kapak tasarımı hazırlanırken denge ilkesi dikkate alınmış mıdır?
 - b. Kapak tasarımı hazırlanırken vurgu ilkesi dikkate alınmış mıdır?
 - c. Kapak tasarımı hazırlanırken zıtlık ilkesi dikkate alınmış mıdır?
 - d. Kapak tasarımı hazırlanırken oran ilkesi dikkate alınmış mıdır?
 - e. Kapak tasarımı hazırlanırken ritim ilkesi dikkate alınmış mıdır?
 - f. Kapak tasarımı hazırlanırken hareket ilkesi dikkate alınmış mıdır?
 - g. Kapak tasarımı hazırlanırken bütünlük ilkesi dikkate alınmış mıdır?
 - h. Kapak tasarımı hazırlanırken armoni ilkesi dikkate alınmış mıdır?
 - i. Kapak tasarımı hazırlanırken çeşitlilik ilkesi dikkate alınmış mıdır?

Yukarıdaki maddeler doğrultusunda hazırlanan okul öncesi resimli çocuk kitaplarının, çocukların kitap sevgisi ya da alışkanlığı kazanmasındaki önemi göz önünde bulundurularak özenle ve estetik kaygısıyla hazırlanmış mıdır? Çocuğun

kitaba ulaşmasında okul öncesi resimli çocuk kitaplarının kapak tasarımları ne denli önemlidir? Sorularının cevapları aranmıştır.

Araştırmanın Amacı

Okul öncesi dönemde kullanılan resimli çocuk kitaplarındaki illüstrasyonlar ya da okul öncesi yaş grubundaki bir çocuğun ilk dikkatini çeken kitabın kapak tasarımı, henüz okuma yazması olmayan bu yaş grubundaki çocuklar için içerikleri de beraberinde anlatan bir ifade biçimidir. Okul öncesi yaş grubundaki çocuklar okuma yazmaya başlamadan önce resimli çocuk kitaplarını inceler ve bu kitaplardan etkilenerek izlerler. Bu kitapların kapak tasarımlarında kullanılan tipografi, görseller ve biçimsel özellikler aracılığıyla çocuğa kitapla ilgili ön bilgi ve kitaba karşı duyarlılık duygusu kazandırılır. Çocuğun bu aşamada kitaba olan ilgisinin artırılmasında ve bu süreçlerin geliştirilmesinde ya da etkili kullanılmasında kapak tasarımlarının önemli bir payı vardır. Bakıldığında okul öncesi dönemindeki çocuklar etkilendikleri ve dikkatlerini çeken kahramanlara sempati duyarak onlar gibi olmak isterler. Bu açıdan kitaplarda kullanılan tasarımsal unsurlar ve bu unsurların doğru kullanımı çocuğa görüş ve bakış açısı kazandırmak için, çocuğun kitaba ilgi duyması için de büyük bir öneme sahiptir.

Araştırmada okul öncesi çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının kapak tasarımlarının tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesi, tasarımcıların çocukların ilgisini çeken tasarımlar ortaya çıkarmaları ve aileler ile okul öncesi kurumlarda görev yapan eğitimcilerin çocuklar için kitap seçiminde uzman değerlendirme formlarındaki kriterler eşliğinde tasarım ilkelerine uygun seçim yapmalarını sağlamaları amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Ailelerin ve okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin çocuklar üzerinde görüş ve bakış açısı kazandırmada büyük bir etki sahibi oldukları bilinmektedir. Bir ülkenin gelişimini belirlemede, o ülkenin çocuklarına ne denli imkânların sunulduğu ve sunulan bu imkânların çocuklar için ne denli olanaklara çevrildiği önemli bir husustur. Bu bakımdan okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklar

için tercih edilen kitapları da yine çocuklar için sunulan imkânların başında değerlendirmek gerekir.

Bakıldığında bugünün çocukları daha önceki dönemlerin çocuklarına göre imkân olarak daha uygun şartlarda yaşamaktadırlar ve bu imkânların onlara olumlu davranış ve görüş kazandırması amacıyla kitaplar ve haliyle kitapların tercih edilmesinde de kitap kapak tasarımlarındaki öge ve ilkeler ile biçimsel özellikleri büyük önem arz etmektedir.

Teknoloji olarak sürekli bir gelişim içerisinde olan dünyada toplumun geleceğini oluşturacak olan çocuğun okul öncesi dönemde kitap alışkanlığı edinmesinde ve bu alışkanlığını ileriki yaşamında devam ettirmesinde kitaplara duyacağı sempatinin, ilginin artırılması için çocuğun dikkatini çeken, tasarım öğeleri ve ilkelerinin doğru bir biçimde kullanıldığı tasarımların hazırlanması gerekir. Bu gerekçe ile çocuğun sürekli iletişim halinde olduğu yönlendirici nitelikte olan ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin de tasarım öğeleri ve ilkeleri açısından bilinçlenmesi ve kitap seçiminde bu unsurların göz önünde tutularak değerlendirilmesinin önemi büyüktür. Çocuğun okuma alışkanlığını çok erken yaşlarda kazanması için de çocuğun dikkatini çeken, onu etkileyen tasarımların ya da biçimsel özelliklerin tasarım olarak nitelikli ve çocuğa uygun, çocuğun beğenisini alacak nitelikte hazırlanması gerekmektedir.

Bu nedenle okul öncesi resimli çocuk kitaplarının çocukların kitap ve okuma alışkanlıkları açısından önemli olduğu hatırlanmalı ve bu durumun tasarımcıların olduğu kadar ailelerin ve eğitimcilerin de bilincinde olması gerektiği düşünülmelidir. Çünkü görsel tasarımlara bakıldığında kitabın içeriğine oranla çocuklar daha çok görselliğe dikkat etmektedirler.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada okul öncesi resimli çocuk kitapları taranarak; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın bir kuruluşu olan TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları web sayfasında bulunan 362 kitap içerisinden 5 yaş üstü kitaplar araştırılmış, bu kitaplar içerisinden Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesinin 10 maddesine yönelik

yayınlanan Çocuk Hakları serisine ait 10 adet resimli çocuk kitabının kapak tasarımı, tasarım ilkelerinin uygunluğuna göre incelenmiştir.

Araştırmanın Varsayımları

İncelemesi yapılan resimli çocuk kitaplarının kapak tasarımlarının, tasarım ilkelerinin uygulanışı bakımından uygun olduğu varsayılmaktadır.

Temel sanat eğitimi almış ve bu alanda yeterliliği olan Yüksek Öğretim Kurulu öğretim elemanı olup, güzel sanatlar alanındaki uzmanlara gönderilen formların değerlendirilmesinde uzmanların araştırma alanında yeterli ve tarafsız oldukları düşünölmektedir.

Okul öncesi resimli çocuk kitaplarında kullanılan görsel tasarım öğelerinin, hazırlanan değerlendirme kriterleri doğrultusunda uzman görüşleri ile uygunluğunun belirlenebileceği varsayılmaktadır.

Araştırmada bölümlerinden birini oluşturan kavramsal çerçevenin oluşturulmasında kaynak taramalarından edinilen bilgilerin nesnel ve araştırma açısından yeterli düzeyde olduğu varsayılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın kavramsal çerçevesinde; genelden özele tasarımın tanımına, genel tarihine, kullanım alanlarının kısa bilgisine değinilmiş ve görsel tasarım ilkeleri maddeler halinde verilerek kitap kapağı tasarımı ve kitap kapağı tasarımını oluşturan görsel öğeler üzerinde durulmuştur.

1. TASARIM

Tasarım, ritmik olarak sürekli yinelenen ve tekrarlanan; birçok meslek dalının çalışma alanlarına hitap eden ve yine bu alanlarda gün geçtikçe artış gösteren iş paylaşımının neticesinde gün geçtikçe anlamı genişleyen ve genel bir çerçeve özelliğiyle nitelendirilen bir kavramdır(Uslu, 2017, s. 3).

Tasarım ürünlerinin insan yaşamında geçmişten günümüze insanların içinde buldukları durumlardaki ihtiyaçlarından doğduğunu düşünebiliriz. Çevremizde bir ürünün kullanılmaya başlanmadan önce o ürünün ihtiyaca uygunluğuna yönelik bir üretim planı söz konusu olur ve tam olarak burada tasarım sürecinin başladığını savunabiliriz. İşlevsellik amacının öncelendiği bir üretim, tasarım sürecinde insana, fikre ve düşünceye uygunluğu belirlendikten sonra bu ürünün ilerleyen aşamasında estetik anlamda da kullanımına uygun bir şekilde yeniden düzenlenir. Bu durumda tasarım ihtiyaca binaen bir süreçle başlayıp yerini ve sürecini ihtiyacın yanında insanların güzel olanı görme arayışına, estetik görünüme kavuşturma çabasına da hizmet eder.

Tasarım, tekrar eden bir süreci kapsar ve tasarımda düşünme süreci üretimin başlangıcından işin sonlandırılmasına kadar devam eden her aşamada mevcuttur. Tasarım süreci içerisinde farklı yöntemler uygulanabilir ve bunlar yaratıcılık kavramıyla birlikte uygulanabilirlik aşaması ve tasarımın maliyeti açısından farklı seviyelerde olabilir(Ambrose & Harris, 2012, s. 6).

Tasarıma genel olarak bakıldığında bilinçli bir çalışma yöntemi ile bilinçli bir öngörü süreçlerinin ürünü olarak değerlendirilir. Tasarımın resim, heykel gibi plastik sanatlar başta olmak üzere sanat olarak nitelendirilen her şeyi çerçevesi içerisine alma gibi bir artısı vardır. Bir planlama sürecine dâhil olmaksızın ortaya çıkman hiçbir ürün

tasarım olarak değerlendirilemez. Dans, çeşitli gösteri sanatları, film, televizyon, gibi görsel üretime dayalı içerikler de tasarımın kapsamına girebilir(Barnard, 2010, s. 166).

Tasarıma başlarken tasarlanacak olan konuya ilişkin ön araştırma yaparak konu hakkında çok yönlü bilgilenmek ve kavramlara hâkim olarak başlamak gerekir. Tasarımda alternatif çözüm seçenekleri oluşturabilmenin ön koşulu budur. Tasarıma dair araştırmalar geçerliliği olmayan bilgilerin aksine; geçerliliği olan asıl kaynaklar aracılığıyla karşılaştırılmalı bir şekilde toplanan verilere dayanmalıdır. Özellikle internet ortamında kaynağı olmaksızın net olmayan bilgilerin olduğunu da değerlendirip faydalanılacak kaynakların titizlikle seçilmesi gerekir. Tasarımın ileriki aşamasında ise toplanılan kaynak ve kavramlar, tasarımın vermek istediği mesaja ya da tasarımdaki kullanılabilirliğe dönüştürülmek üzere seçilir. Tasarımın hangi kavramlarla ifade edileceği, ulaşılmak istenilen hedef kitleye verilmek istenilen iletinin/mesajın ulaştırılma yöntemi, tasarımın özgünlüğü, yaratıcı görsel anlatım teknikleri kullanılması tasarımın önemli aşamalarından bazılarıdır(Turgut, 2013, s. 109).

1.1. Tasarımın Tanımı

Tasarım TDK'nın çevrimiçi sözlüğünde; zihinde canlandırılmış biçim ya da tasavvur; bir sanat eserinde, yapının veya üretilen teknik ürünün eskiz/taslak hali, tasarım çizim ya da dizayn, bir araştırma sürecine dair araştırmanın çeşitli süreçlerinde takip edilecek yol ve yapılacak işlemleri tasarlayan çerçevenin bütünü olarak tanımlanmaktadır(URL 1: <http://sozluk.gov.tr/>).

Kavram olarak Latince'de designare sözcüğünden gelen tasarım kavramı, bir şeyin formunu hayal ederek zihinde canlandırma durumu ya da tasarlanan biçim ifadelerinin bütünüdür. İçinde bulunduğumuz süreçte tasarlama, ön görüler, eskiz hazırlıkları, biçimlendirme, kurgu yapma gibi birbirinden farklı kavramların da gündeme geldiği ve tasarımın anlamının daha da geniş bir içeriğe sahip olduğundan bahsedebiliriz. Bu tanım çerçevesinde tasarlama, zihinde hayal edilenin ifadeye aktarılması, tasarı kavramının zihindeki mevcut bu ifadelerin eserlerin ilk haline bürünmesi olduğu anlatılabilmektedir(Tepeçik, 2002: 27).

Günlük hayatta sürekli karşılaştığımız ve kullanım alanı oldukça geniş olan tasarım kavramı, etkileyciliği üst düzeyde bir sözcüktür. Tasarım kavramı asıl anlamına yaratıcılık kavramıyla bütünleştiği zaman ulaşır ve bu durum tasarım teriminin tam olarak kavranmasını güç duruma getirir. Tasarım, insanların ihtiyaçlarına yönelik durumların araştırılma sürecidir ve bu süreçte araştırmanın biçimlendirilerek üreten kişinin yani tasarımcının yaratıcı özelliklerini sürece dâhil etmesiyle meydana gelen biçimler ya da şekiller bütünüdür. Bu bağlamda tasarım kavramını sadece terim anlamıyla tanımlamak yeterli olmayacaktır. Tasarım kavramı, bir şablon, bir çizim ya da bir süsleme olarak tanımlanmamalıdır. Yaşadığımız ortama baktığımızda üretime dair her şeyin ilk başında tasarımın etkin olduğunu görürüz(Ketenci & Bilgili, 2006, s. 277).

Yaşadığımız ortamda, baktığımız hemen her yerde tasarıma ait bir ürünle mutlaka karşılaşırız ve tasarımın yaşamımızın her yerindedir. Sanatın önemli bir aşaması olan tasarım sanatçıların vazgeçemeyeceği bir ögedir. Günlük yaşantımızda sabah ilk uyandığımız an itibariyle vakit geçirdiğimiz süreçte çevremizde gördüğümüz her şey bir tasarım ürünüdür ve bir tasarımcının yaratıcı düşüncelerinin yansımasıdır. Evde kullandığımız perdelerin motiflerinden, oturduğumuz koltuktan, yemek yerken kullandığımız tabak, kaşıktan, masaya kadar hatta masanın örtüsünü dahi bir tasarımcı tasarlamıştır. Kullandığımız otomobiller, bisikletler, toplu taşıma araçları, televizyonlar vb. tamamı önce endüstri alanında iş gören tasarımcıların çizimleri sonrasında estetik bir görünüme kavuşmuş ve kullanıma sunulmuştur(Özsoy & Ayaydın, 2016, s. 2).

Dünyaca ünlü bir reklamcı olan Ivan Chermayeff, tasarım aşamalarının zekânın ve sanatsal yeteneğin birleşmesi sonucu oluşan ortak bir ürün olduğunu belirtmiş ve tasarımın yaratıcılık kavramıyla yakın bir ilişkisi olduğunu vurgulamaya çalışmıştır(Ketenci & Bilgili, 2006, s. 277).

Çok ileri düzeyde bir eğitim sürecine ihtiyaç duyulmasa da, tasarım alanında ustalaşmak, iyi tasarım tasarlayabilmek, düşündürücü ve kafa karıştırıcı bir detaydır. İnsanda doğuştan var olan bir yetenek ile birlikte, tasarım ile ilgilenen birinin

donanımsal ansiklopedik bilgiye, sürekli üretilen ve tükenmek bilmeyen öngörülere ve yaratıcı, yeni fikirler üretmeye ihtiyacı olacaktır(Armstrong, 2012, s. 65).

Dolayısıyla tasarım kavramı için bir problemin ya da bir durumun çözüme kavuşturulabilmesi adına işlevsel olma esasından başlayarak estetik olma durumunun da işlevsellik ile buluşmasıyla birlikte yaratıcı bir ifade biçiminin oluşması olarak tanımlanabilir.

Başarılı bir tasarımda emek ve ilhamın, yaratıcı düşünmenin sonuçlarının etkin olduğu söylenebilir. Uzun yıllar süren çalışmaların ve uygulamaların sonunda dahi, her görsel tasarım süreci araştırma, çalışma ve odaklanmış yaratıcı bir enerjiye ihtiyaç duyar. Tasarımın sürecine bakıldığında ortamın uygunluğuna göre ivedi netice verebilirken bu durum bazen de bu sürecin uzun bir zaman dilimine yayılmasını sağlayabilir(Landa, 2001, s. 44).

Farklı alanlarda ya da ortamlarda çalışan birçok tasarımcının mükemmel yaratıcı niteliklerinin olması beklenmemelidir. Tasarımın genel olarak net bir tavrı vardır ancak bir o kadar da karmaşık yönleri de bulunmaktadır. Bir tasarım olgusundan söz edebilmek için bir durumun ya da yapılmış bir planlamanın olması gerekir. Örnek verecek olursak akşam yemeği için bir sofraya hazırlığı yapılırken dahi tasarımla ilgili bazı kavramlara değinip oluşan sorulara cevap vermek zorunda kalabiliriz(Becer, 2011, s. 32).

Buradan yola çıkarak sanatın tüm çeşitlerinde olduğu gibi tasarlama aşaması, planlaması yapılmış olan durumun ya da aşamanın sürecini kapsayan hemen her türlü faaliyetleri içerebilir diyebiliriz.

1.2. Tasarımın Genel Tarihi

Genel içeriğini ve tanımını ele aldığımız tasarımın, yaşantımızın hemen her alanında karşımıza çıktığını ve hayatımızın her aşamasına bir şekilde yerleştiğini varsayacak olursak günlük yaşamımız için oldukça önemli bir kavram olduğunu da söyleyebiliriz. Bu denli geniş bir alana sahip olan ve günlük yaşantımızda neredeyse her an bizimle olan tasarım kavramının asıl önemini ve nasıl hayatımızın her aşamasında olduğunu anlamak için tasarımın tarihini genel olarak kısaca incelememiz gerekir.

Tarih öncesi zamanlardan bu yana insanlar fikir ve kavramlara görsel form verme, bilgiyi grafik formda saklama ve bilgiye düzen ve açıklık getirmenin yollarını aradılar(Meggs & Purvis, 2016, s. 8).

Bilinçli bir şekilde üretilen ilk tasarım örneklerine baktığımızda, insanların mağaralardaki duvarlara, ağaçların görünen gövdelerine çizdikleri biçimlerle ve şekillerle sanat ve tasarım ilk örneklerini göstermiş ve ortaya çıkararak oluşum aşamasına geçmiştir. Tarihsel süreçte yaşayan ilk insanlara bakıldığında iki amaca hizmet eden ihtiyaçlar doğrultusunda nesnelere tasarlamışlardır. Tasarlanan nesnelere birincisi incelendiğinde insanların yaşam mücadelesi verirken hayatta kalabilmek amacıyla günlük yaşam, avlanma, savunma süreçlerine katkıda bulunmak için üretilen ve mücadeleciler şartlarda toplumlar üzerinde kontrol kazanmak maksadı içeren nesnelere dir. İkincisi ise sembolik bir şekilde büyümlü bir yapıya sahip, doğaüstü güçlerle iletişim kurmak, çağırma için kullanılan nesnelere dir. İşlevselliğin ön planda tutularak tasarlandığı bu ürünler için insanoğlu ilk prototipleri doğada keşfetti. Kabuklardan, taşlardan, kemiklerden ve hayvan derilerinden hayatta kalmak için nesnelere oluşturduklar. Avcılar avlanmak için en verimli olan taşı seçtiğinde, onu arıtmaya, parçalamaya ve biçimlendirmeye başladılar.

Resim 1:Kenya'da Turkana Gölü'nün kıyılarında bulunan 3,3 milyon yıllık taş aletler

Keşfedilen bu nesnelere oluşturulması ve işlenmesi sürecinde nesnelere formu, ihtiyaçlar doğrultusunda kullanıcının memnuniyeti de göz önünde bulundurularak, duygusal bir içerikle ve böylece de estetik bir değerle şekillendi. Tarihte bir malzemenin bir amaç için yapılması ve rafine edilerek artırılması işlemi, tasarımcının tasarıma verdiği temel cevap olmuştur(Banks, 2004, s. 32).

Tasarıma dair yaratıcı gücün eskiye yönelik bilgilerine güçle ulaşılmasının gerekçelerinden biri insanoğlunun yaşadığı ortamı ya da çevreyi ilk olarak hangi zamanlarda değiştirme aşamasına geçtiğinin tespit edilememesinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Bu durum tasarımın genel tarihine dair geniş ve net tarihi bilgilere ulaşmamızı zorlaştırmaktadır. Fakat tasarım kavramının gelişmesine katkı sağlayan en güçlü aracın insan olduğunu, bu kavramın da özelinde insan eli olduğunu savunabiliriz. Geçmişten günümüze kullanılan ve üretimi yapılan aletlerin yapısını incelediğimizde insan elinin işleme özelliğine ve bu durumun önemine de değinmemiz gerekir. Tasarım kavramının ortaya çıkmasında ve günümüze kadar ulaşmasında; tasarımın sürekli bir gelişme göstermesinde şüphesiz insan ve insan eli çok önemli bir yere sahiptir.

İnsan elinin tasarımla buluşması ya da el işçiliği, içinde bulunduğumuz zaman diliminden yaklaşık 2 milyon yıl önce Afrika'da başlamış ve ilk insanların taşlara şekil vererek, bileyerek etrafındaki insanlara ve toplumlara bir güç kanıtıma çabasıyla yaklaşması ya da toplumlar üzerinde kontrol oluşturma çabasıyla devam etmiştir. Yine yaklaşık iki milyon yıl önce Çin'de yaşayan insanlar da ateşten yararlanarak, işlevselliği olan ve biçimlendirilmiş aletler üretmişlerdir. Buzul çağının son dönemlerine gelindiğinde yok olan bu insan türleriyle birlikte bugünün insanların da üyesi olduğu tek insan türü var olma mücadelesi içinde yeryüzünde kalarak sanata ve tasarıma dair ilk örnekleri ortaya koymaya başlamışlardır(Becer, 2011, s. 83).

Resim 2: Bizon, Mağara Resmi, M.Ö. 15.000-10.000 Dolayları, Altamira, İspanya

İnsanoğlunun ortaya koyduğu taş aletlerin yanında Güney Afrika'daki mağaralarda yanmış hayvan kemiklerine de rastlanılmıştır. Günümüze kadar gelen ateşin kullanılması durumunun tahmin ettiğimizden daha öncelere gittiğini gösterir. Böylelikle ateşe ilgisi olan ve taştan alet yapımı konumuna gelen insansı grupların, hareketli canlılar olarak birbirini tekrar eden davranışlarda bulunmuş olmaları da ihtiyaca yönelik işlevsel üretimlerin devamlılığını sağlamıştır(Şahin, 2006, s. 86).

Resim 3: At, Mağara Resmi, M.Ö. 15.000-10.000 Dolayları, Lascaux, Fransa

Geçmişten günümüze işlevsel üretimin devam ettiği düşünülürse, bugüne kadar gelen en eski resimlerin dahi tasarım tarihi açısından büyük önemi vardır. Bakıldığı zaman insan yeteneğinin ya da o dönemdeki insanların becerisinin en eski

izleri olarak görülebirlirler. Mağara duvarlarına ve kayalara yapılan ya da kazınan resimler, 19 yüzyılda İspanya ve Güney Fransa'daki mağara duvarlarında ve bu bölgelerdeki Kayalar üzerinde ilk görüldüğünde; arkeologlar tarafından buzul çağına ait olduğu düşünölmüştür. Fakat zaman içerisinde adı geçen bölgelerdeki araştırmalar neticesinde yeni bulunmaya başlanan kemiklerden ve taşlardan yapılmış araçlar mağara duvarlarına resmedilen hayvan figürlerini avlayan ve bu hayvanları iyi gözlemleyen kişiler tarafından yapıldığı ya da mağara duvarlarına ve kayalara kazıldığı bilgisi güncel olarak kullanılmaya başlamıştır. İnsan yeteneğine ve becerisine ait ulaşılabilen ilk izlerin bu resimler olduğu düşünölebilir. İçinde bulunduğumuz yüzyılın da sanat ve tasarım kavramlarının başlangıcı olan bu resimler günümüze kadar varlığını sürdürmüş ve bundan sonraki sanat anlayışının ya da kavramlarının ilk izleri olarak var olmaya devam edeceklerdir(Gombrich, 2011, s. 40).

1.3. Tasarımın Kullanım Alanları

Tasarım tanımından da anlaşılacağı üzere sadece grafik tasarımla ilgili bir olgudan ya da içerikten bahsetmemektedir. Günlük hayatımızda ve çevremizdeki hemen her yerde kullandığımız eşyaların, nesnelerin tamamı tasarımsal bir süreçten geçer ve sonrasında işlevselliğinin yanında estetik bir olgu ile son hallerini alırlar. Tasarımın bu süreci üretimin somut bir hal almasına kadar devam eder diyebiliriz.

Birbirinden farklı sektörlerde çalışan birçok tasarımcının muhakkak çok iyi ya da yaratıcı nitelikte sanatçılar olmaları beklentisine girilmemelidir. Tasarım, kendi içerisinde çok net ve bir o kadar da çok karışık bir sürece dâhildir. Ancak bir problemin, ihtiyacın ya da planlamanın bulunduğu ortamda bir tasarım sürecinden bahsedilebilir. Yani; günlük bir işi yaparken ya da yaşadığımız ortamda her hangi bir işi yaparken dahi tasarıma dair bazı sorgulamalarımız olabilir(Becer, 2011, s. 32).

Kullanım alanı oldukça geniş olan ve hemen her anımızda karşımızda olan tasarım sanat açısından etkileyici bir kavramdır. Tasarımın bu etkin ve önemli rolü yaratıcılık kavramı ile bütünleşince daha önemli bir hal almaktadır. Dolayısıyla gerekli olanı araştırma sürecine giren tasarım, araştırmalar sonucunda biçimlendirmeyi de yapacak kişinin yaratıcı özelliklerine ihtiyaç duyar(Ketenci & Bilgili, 2006, s. 277).

İlk insanlardan günümüze kadar birçok zaman diliminde devam eden tasarım süreci, çevremizde gördüğümüz üretime dayalı tüm somut olguların içeriğine ve başlangıcına dâhildir. Birçok alanda tasarımdan faydalanan olmak ve günlük yaşamda neredeyse tüm alanlarda tasarımla karşılaşmak hayatın tasarım üzerine kurulu bir boyutunun olduğunu gösterir. Geçmişten günümüze gerek yaşam mücadelesinde gerek sanat için gerekse yaşamın her bölümünde yer alan tasarım kavramını genel bir ifadeyle 3 başlık altında inceleyebiliriz. Kullanım alanlarını da göz önünde bulundurarak ele alınan tasarım; çevre tasarımı, endüstriyel tasarım ve grafik tasarım başlıkları altında bir birine yakın ve ilişkili görünen ancak birbirinden farklı bir içerikle irdelenebilir. Birbirinden farklı kavramlar gibi algılandıkları da temel mantığında işlevsel bir ürün ya da iletilmek istenilen mesaj yatan tasarım kullanım alanları yaratıcılık kavramıyla bir bütün halindedirler. Bu nedenle yaratıcılık kavramı çerçevesinde farklı alanlara hitap eden tasarım kavramının önemi her başlık için ortak fikirle incelenip, farklı uygulamalar içermektedir.

Çevre tasarımı alanında iç ve dış mekânların tasarımları, şehir, çevre peyzaj tasarımları gibi alanlara hitap eden çevre tasarımı günlük yaşamda içerisinde yaşadığımız dış çevremize hitap eder ve etrafımızdaki pek çok kullanım alanımızla ilgilendiği söylenilebilir. Hitab ettiği alan itibarıyla tasarım öge ve ilkelerini kullanarak somutlaştırma öncesi aşamayı kapsamaktadır. Şehir yerleşkelerindeki park-bahçeler, oturduğumuz yapılar, şehir yolları, sokak planlamaları, kaldırımlar, engelliler için planlanan yürüyüş yolları, park alanları, alt ve üst geçitler v.b. insanların paylaşım içinde olduğu ortak yaşam alanlarına hitap eden oldukça geniş bir çalışma alanıdır.

Çevre tasarımı alanında çalışan bir tasarımcının en önemli görev içeriklerinden biri öncelikli olarak dayanıklı, kullanım açısından işlevsel ve görselliğin de işlevselliği etkilemeden estetik olarak yansıtmasını araştırmak, düşünmek ve tasarlamaktır(Ketenci & Bilgili, 2006, s. 278).

Endüstriyel tasarım alanında genel olarak üç boyutlu resimlerin üretilmek üzere tasarlanması ve gerek tasarımsal gerekse işlevsel olarak ürünün geliştirilmesiyle alakalıdır. Mekân içerisinde kullanılan araçlar gereçler, makineler, mutfakta kullanılan malzemeler gibi hayatı kolaylaştırıcı ve bir o kadar da estetik görünüm

kazandırılmaya çalışılan birçok ürünün tasarımı endüstri tasarımcıları tarafından şekillendirilir. Endüstri tasarımcısı, insanlar için kullanımı kolay ve üretici firmalar açısından da kolay üretilebilecek yöntemler üzerine araştırmalar yapar ve bu araştırmaların yanında üretilecek ürünlerin tasarımın diğer kullanım alanlarında olduğu gibi işlevselliğini ve sağlamlığını da göz ardı etmeden tasarımlarını hazırlar(Becer, 2011, s. 32-33).

Genel amacıyla insanların sosyal yaşamlarının kolaylaşması ve çevremizdeki üretim ve tüketim alanına giren tüm araç-gereçlerin, mobilyaların, otomobillerin, üretim ve sanayide kullanılan birçok malzemenin ve teçhizatın tasarlanması ve kullanım kolaylığıyla insanların hizmetine sunulmak üzere üretim aşaması vardır(Ketenci & Bilgili, 2006, ss. 277-278). Tasarımların, hazırlanan bu ürünlerin seri üretimlerinin yapılarak insanlara ulaştırılması ve günlük yaşamda kullanılmasını sağlamak endüstri tasarımı alanının görev içeriklerindedir.

1.3.1. Tasarımın, Grafik Tasarım Alanında Kullanılması

Son zamanlarda tercih edilen bir meslek dalı formatına gelen grafik tasarım kavramı genelde reklam işleri, resim-çizim, illüstrasyon, grafik sanatları, baskı çeşitleri ve bu içeriklerle ilgili çok yönlü sanat danışmanlığını da kapsayan işlerdir. Grafik tasarım tanım olarak nedir diye kısaca özetini verecek olursak reklamlarda kullanılan görseller, çizimler, görsel iletişim grafikleri, videolar için hazırlanan görseller ve baskı sanatlarını kapsayan görsellerin hazırlamasında kullanılan bir sanat dalıdır(URL 2: <https://blog.bilisimegitim.com/grafik-tasarim-nedir/>).

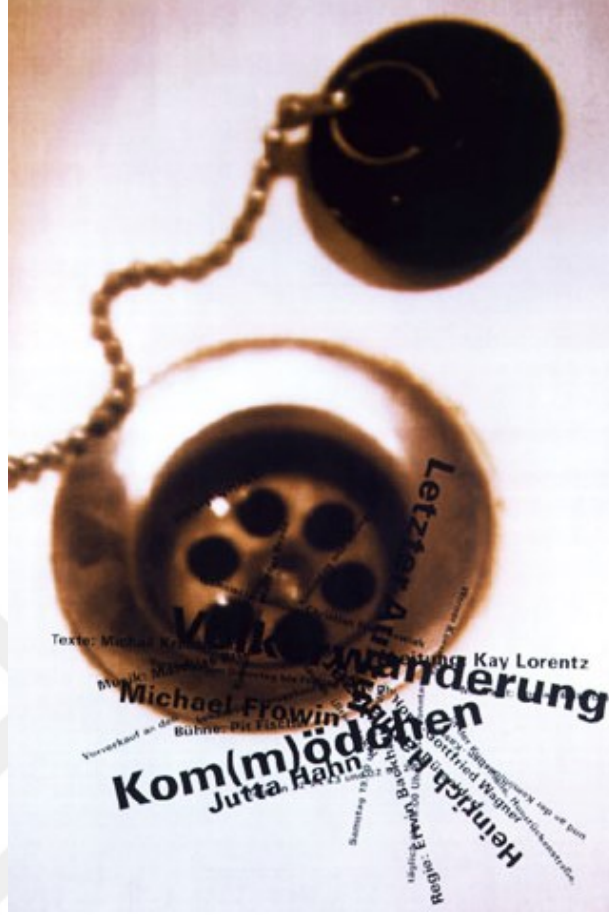
Tasarım prensiplerine, öğelerine ve ilkelerine uygunluk içerisinde kendi biçim ve ifade ediliş şekliyle kullanılan grafik tasarım görsel kompozisyonların bütünü olarak nitelendirilebilir. Görsel bir iletişim sanatı olan grafik tasarım, bireyler arasında ya da toplumun tamamına iletilmek istenen bir mesajı, bir olguyu görsel olarak anlatır ya da dikkat çekici ifadelerle görsel iletişim yöntemleri kullanarak tanıtımını yapar.

1.3.1.1. Grafik Tasarımın Tanımı

Grafik tasarım, verilmek istenilen bir mesaj ya da bilgiyi hedef kitleye iletmek için kullanılan görsel bir iletişim şeklidir; yaratıcı tasarım gücüne dayanan bir fikrin

bir düşüncenin tasarım unsurlarının bütünlüğünde görsel olarak temsil edilmesidir. Güçlü bir grafik tasarım ürünü yine güçlü bir mesajı hedef kitleye ifade edebilmelidir. Grafik tasarım da tasarımın temel mantığında olan yaratıcılık gücünü gerektirir ve bir grafik tasarım mesajı ifade edilirken izleyicisini ikna edici nitelikte olmalıdır. İzleyiciyi bilgilendirici nitelikte, tanımlayıcı, gelişime açık olmalı ve marka değeri taşıyan, anlamlı ve ifade edici bir şekilde anlatılmak istenilen mesajı birçok düzeyde kitleye iletebilmelidir. Grafik tasarımda bir tasarımın ifade gücünün etkileyciliği, etkilenen tarafın davranışına ve seçiciliğine de etki eder(Landa, 2001, s. 32).

Grafik tasarım düşünceleri, kavramları, metinleri ve görselleri ele alarak bir fikir çerçevesinde baskı çeşitlerinden, elektronik ortamlardan ya da tasarım süreçlerinden geçirip görsel olarak etkileyici bir biçimde kitleye sunar. Ulaşılmak istenilen kitle ile iletişim sürecini kolay hale getirip, içeriğin düzenlenmesini sağlarken kitleye ulaşması gereken mesajın alınmasına ve anlaşılmasına da rehberlik eder. Bir grafik tasarımcı bahsi geçen bu amaç için tasarım öğelerini ve ilkelerini bilinçli bir şekilde kullanarak amacına ulaşmaya çalışır. Grafik tasarımcı tarafından üretilen tasarım; bir felsefeye, estetik kaygılara, duygusal hislere hatta siyasi bir yapıya sahip olabilir. Birden çok alana hitabeden grafik tasarım, sanatın görsel bir disiplini olarak değerlendirilebilir. Sanat yönetimi, görsel öğeler, tipografi, sayfa yapısı ya da mizanpaj, bilgi teknolojileri ve birçok yaratıcı kapsamları da içinde barındırabilir. Bu çeşitlilik yapısına sahip olan grafik tasarım, tasarımcıların yapısında uzmanlık ve mesleki odak gerektiren çok çeşitli bir birikim anlamına gelmektedir(Ambrose & Harris, 2012, ss. 10-12).

Resim 4: Uwe Loesch, *Halkların Göçü* afiş çalışması, *Polonya Kabaresi*

Bir kitle iletişim sanatı olan grafik tasarım, yaratıcı ve kavramsal düşünceleri estetik ifadelerle kullanarak toplumu etkileyen ve toplumla iletişim halinde olan bir sanattır. Çok yönlü bir bilgi birikimi ile anlatım dilini ifade eden grafik tasarımcının yaşadığı toplumla sürekli paylaşım içinde olduğu bir mesajı vardır. Bu mesaj illüstrasyon, tipografi ve fotoğraf gibi görsel olarak yardımcı unsurları da içerir. Böylelikle tasarımcı anlatmak istediği mesajını görsel iletişimi de kullanarak hedef kitlesine ulaştırır. Ulaşmak istediği kitleye bir ürünü tanıtmak ve ürünleri kendi piyasasında yaymak maksadıyla hazırlanan amblemler, ürün etiketleri, gazetelerde kullanılan ilanlar, afiş tasarımları, dergi dizgileri ve kitap kapak tasarımları, kitap iç resimleri gibi birçok yayım içerikli ve endüstri alanındaki tanıtıcı grafikler, grafik tasarımın çalışma alanına dâhil olur. Doğrudan ya da baskı yoluyla çoğaltılan bir ürün ya da mesajı tanıtmak ve iletişim kurmak için kullanılan görseller, tipografik unsurlar

ve bu içeriklerle oluşturulan kompozisyonlar genel olarak grafik tasarım başlığı altında incelenebilir(Uslu, 2017, ss. 13-14).

Görsel bir İletişim tasarımı olarak karşımıza çıkan grafik tasarım, ulaştırılmak istenilen mesajı görsel iletişim yöntemlerini kullanarak, estetik kaygılarla birlikte resim, fotoğraf ve yazının birbirlerini tamamlayıcı bir bütünlükle ele alındığı ve uygulamasının yapıldığı aşamasıdır. Yapılan bu açıklamalar ile birlikte grafik tasarım, görsel üreticisinin yani tasarımcının hayalinde, zihninde meydana getirdiği ve belirlenmiş bir amaca hizmet eden düşüncenin çizimle, boyama ile ya da resimleme yöntemleri ile ya da bilgisayar destekli tasarım programları aracılığıyla görsel hale getirmesidir diyebiliriz(Arıkan, 2008, s. 10).

1.4. Görsel Tasarım İlkeleri

Grafik tasarım ilkelerinin ortaya çıkmasında, 20. yüzyılda oluşan yeni ve farklı akımlar ile üslupların büyük etkisi olmuştur. I. Dünya Savaşı'ndan sonra grafik tasarımda Bauhaus okullarının bakış açısı etkin rol oynamıştır. Günümüzde de grafik tasarım alanında uyguladığımız birçok unsurun Bauhaus okullarının deneyimlerine dayandığını görürüz. Bauhaus'un etkilerine bakınca günümüzde de tasarım alanında oldukça baskın bir şekilde devam ettiğini görebiliriz. Bauhaus, endüstri çağında gerekli olan durumları önemseyerek endüstri ve güzel sanatları bir araya getirmek için uğraşmıştır. Bu süreç içerisinde tasarımda görsel unsurlar bir düzene, yalınlığa ve simetriye yönelik nitelikler kazanmıştır. II Dünya Savaşı'nın ardından Bauhaus'un ilkelerinden yola çıkarak yeni bir tasarım anlayışı oluşmuştur. Bu yeni tasarım anlayışı Neo-Bauhaus'tur. Bu anlayışla, tasarımda açık olmayı, kesin ve kusursuz olmayı savunulmuştur. Daha sonra 1960'larda Hippi Felsefesi ve kültürü ortaya çıkmış bu görüşte tasarımı üslup olarak etkilemiştir. Bu birbirinden farklı anlayışların bir arada oluşu tasarım alanında bir problem ya da olumsuz etkilenme oluşturulmamıştır. Aksine tasarıma yeni bir canlılık ve heyecan getirmiştir. Tasarım alanında ortaya çıkan farklı yaklaşımlar değişik akımlar ya da üsluplar olarak ele alınmış olsa da bu farklı yaklaşımların faydalandıkları tasarım ilkelerinin mantığı temelde aynı amaca yönelmektedir(Becer, 2011, ss. 63-64).

Görsel tasarımda sanatçılar, sanat unsurlarını ve sanat eserlerini bir bütün haline getirmek isterken sanatın ilkelerine göre hareket eder, bu ilkelere göre tasarımlarını düzenlerler(Boydaş, 2007, s. 20). Tasarımda dikkat edilmesi gereken ve tasarım için bir o kadar önemli olan bu ilkeleri; denge, vurgu, zıtlık, oran-orantı, hiyerarşi, ritim ve hareket, bütünlük, devamlılık, çeşitlilik başlıkları altında incelemek mümkündür.

1.4.1. Denge

Tasarımda denge unsurunun varlığı o tasarımın başarılı bir uygulama olduğunu ve kendisi ile barışık bir yapıya sahip olduğunu gösterir. Dengeli ancak içeriğinde hareket unsurlarını dâhil etmeyen bir tasarım düşünülemez. Her tasarım mutlaka uygulamasında hareket unsurunu barındırmalıdır(Becer, 2011, s. 65).

İnsanoğlu doğası gereği dengeye yatkındır. Fiziksel ya da görsel anlamda ortamlardaki dengesiz durumlar insanoğlunu rahatsız eder. Çoğumuzun karşılaştığı; eğri bir şekilde duvara asılmış bir tablo, masada eğimli bir vaziyette duran bir şişe ya da oturma odasında eğimli açıda duran bir televizyon sehpasının varlığı insanı rahatsız eder. İnsan böyle durumlardan genellikle olumsuz etkilenir. Çünkü kötü bir durumun habercisiymiş gibi algılanabilir. Tam olarak burada güzel sanatların hemen hemen tüm alanlarına düşen görev ise estetiğin, güzelliğin ve olumlu duyguların sanat ışığında insan psikolojisine pozitif yansımaları sağlamaktır. Bu durumda denge için görsel tasarım ilkelerinin en temel aşamalarından biri olduğunu söyleyebiliriz. Yaptığımız tasarımlarda denge kavramını doğru ve amacına uygun kullanabilmek için bu kavramı çok iyi anlamak ve bu kavrama hâkim olmak gerekir(Özsoy & Ayaydın, 2016, s. 182).

Sanat ve tasarım için gerekliliği ve önemi açısından denge, tasarımın ilkesi olduğu kadar yaşamın da ilkesi halindedir. Gerçek bir sanat eseri bünyesinde denge özelliklerini barındırmalıdır. Sanat ve tasarımın amacı uygun olan denge tipini seçmek ve bunu varoluş sürecine uygulamaktır. Doğada da yer alan merkezi denge vazgeçilmez bir tasarım ilkesi olarak değerlendirilir(Boydaş, 2007, s. 21).

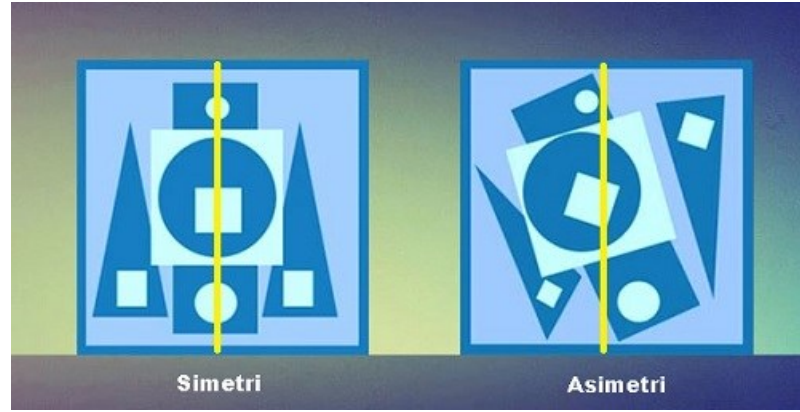
Doğanın kanunlarına bakınca neredeyse tümü denge üzerine kurulmuştur diyebiliriz. Denge unsuruna hâkim olan bir tasarım, içerik olarak kaliteli bir tasarımdır

diyebiliriz. Tasarımda iki denge sistemiyle sık karşılaşılır. İlki olan simetrik tasarım eşit olarak uyarlanan öğelerin bir eksenin iki tarafına eşit bir şekilde dağıtılması olur(Çeken, Ersan, & Tuğrul, 2018, s. 124).s

Aslında çok çeşitli sınıflandırılabilir olan denge kavramı, geçmişten günümüze simetrik ve asimetrik denge olmak üzere iki çeşit olarak gelmiştir. Sanatçılar ve tasarımcılar genel olarak konularına uygunluğu açısından bu iki kavram üzerinden sınıflandırır denge kavramını.

a. Simetrik Denge:

Bir görsel tasarım ya da resim, hayali bir çizgi ile tam ortadan ikiye bölündüğünde, çizginin her iki tarafında kalan bölümlerin de birbirlerine olan mesafelerinin, büyüklüklerinin aynı olması olarak tanımlanır(Özsoy & Ayaydın, 2016, s. 184). Simetrik denge her iki tarafa orantılanmış ve dengeli yerleştirilmiş parçalardan oluşan genel bir yapı olarak da tanımlanabilir. İki yönlü, eşit bir biçim benzerliği olarak da tanımlanır. Doğada bu tanımlara uygun fazlasıyla simetrik formlarla ya da biçimlerle karşılaşırız. İnsan yüzü ya da insan bedeni simetri kavramı için en alakalı örneklerdendir. İki yönlü eşit simetri, birbirine eşit biçimsel özellikleri olan unsurların Tam ortadan ayrılmış yüzeylere yerleştirilmesiyle ifade edilir(Becer, 2011, s. 65).

Resim 5: Simetrik ve asimetrik denge çeşitlerinin görsellerle örneği

b. Asimetrik Denge

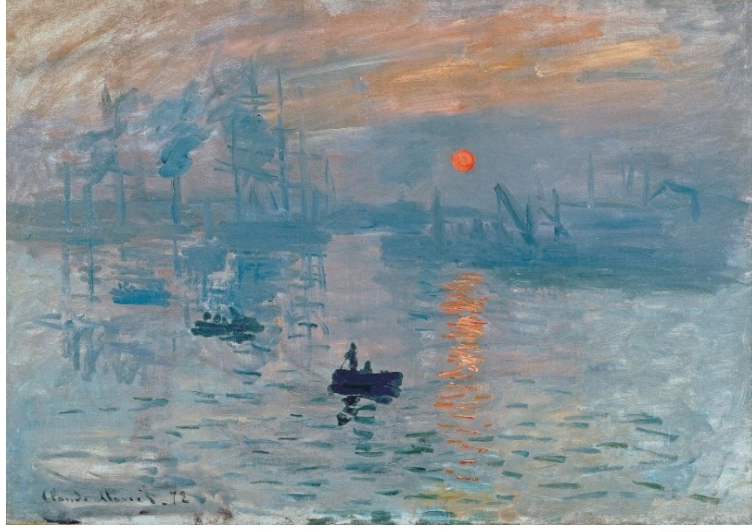
Modern sanatın 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkmasıyla görsel tasarım akımları simetrik dengenin dışına çıkarak, simetrinin mevcut olmadığı ya da tasarımın parçaları arasında bir orantının söz konusu olmadığı eksiklik anlamına gelen asimetriyi

kullanmışlardır. Modernist akımların değerlendirmesinde asimetri, birbirinden farklı olan görsel unsurların bir araya gelerek, hareketli bir denge ya da düzen sağlaması ile oluşan kavram olarak kullanılmıştır. Asimetrik dengenin başarılı olması sorgulayıcı ve kendine güvenen bir yapıya sahip olması ile alakalıdır. Bir anlamda asimetri dışavurumcudur da denilebilir(Becer, 2011, s. 66).

Görsel bir tasarımın hayali bir eksenle tam ortadan bölünmesi ile eksenin her iki tarafında kalan görsel öğeler birbirinden bağımsız ya da eksene farklı mesafelerde olması söz konusu ise asimetrik dengeden bahsedilebilir. Asimetrik dengenin tasarımda kullanılması, simetrik dengeden daha düşündürücü ve daha zordur. Asimetrik dengenin tasarımda kullanabilmesi için öncesinde araştırma yapmak ve özellikle tasarım elemanları üzerine çalışmalar yapmak gerekir. Günümüzde daha çok çağdaş sanatçılar tarafından benimsenen asimetrik denge, görsel tasarımın gerçek dengesi olarak nitelendirilir. Tasarım olarak daha dikkat çeken asimetrik denge objelerin kompozisyona özgür bir şekilde yerleştirilmesi sonucu oluşur. Tasarımda görsel tasarım unsurlarının yoğun olarak kullanılması da asimetrik dengeye örnek olarak verilebilir. Farklı bir tanımla yaklaşacak olursak birbirine eşit ya da birbirinden farklı görsel ağırlıktaki öğelerin düzenlenmesiyle oluşan dengeye asimetrik denge denir(Özsoy & Ayaydın, 2016, s. 186).

1.4.2. Vurgu

Tasarımda vurgu kavramı izleyicinin dikkatine hitap ettiği için ve dikkati etkileyen bir yapısı olduğu için tasarım ilkeleri açısından önemlidir. Vurgu ile izleyicinin dikkatini istediğimiz yere toplayabiliriz. Vurgu tasarımda bir bölümü daha ön plana çıkarma işlemi ya da kompozisyon içerisinde etkin bir unsur oluşturma olarak tanımlanabilir. Hedef kitlenin tasarıma odaklanması ve çözümlemesini sağlamak için tasarımda etkili bir unsur oluşturulur. Kullanılacak olan unsurlardan hangisi hiyerarşik dizin içerisinde daha önemli ise vurgu öncelikle o unsur üzerinde yapılır. Bu durumda tasarımı yapılacak olan konunun iyi araştırılmış olması ve içerikte vurgulanması gereken objelerin, nesnelere ya da kavramların net olarak bilinmesi gerekir(Arıkan, 2008, s. 19)

Resim 6: Resimde genel mavi gri ton içerisinde güneş rengi ile vurgulanmıştır (Claude Monet)

Görsel tasarımın hemen hemen en önemli ilkelerinden biri olan vurgu, tasarımın ortaya çıkış amacıdır diyebiliriz. Resim sanatında, özellikle görsel olarak anlatılmak istenen bir kavram vardır ve bunun ana fikrini genel olarak vurgu ile ifade ederler. Vurgunun işlenişi ne kadar başarılı olursa tasarımda o kadar amacına ulaşmış demektir. Eserin en dikkat çeken bölümü vurgunun bulunduğu yerdir. Hazırlanan görsel tasarımların mutlaka bir bölümü izleyici tarafından daha fazla dikkat çeker ve izleyici etkiler. Bu bölüm izleyici tarafından ilk incelemede farkedilir hatta bazen tasarımın izlenmesi vurgunun yapıldığı bu bölümden başlar. Vurgu tasarımda ana konuyu öne çıkarır. Ana konuyu işlediği için vurgu diğer öğelerden daha baskın bir şekilde ifade edilir. Ya da bazı öğeler daha arka planda kalır. Çalışmanın en ilginç bölümü esas konunun olduğu vurgunun bulunduğu yerdir ve izleyici tarafından ilk dikkat çeken bölüm ya da bölümlerdir. Kavram olarak vurgu tasarımda öncelikli alanın kontrolünü yapar ve Tasarımın düzene girmesini sağlar. Böylelikle tasarımda kullanılan ilkeler arasında bir hiyerarşi oluşur ve seyirciyi yönlendirir(Özsoy & Ayaydın, 2016, ss. 196-200)

1.4.3. Zıtlık

Zıtlık kavramını grafik tasarım çalışmalarında daha ilgi çekici bir hale getirmeyi sağlayan bir ilke olarak tanımlanır. Zıtlık ilke olarak izleyicide dikkat

dağınıklığı oluşmasını engeller. Çizgilerle, şekillerle ve kullanılan grafiklerle zıtlık yaratabilir.

Resim 7: Kadın figürünün aynada yansıması resimde zıtlık meydana getirmiştir (Edouard Manet)

Zıtlık kavramı uygulamanın yapıldığı düzlemde farklı bir elemanın kullanılmasıyla çalışmada odak noktası oluşturmaktır. Tasarımda kullanılan elemanların duruşu tasarımın odak noktasını da belirleyecektir. Mesela herhangi bir tasarım unsuru tasarımda kullanılan diğer unsurlardan farklı bir yere kullanılırsa, bu unsurun izleyici tarafından dikkat çekiciliği daha da artacak ve çalışmanın odak noktasını oluşturacaktır. Bu da çalışmayı izleyen kişi açısından dikkat dağınıklığına sebep olabilir. Böyle bir ihtimalde görsel hiyerarşi ön planda tutulur (Arıkan, 2008, s. 19).

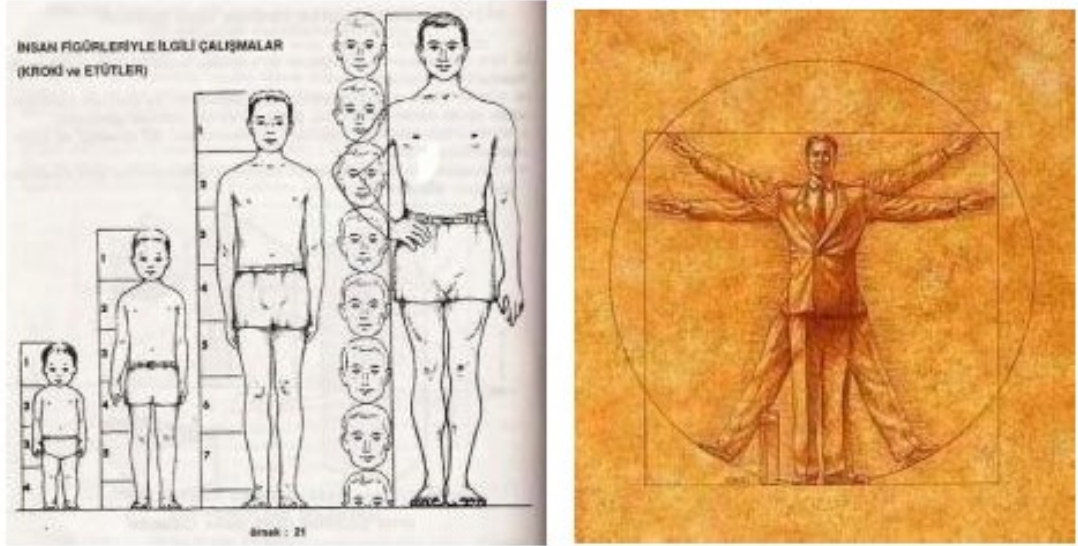
1.4.4. Oran

Bir tasarımda birden fazla öğenin yan yana gelmesiyle birlikte, öğeler kullanışı itibariyle oran problemiyle karşılaşılır. Tasarım öğeleri ile kurgulanmak istenilen bir kompozisyonda, tasarım öğelerinin birbirinden farklı oranları olacak ve her farklı oran da farklı bir kompozisyonun oluşmasına sebep olacaktır.

Oran iki farklı büyüklük ilişkisindeki karşılaştırma, orantı ise iki oran arasında yapılan karşılaştırma olarak tanımlanabilir. Görsel sanatlarda oranı etkili bir şekilde kullanmak tasarımın esas amaçlarından biri olmalıdır. Tasarımlara estetik yönden

bakıldığında amaçlarından biri de üretilen tasarımın göze hoş gelmesini sağlamaktır ve bunu da tasarımda oran-orantı uygulamasının doğru yapılması ile elde edebiliriz. Bir tasarımda parçaların birbirleri ile arasındaki büyüklük oran olarak açıklanmaktadır. Tek başına bir parçada oran aranmaz. İki boyutlu ya da üç boyutlu olsun bütün nesnelere bir ölçüye tabii tutarız. Oran ilkesinde en çok dikkat edilmesi gereken kavram estetik kavramıdır. Görsel tasarımda oran kavramı estetik olarak incelenir. Bu yönüyle de ele alındığında Oran tasarım için bir değer olarak nitelendirilebilir. Tasarımdaki öğelerin birbirlerine oranıyla vurgu ya da yönlendirme yapılabilir. Ayrıca birbirinden farklı büyüklüklerde öğelerin olması tasarımda çeşitlilik oluşturur bu çeşitlilik beraberinde zıtlık oluşmasında sağlayabilir(Özsoy & Ayaydın, 2016, ss. 232-237).

Tasarımcının görsel öğelerin birbirleriyle olan orantısal ilişkilerinde değişken bir yapı oluşturması gerekir. Çünkü öğelerin niteliklerinin ya da oranlarının değer olarak birbirlerine yakın olması, başka bir deyişle rengin renge, enin boya, bir ölçünün diğer bir ölçüye yakın olması tasarımda tekdüze bir algı oluşturur(Becer, 2011, s. 68)

Resim 8: İnsan vücudunun oransal ilişkileri

Tasarımda yer verilen öğelerin ve unsurlar bütününe oransal yakınlıkları ve uzaklıkları izleyicinin algısal boyutunu görsel olarak etkilemektedir. Öğeler ve unsurlar azami derecede birbirinden farklılık göstermelidir ki durağan bir tasarımın oluşmasının önüne geçilebilsin. Birbirinden farklı olarak ele alınmayan boyut

yakınlıkları ya da uzaklıkları, biçim özellikleri ve renk nitelikleri tasarımda durağan ve monoton bir yapı oluşmasına sebep olur. Öğeleri ve unsurları sayılan niteliklerde birbirinden ayırtmaya çalışan tasarımcının bütünlüğü bozmamaya da dikkat etmesi gerekir. Birbiriyle uyum içerisinde oranlar elde etmek amacıyla tasarımcının ustalıklı bir sistem geliştirmesi gerekebilir(Çeken vd., 2018, s. 124).

1.4.5. Ritim

Görsel sanatlarda ritim kavramı tasarlanmış olan bir resimde kullanılan farklı öğelerin sırasıyla ve belli aralıklarda birbirlerini tekrar etmesidir ya da izlemesidir. Ritim tasarımda ilkesi olarak büyük öneme sahiptir ve bununla birlikte sanatın her aşamasında ve her alanında ritim kavramından söz edilebilir. Görsel sanatlarda ritim kavramının somut bir kavram olmakla birlikte etki olarak soyuttur ve etkisi her izleyicide farklı bir algı oluşturabilir. Ritimin tasarımda önemli bir ilke olduğunu göz önünde bulundurursak iyi bir tasarım çalışması yapabilmek için de iyi bir ritim duygusunun var olması gerektiğini düşünebiliriz. Ritimi tasarım öğeleri açısından inceleyecek olursak, tasarımda bir birlik oluşturur ve izleyicinin tasarıma bakışını etkiler bütün olarak ele alındığı zaman tasarımda ritim ahengi de sağlar, görsel elemanların bir ritim oluşturacak şekilde dağılması ile tasarıma duygusal bir boyut kazandırır ve tasarımda monotonluğu ortadan kaldırır, devamlılık etkisi uyandırır(Özsoy & Ayaydın, 2016, ss. 158-164).

Görsel algı için gerekli olan hareket ve değişim ritim ile sağlanabilir. Farklı tasarım elemanlarının da çeşitli tekrarlarıyla ritim oluşabilir(Arıkan, 2008, s. 18). Oluşan bu tekrarın neticesinde tasarım hareket kazanmış olur ve izleyicide oluşturacağı etkiye ve heyecana katkı sağlar.

Resim 9: Marcel Duchamp resimlerinde ritimin etkisi

Ritim tasarımı benzerliklerin dengelenmesinde etkin rol oynar. Görsel tasarımı birbirine benzeyen ya da aynı görsel öğelerin birbirini tekrar eden durumları ritim etkileri oluşturur. Ancak bu benzerliklerin tasarımı birbirlerini aynen tekrarlamaı bezemeci bir üslubun yanında dekoratif bir etki de oluşturabilir. Bu durumun sonucunda da tasarımı hareketliliğin aksine durgunluk söz konusu olabilir. Bilinçli bir şekilde uygulanmamış ritim bu tür sorunların oluşmasına da sebep olur. Amacına uygun uyarlanmış bir ritim ise tasarımıdaki birbirine benzeyen öğeleri farklılıklarla birlikte dengelemeyi amaç edinir(Özsoy & Ayaydın, 2016, s. 162).

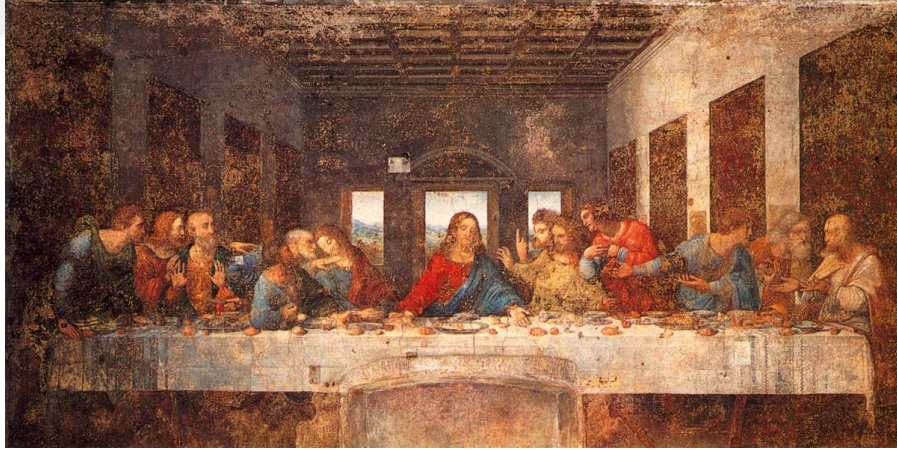
1.4.6. Hareket

İnsanın doğasına bakıldığı zaman hareketi hemen her aşamasında görmek mümkündür. Doğasında hareket bulunan insan; bir izleyici olarak tasarıma baktığı zaman hareket kavramını da görmek ister. Bir tasarımın hareket kavramını içeriğinde belirtmemesi ya da kullanılmaması, tasarımın ölü bir niteliğe sahip olmasına neden olur. Dolayısıyla izleyiciyi etkilen canlı bir tasarım üretilmek isteniyorsa hareket ilkesinin tasarımıda aktif kullanılması gerekir(Özsoy & Ayaydın, 2016, s. 170).

İlkelerin geneline uygun hazırlanmış, dengeli bir tasarım içeriğinde hareket ilkesini barındırmıyor ise tasarım için gerekli etki oluşturulamaz(Ketenci & Bilgili, 2006, s. 282). Hareketin oluşmasında kullanılan görsel unsurlar ya da öğeler tasarımın temel çerçevesinde yer bulmaz. Hareket ilkesini tasarımda kullanılan tipografi ya da illüstrasyon gibi görsel unsurların oluşturulmasında ya da tasarımda kullanılmasında saklıdır(Becer, 2011, s. 65).

1.4.7. Bütünlük

Bir görsel tasarımda uygulanan tüm görsel unsurlar bir bütünlük oluşturmak maksadıyla bir araya getirilmesi ile sıradan parçalı bir yapı tasarımda engellenmiş olur. Görsel algıda verilmek istenilen mesajı ya da oluşturmak istenilen etkiyi artırmak maksadıyla mesajın yüklenildiği görsel unsurun daha farklı biçimlerde öne çıkarılması gerekebilir. Görsel tasarım ilkeleri içerisinde bütünlük kavramının önemi, sonucu ortaya çıkarması ve bağlayıcı bir neticenin olmasıdır. Düzlem üzerinde yapılan tasarımda bütünlük oluşturmak maksadıyla farklı tekniklerle birlikte farklı yöntemler uygulanmalıdır.

Resim 10: Görsel öğelerin aynı amaçla bir arada tasarlanması bütünlük oluşturur (Leonardo da Vinci)

Bu farklılıklar tasarım aşamasında kullanılan görsel unsurların kontör çizgiler ile sınırlanmasıyla ya da gerektiği kadar boşluklar ve beyaz alan bırakılmasıyla, yatay-dikey veya farklı yönlerde eksenler oluşturularak tasarımda bütünlük sağlanabilir. Başka bir yöntem ise tasarımda odak noktaları oluşturmaktır. Odak noktaları tasarımda üç nokta yöntemi ile yapılabilir. Çalışma alanının farklı köşelerine odak alanlar

bırakılarak bir üçgen kompozisyon oluşturulabilir ve odak her noktasına birbirinden bağımsız öğeler kullanarak bütünlük oluşturulabilir(Arıkan, 2008, s. 17).

Bütünlük görsel sanatlarda tasarım öğelerinin birbiriyle uyumlu olarak bir arada kullanılması diye tanımlanabilir. İyi bir tasarım düşüncesi için bütünlük ilkesinin önemli bir etken olduğunu bilmemiz gerekir. Bir tasarımın bitmiş haline ulaşabilmek için bütünlük ilkesinin tasarımda hâkim olması gerekir. Eğer bir tasarımda bütünlük ilkesi yok ise tasarım henüz bitmemiştir ve izleyicinin tasarımda eksiklik hissetmesi kaçınılmaz bir durumdur. Çünkü bütün görsel unsurlar bir bütünlük oluşturacak şekilde hazırlandığı zaman tasarım izleyicisi ile buluşabilir. Bütünlük ilkesi bu özelliği ile tüm tasarım ilkelerini de içinde barındırır ve bütünleyici bir uygulama alanına sahiptir. Bütünlük bir anlamda tüm tasarım öğelerinin birbiriyle uyumlu olması olarak açıklanabilir. Tasarımda bütünsel anlamdaki dengedir bütünlük. Aynı zamanda tasarım öğeleri arasında bir bağ olarak görev yapar. mevcut tasarımı dağınık bir görünümünden kurtarır ve adından da anlaşılacağı üzere daha bütün bir görünüm kazandırır. Tasarımda mesajın iletimi bütünlük aşamasının neticelenmesi ile gerçekleşir. Çünkü bütünlük anlamayı ve yorumlamayı daha kolay hale getirecektir. Tasarım öğeleri ve ilkelerinin genel amaçlarına baktığımız zaman netice itibariyle Tasarımın bütünlük ilkesine ulaşması için kullanılır(Özsoy & Ayaydın, 2016, ss. 224-228).

1.4.8. Armoni

Armoni bir eseri ya da tasarımı meydana getiren öğelerin kendi aralarında ki uyumu ya da kendi aralarında öğelerin ters düşmemesi olarak adlandırılır. Bu tanım doğrultusunda tasarımdaki öğeler aynı düzen içerisinde birbirleriyle bağlantılı bir sistem içinde kullanılırlar. Tasarımda armoni farklı öğelerin kendi aralarındaki bağı olarak da tanımlanabilir ya da bir bütünün birbirinden farklı bölümleri arasındaki uyumu tamamlayan ilişkilerdir; tekrar tekrar kullanılan renkler, birbirine benzer kullanılmış dokular gibi(Yücel, 2018, s. 92). Sadece uyumlu olan öğelerin değil de renklerin, içerik ve biçimlerin uyumu armonide önemlidir. Benzer nitelikte öğeler bir arada kullanıldığı zaman tasarımda biçimsel bir armoni kullanılmış olur. Gözü rahatsız etmeyen bu armoni dingin oluşu ile tasarımda dikkat çeker. Öğeler ile birlikte birbirine

zıt olmayan renklerin kullanılması da bütünlük sağladığı gerekçesiyle armoni kavramını tasarımda güçlendirecektir(Akalın, 2013, ss. 101-102).

Genel olarak güzel sanatlarda müzik ile bağdaştırılmış bir terim olan armoni; görsel sanatlar yönünden incelendiğinde, ahenk, uyum, düzen gibi kavramları da kapsadığını söyleyebiliriz. Armoni görsel tasarım öğelerini doğru bir şekilde kullanma ve bir düzen oluşturmak olarak nitelendirilebilir. Tasarımı oluşturan renklerin ve şekillerin birbirleriyle uyumlu olması, kullanılan öğelerin birbirleriyle ortak taraflarının ya da birbirlerine yakın taraflarının bulunması, tasarımdaki zıtlıklar arasındaki orta yol ya da uyumun bulunması armoninin bir ilke olarak tasarımdaki önemini vurgulamaktadır(Özsoy & Ayaydın, 2016, ss. 214-215).

1.4.9. Çeşitlilik

Tasarımda farklılıkları ve zıtlıkları içeren çeşitlilik ilkesine bakınca, bütün içinde zengin ve canlı bir görünüm elde etmek adına tasarıma renk ve heyecan katan bir unsur olarak karşımıza çıkacaktır.

Resim 11: Tasarımda figürlerin, hareketlerin ve renklerin çeşitliliği görsel öğeleri zengin gösterir

Görsel sanatların sürekli olarak güncellenebilir ve yenilenebilir olmasını, seyredilebilir olmasını ve hatta değiştirilebilir olmasını sağlayan ilke çeşitlilik ilkesidir. Görsel sanatlara bir macera benzetmesi yapacak olursak maceranın ve gizemin heyecanı ve yeniliklere açık olması bu ilkenin varlığından kaynaklanıyor diyebiliriz. Hatta daha ileri seviyede şimdiye kadar açıklanan tüm ilkeler ve öğeler çeşitliliği yaşatmaya çalışır şeklinde de yorumlayabiliriz. Bu ilkenin varlığı görsel sanatların da sürekli aktif olacağını ve sürprizlerle sürecini devam ettireceğini sağlayacaktır. Çünkü çeşitlilik aynı zamanda farklılıktır. Gerek sanat eserinde gerekse eserdeki bir öğede çeşitlilik mutlaka aranır ve tasarım öğeleri çeşitlendikçe farklılıklarla ortaya çıkmaya başlar. Sanat ve tasarım alanında çeşitliliği bir tür zenginlik olarak ele alabiliriz. Çünkü çeşitlilik kavramı aynı zamanda görsel zenginliktir ve sürekli yeniliğe açık bir yapıdadır. Bir tasarımda farklılık boyutunu deneyerek öğelerle ilgili zıtlıklar oluşturarak ya da tam tersi benzerlikleri araştırarak ortaya çıkan ürünlerin tekrarlar eşliğinde ele alınması bizi yine çeşitliliğe ulaştıracaktır(Özsoy & Ayaydın, 2016, ss. 242-246).

Çeşitliliğin farklılık olarak ifade edildiğine değinmiştik. Tasarımda oluşturulmuş olan fark benzerleri arasında hemen hissedilir. Günlük konuşma dilinden bir örnek verilecek olursa; herkesin doğuya gittiği bir ortamda içimizdeki sesin bizim batıya gitmenizi istemesi çeşitliliğin bir ürünüdür. Tasarımın ahengi ya da çeşitliliği yaratıcı süreçte göz önünde bulundurulmalıdır. Ahenk tasarımdaki görsel unsurların bir birlik oluşturulmasını sağlarken değişiklik ise bu birliğe ya da bütünlüğe izleyicinin de ilgisini çekecek görsel etki katar. Yaşamının her kesiminde değişiklik ya da çeşitlilik arayışı içerisinde olunmuştur. Çevremizdeki tüm eşyaların ya da yaşadığımız ortamın tek renk olması sıkıcı bir etki oluşturacaktır ve tam tersine çeşitliliğin olması da yaşadığımız ortamda olumlu bir etkidir. Tabiata baktığımızda tek bir canlı türlü yoktur ya da insanlar birbirlerinin aynısı değildir ve farklılıklar vardır. Sanat eseri de tek bir nesneden oluştuğu zaman birliğe ulaşabilir ancak çeşitlilik olmadığı için ilgi çekmeyecektir. Çeşitlilik bazen sanat eserlerinde zıtlıklarla da oluşturulabilir. Tasarımdaki görsel unsurlar zıtlıklarla da çeşitli ya da farklı hale getirilebilir. Mesela açık öğeler koyularla, pürüzlü dokular düz zeminlerle, boşlar dolulukla, eğriler

doğrularla birbirini tamamlayabilir. Tasarımda çeşitlilik tasarımcının oluşturmak istediği amacına ve kullandığı mizacına bağlıdır(Boydaş, 2007, ss. 23-24).

1.5. Kitap Kapağı Tasarımı

Kitap; ilkçağ doğusundan günümüze kadar muhafaza edilen, atalarımızdan süregelen ve şimdi de bizim cebimizde olan bu nesne, düşünceyi aktarmada ve bilginin muhafaza edilmesinde büyük önem taşır. Kitabı üç kavramı bir araya getirerek; yazılanların bir dayanağının olması, bir metnin kitap içerisinde yayılması ve kitabın muhafaza edilmesi ile kullanışlılığının sağlanması şeklinde de tanımlayabiliriz. Hepsinin ötesinde kitabı yazının dayanağı olarak da tanımlayabiliriz(Yıldırım, 2013, ss. 116-117).

Yazı ve içeriğiyle ön planda olan kitap kullanışlılığı ile de muhafaza edilmesi açısından önemlidir. Kullanışlılığı ile birlikte kitabın içeriğini yansıtan, okuyucu tarafından tercih edilmesini sağlayan ve görsellik anlamında kitaba değer katan unsurlardan biri de kitabın gerek okuyucunun ilk dikkatini çeken kapak tasarımı, gerekse içerik tasarımıdır.

Kitap kapağı tasarımına başlamadan önce kitabın kendisi tasarlanır ve bu kitap öncelikle yazarın kafasında oluşmaya başlar. Kitabın oluşum aşamasında yazar kitabın biçimini ve içyapısına yönelik düşünce üretmeye başlar. Bu düşünceler genel olarak örnek bir kitap üzerine düşürülür ya da birden fazla kitabın birleşiminden oluşan bir kolaj canlandırılır. Kitabın yazarı kitabı daha çok başlıklar ve içeriğindeki bölümler olarak tasarlar. Ama bir metin yazarım iletmek istediği mesajı kitabın dış bölümünde vermek için yeterli değildir. Yazar tasarıma dair bilgi birikimi konusunda yeterli değilse, düşüncelerini ve vermek istediği mesajı iletmek istediği kitleye ya da okuyucusuna kitabın dış görünümünde aktaramaz. İşte tam olarak burada kitap tasarımcısı yani grafik tasarımcı devreye girer. Buradan da anlaşıldığı üzere hazırlanacak olan kitabın içerik bölümü, kitabın psikolojik etkileri ve vermek istediği genel mesaj yazarı; kitabın dışarıdan görülen ve anlatılmak istenen mesajın görsel bulgularla aktarıldığı bölümü ise grafik tasarımcıyı ilgilendirecektir. Tasarımcının da buradaki amacı kitabı diğer kitaplardan farklı bir şekilde mümkün olduğunca benzersiz

bir tasarımla ve görsel iletişim araçlarını da kullanarak hazırlamaktır(Becer, 2011, ss. 239-240).

Resim 12: Örnek kitap kapağı tasarımı ve sunum modellemesi

Yazılar ve harfler bir araya gelerek sayfaları, sayfa yapıları katlama işlemleriyle birlikte formları, formların da birleşimi ile ciltleme neticesinde kitap meydana gelir ve okuyucunun kitabın içeriğinin ne olduğu anlaması için bir dış kılıfa ihtiyaç olur. Dolayısıyla kitabı kaplamak ve kapladıktan sonra kitapta bir kişilik oluşturmak gerekir ve bu durum da sadece hazırlanan çalışmanın üzerine bir kapak tasarlanarak oluşturulmasıyla gerçekleşir. Kapak olgusu, yapımcı bilgisi, yayıncı bilgisi, okuyucunun kendisinden oluşan bir üçgenle sınırlandırılır. Bu sayılanların her birine bakıldığında kitap kapağına yaklaşımın farklı olduğu bilgisi edinilebilir. Yazar, anlatılan içeriği iyi ifade edecek ve mübalağaya girmeden, yanlış anlaşılma ihtimallerine kapalı bir derleme düşünür. Yayıncı, yazarına ilave olarak bir kitapçada, bir sergi ortamında kolayca önde durabilecek ve göze görünen kendine özgülük taşımasını arzu edecektir(Erbaş, 2013, s. 25).

Resim 13: Kitap kapağı tasarımında kullanılan genel bilgiler (Oluşturan: Serdar Dik)

Her görsel tasarım aşamasının öncesinde olduğu gibi, kitap kapak tasarımında da kullanılacak materyaller bir bütün olarak hazırlanmalı ve hazırlanan bu materyallerin bir düzlem üzerinde ön çalışmasını yaparak tasarım öğelerini nerede ve nasıl kullanacağımıza karar vermeliyiz. Tasarıma başlangıç aşamasında yapılacak olan bu çalışma, bilgisayar destekli tasarım programlarıyla geçireceğimiz zaman dilimini hem minimize edecek, hem de sürecin daha kolay hale gelmesini sağlayacaktır. Bir tasarımcı, çalışmasını yapacağı işle ilgili mutlaka birikimli ve bilgili olmalıdır, bu bilgi ve birikimin yanında araştırmacı bir yapıya da sahip olmalıdır (Bıçakçı, 2013, s. 12).

Tasarımcı öncelikle kapağın hangi konumda olacağına karar vermelidir. Kitap, devamlı bir dizide mi bulunacak, yoksa özgün bir düzenlemeye mi ihtiyaç duyulacak. Kitabın klasikler dizisinde mi, bilimsel dizilerde mi, birbirini izleyen dizi romanda mı, bir yazara ait kitaplar dizisinde mi kullanılacağı, yoksa kitabın tek başına olan özgür bir kitap olarak mı kullanılacağı belirlenmesi gerekir (Erbaş, 2013, s. 26).

Kitap kapak tasarımları baskısında genellikle kitabın yazarına, içerik-konu ilişkisine, ekonomik durumlar gibi hesaplar gerekçeleriyle farklı gramajlarda kâğıtlarda üretilebilir ve kitabın iç sayfalardan da ayrı bir şekilde tasarlanır. Bu tasarlama sürecinde ise genellikle ön arka kapak yan yana sayfalar olarak arada kısımda ise sırt payı olacak şekilde tasarlanır. Kapak tasarımları genelde iç kapak sayfalarının sayfa yapısına dâhil edilmesi ile birlikte tasarlanır ve bur durum kitabın

türüne göre değişkenlik gösterir kimi kitaplarda iç kapaklarda baskı olmaz ve sayfa olarak nitelendirilmezler. Kapak tasarımıdaki önemli unsurlardan biri de ön-arka kapaklar arasında tasarlanan kitabın sayfa sayısına bağı olarak hazırlanan sırt payıdır.

Her kitap kapağının tasarımı aşamasında bulundurması gereken özellikleri vardır. Özgün tasarım olması, tasarım öğeleri ve ilkeleri dikkate alınmalı, farkıyla okuyucusunu etkilemeli ve merak ettirmeli, kitabın konusu ile ilişkilendirme yapılarak kitabın içeriğine de gönderme yapılmalı, kalabalık bir görünümünden uzak tutulup mümkün derecede sade olmalı, kitaptaki yazı ve görsel öğeler arasında bir denge olmalı, kitabın ön-arka tarafları ile sırt kısmı bir bütün olarak ele alınmalı ve en dikkat çekici halini aldıktan sonra okuyucusu ile buluşmaya hazır hale getirilmeden önce kitabın baskı aşamasında uygulanacak baskı özelliklerinin de göz önünde bulundurulmasının ardından üretime gönderilmelidir.

Kitap kapağı tasarımı kitabın konusunu yansıtmalı ve görsel olarak kitabın tümünü özetle anlatacak nitelikte konuyla bütünleşebilmelidir. Kapağın tasarımı, kitabın satın alınmasını da sağlamalıdır. Kitap kapağı tasarımı, okuyucuda merak uyandırmalıdır. Dolayısıyla içerik kitabın biçimi ile uyumlu olmalı ve ifade gücü de bu oranda etkili olmalıdır(MEGEP, 2012, s. 3).

1.5.1. Kitap Kapak Tasarımını Oluşturan Görsel Öğeler

Kitap kapaklarını bir tasarım ürünü olarak ele almalı ve kitapların okuyucusuna ulaşmasındaki sürece etkisi ya da verilmek istenen mesajın görsel vurgulanması açısından önemi vurgulanmalıdır. Çünkü kapak bir anlamda bir kitabın hem dış yüzü yani ambalajı hem de okuyucusuna ulaşmada ilk karşılaşmada oluşan etkisi bakımından kitabın elbisesi gibidir. Dolayısıyla bir kitabın kapak tasarım çalışmasında diğer görsel unsurlarda olduğu gibi tasarım öğeleri ve ilkeleri uygulanmalı ve bir içerik tasarlanırken tasarımı oluşturan görsel öğeler de dikkate alınarak kitabın konusu ile ilişkilendirilerek genel kompozisyona uygun bir şekilde kullanılmalıdır. Kitap kapağı, kitabın içeriğini kitleyle ya da okuyucusuyla buluşturan görsel iletişimin güçlü bir alanıdır ve kapak tasarımı içerik hakkında genel ipuçları verir; hatta çoğu zaman içeriği bütünüyle yansıtabilir. Bu bağlamda da kitap kapağında kullanılması gereken görsel

öğeler olan tipografi ve illüstrasyon kavramlarının da tasarımcı tarafından hakim olunan unsurlardan biri olması gerekir.

1.5.1.1. Tipografi

Yunanca typos (yazım) ve graphein (yazmak) kelimelerinden türeyen tipografinin ilk izleri antikçağda kullanılan mühürlerin ve yine bu dönemde kullanılmış paraların üzerinde kazılmış olarak görülür. Tipografi harf ile başlayan ve basım, okunurluk gibi görsel ayarlamaların etkin kullanıldığı bir çalışma sahasıdır diyebiliriz. Yazının şekil olarak mantık sınırlarını zorlamasıyla ve okuyucunun dikkatini diri tutmasıyla önemi ifade edilen tipografi, tasarımda insan ruhuna hitap eden, heyecan veren ya da tam tersi insanı çileden çıkaran bir hal alabilir(Erdal, 2015, ss. 99-100).

Tipografi yazıyla oluşturulmuş bir fikri görsel bir biçimle birleştirerek ifade edilmesi anlamına gelir. Tipografi uygulandığı tasarıma duygu ve kişilik kazandıran etkili görsel unsurlardan biridir ve görsel açıdan söz konusu fikre ulaşmaya etki ederken; okuyucunun tepkisinde çarpıcı biçimde değişiklikler yapmasına da etkisi olur(Ambrose & Harris, 2012, s. 38).

Günümüzde mevcut olan çok sayıdaki yazı tipi arasından tercih edilen görsel biçim, verilmek istenen mesajın ya da anlatılmak istenilenin okuyucunun hislerine ulaşmasında önemli bir etken olabilir. Tipografi mesajın verilmesi konusunda doğal bir etki olabilir, duygulara hitap edebilir. Felsefi bir fikri temsilen tasarlanabilir ya da bir kişinin veya toplumun kişiliğini ya da yapısını ifade edebilir. Tipografi durağan bir öge değildir ve sürekli olarak gelişim göstermeye devam eder. Günümüzdeki yazı tiplerinin birçoğu tarihin ilk dönemlerinde kullanılan tasarımlara kadar gidebilir. Tipografi bir metin parçasında bütünlük ve ahenk sağlar. Tipografi de seçilen yazı tipi karakteri mesajın ulaştırılmak istendiği topluma göre tercih edilmelidir. Tipografi çok miktarda deneme yapılabilecek bir alandır. Tasarımcısının zevki ve stili aynı zamanda kişisel tercihleri ile birlikte güncel gelişmelere de ayak uydurarak tercih edilmesi tipografiyi tasarımda tekrar edilen deneme sürecine dâhil eder(Ambrose & Harris, 2008, s. 57).

Resim 14: “Merz” dergisinin Reklam Tipografisine adanmış 11. Sayısı, (Kurt Schwitters)

Günümüzde kullanılan tipografik karakterler el yazılarıyla başlayan köklü bir değişiklik sonucunda oluşmuşlardır. Grafik tasarımda görsel iletişimin en vazgeçilmez, en yaygın unsurlarından biri olan tipografi bir gaye olarak okunma amacını ifade etmelidir. Bir grafik tasarımcı tipografinin dilini iyi tanımalı ve tipografiyi iyi kullanmalıdır. Tipografik unsurların kullanımıyla aktarılmak istenilen bilgi analiz edilmeli ve tasarımda önem sırasına göre değerlendirilmelidir. Bilgi bölümler altında incelenmeli ve bu bölümlerin oluşmasına sebep olan her birim standart bir görsele uyarlanmalıdır. Örneğin bir sözlükteki kelimelerin diziliş biçimleri ve tipografik karakterleri bir standart sırayı izlemeli ve kullanılışları da aynı olmalıdır (Becer, 2011, s. 176).

Yazılı olan bir düşüncenin tasarımcının hayal dünyası ve yaratıcılığı ile birlikte görsel bir biçim kazanması olan tipografi, günümüzdeki yazı karakterlerinin ya da fontlarının çok çeşitli olması gerekçesiyle görsel tasarımda düşüncenin aktarımını ve okuyucunun düşünceye karşı duygularını çok yönlü etkileyebilir. Bu yönüyle tipografi; bir görsel tasarımın karakteri, yapısı ve duygusal niteliğinin belirlenmesi konusunda en etkili görsel öğelerden biridir. İzleyicisi tipografinin oluşturduğu etki ile harekete geçebilir, izleyicide negatif bir etkide oluşturabilir. Küresel anlamda

sanatsal düşünceleri, politik ya da felsefi hareketleri sembolize edebilirken bireyin ya da bir organizasyonun kişiliğini de ifade edebilir. Bu anlamda tipografik yazı karakterleri uzun içerikleri, uygun okunaklı ve ayırt edilebilir nitelikte olan harf biçimlerinden bir kitap kapağında ya da bir afişte kullanılan dramatik ya da dikkat çekici bir yazı karakterine dönüşebilir. Dolayısıyla statik bir yapısı olmayan tipografi evirilmeye ve sürekli çeşitlilik göstermeye ya da değişmeye müsait bir alandır(Ambrose & Harris, 2014, s. 6).

Tasarlanmış yazı sanatı olarak da nitelendirilen tipografi dilin ya da bir toplumun form ve biçim almış halidir denilebilir. Gerek bir bilginin ya da bir mesajın aktarılmasında gerekse, yazıt kitabe ya da bir mimarinin cephesinde görsel ve estetik bir öge olarak çağlar boyu kendisini göstermiştir. Yazının tasarlanmış sanatı olarak da ifade edilebilecek olan tipografi Latin, Çin, Japon, Arap alfabelerinde de ortak yöntemler kullanılarak grafik tasarımın önemli elemanlarından biri olarak gündemde kalmış ve sürekli olarak gelişme göstermiştir(Uçar, 2016, s. 95).

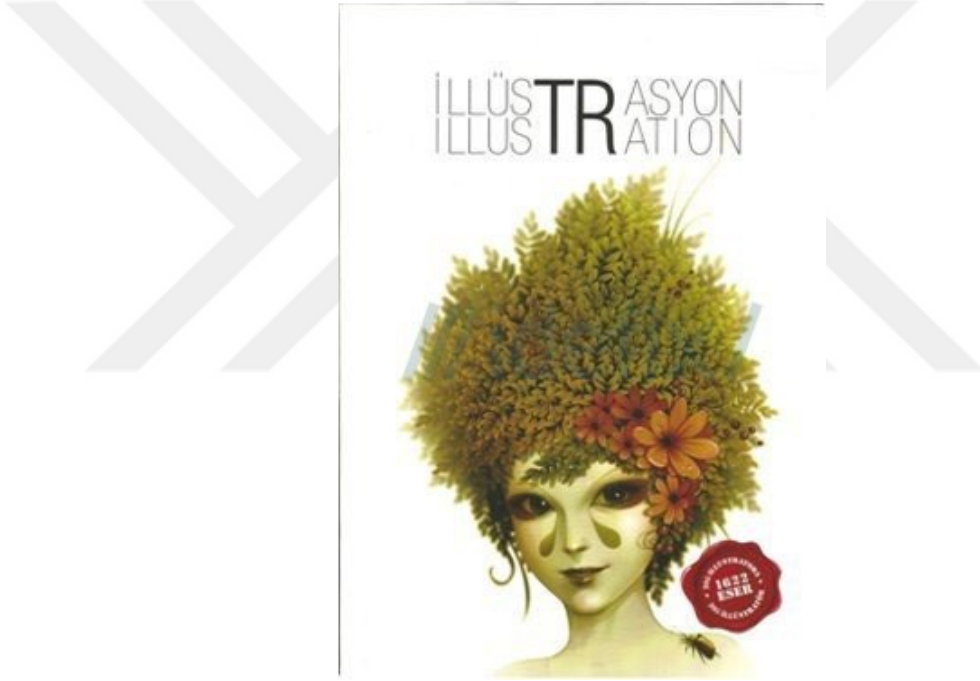
Grafik tasarımcının görsel tasarımda belki de en sık karşılaştığı ve çözmek zorunda kaldığı problem, kitabın içeriğine hâkim olmak ve tipografi ile kitap içeriğinin uyuşmasını sağlamak olabilir. Henüz okuma yazma dönemine girmemiş okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan kitaplarda kullanılan tipografi özellikle bu anlamda dikkat ve önem ister. Okuma yazma bilmeyen çocuğun kullanılan tipografinin görselliğinden etkilenmesi ve bu etki sonucunda kitaba karşı isteğin gelişmesinde tasarımcının da önemi büyüktür. Yetişkinler açısından bakıldığında da yazının okunabilir olması da tasarımcının dikkat etmesi gereken ve görsel iletişim için de önemli bir aşamadır. Dolayısıyla tipografik unsurlar kullanılırken özellikle kitap kapak tasarımlarında, kitabın hitap ettiği yaş grubunun ve toplumların kültürlerinin ifade biçimiyle birlikte konu yani kitabın içeriğiyle de iç içe bir tasarım yapılmalı ve uygulanmalıdır.

1.5.1.2. İllüstrasyon

İllüstrasyon; konu başlığının dikkate alınmasıyla başlayıp, konuya uygun slogan ya da içerikteki metin gibi sözel nitelikte olan içerikleri değerlendirmeye alıp görsel tasarım öğeleriyle yorumlayarak devam eden unsurların tamamıdır.

İllüstrasyonların oluşum aşamasında geleneksel çizim uygulamaları ve boyama materyallerinin yanında, fotoğraf uygulamaları, kolaj teknikleri ve bilgisayarlı tasarım ve çizim tekniklerini de aktif kullanmalı ve yararlanılmalıdır. (Becer, 1997: 210).

Tanımlama doğrultusunda konuyu ifade eden resimlemelerdir diyebiliriz. İzleyiciye aktarılmak istenilen, okuyucuya anlatılması düşünülen bir içeriği ya da düşünceyi en kolay ve anlaşılır yöntemle anlatan resimlemeli bir görsel iletişimdir diyebiliriz. Çocuğun ya da okuyucunun algılamasına da katkıda bulunmak ve anlaşılabilirlik durumunu da güçlendirmek, hızlandırmak adına kitaplarda ve kapak tasarımlarında açıklayıcı resimlere ihtiyaç duyulabilir.

Resim 15: İllüstrasyonun kapak tasarımı üzerinde kullanımı

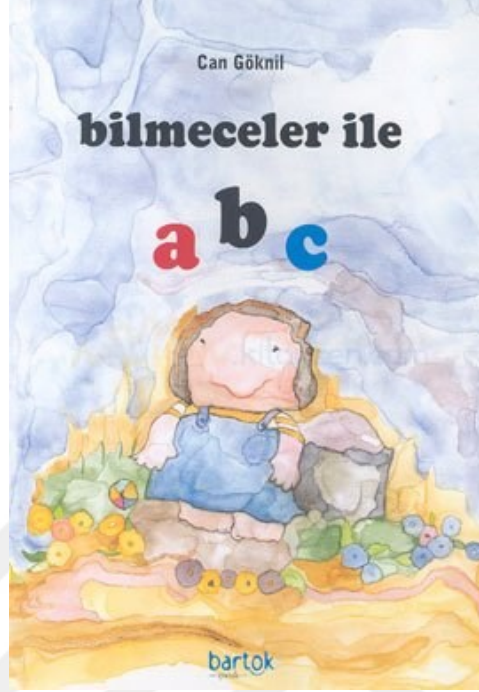
Okul öncesi çocuklarının eğitiminde kullanılan kitaplar yazılı ve yazısız bir şekilde bu dönem yaş grubundaki çocuklara sunulmaktadır. Bu yaş grubundaki çocuklara sunulan kitaplar için ve bu yaş grubundaki çocuklar için illüstrasyonlar önemli ve ifade ediciliği ve oluşturduğu etki açısından vazgeçilmez unsurlar olarak değerlendirilebilirler.

İllüstrasyonları, reklam alanında kullanılan illüstrasyonlar, yayın alanında kullanılan illüstrasyonlar ve bilimsel ve teknik illüstrasyonlar diye kullanıldığı alanlar itibariyle üç farklı grupta inceleyebiliriz, Kitap kapağı tasarımlarında kullanılan illüstrasyonlar bu üç grup içerisinde yayın alanında kullanılan illüstrasyonlara girer. Yayın alanında kullanılan illüstrasyonlar; gazetelerde, dergilerde, kitaplarda ve öykü, hikâye, roman, resimli çocuk kitapları vb. alanlarda içerik resimlemelerinde ve kapak tasarımlarında kullanılır. Yayın sektöründeki tasarımcı ya da illüstratör, üzerinde çalışacağı içerik metni hakkında ön bilgilere ve görüş belirtici niteliklere sahip olmalı, metin içeriğindeki mesajı ve duyguyu resimlemeye hissettirebilmeli ve okuyuculara bu mesajı aktarabilmelidir. Resimlemeyi yapan sanatçının yayın alanında kullanılan illüstrasyon grubu çalışmalarında en kolay ve esnek tasarımların yapılabileceği alan çocuk öykü kitaplarıdır. Çünkü resimleme sanatçısı ya da illüstratör, metnin anlaşılmasında estetik değerleri kullanabilmek için ve içeriğe ve anlaşılmasına destek vermek için çalışmalarına kendi yorumlarını daha rahatlıkla katabilir(MEGEP, 2012, s. 3).

İllüstrasyon tekniğiyle ilköğretim öncesi resimli çocuk kitaplarında gerek içerik bölümünde gerekse kapak tasarımında kullanılmak üzere görsel kavramlar oluşturabilir ve bu durum içerik metninden çok uzaklaşmadan anlam bütünlüğünü de koruyacak şekilde hazırlanabilir. İllüstrasyonlar içeriklerden kopmadan, konuyu sırasıyla anlatır ise öğretmenler tarafından ilköğretim öncesi yaş grubunda okunan kitaplarda içeriğin anlaşılması çocuklar açısından daha etkin ve kalıcı olacaktır.

İllüstrasyon neredeyse resim sanatıyla bağdaşmış bir hale gelmiştir. İllüstrasyon ile resmin benzer yönlerinin yanında resimden farklı olarak sipariş üzerinden hazırlanmış olması ve aktarılmak istenilen ifadeyi ya da mesajı net olarak okuyucuya ifade etme, anlatma durumudur. Resim sanatına bakıldığında bu durumun tam aksine, resim sanatçısı kendi istediği tarzda çalışmalar yapar ve üretir, izleyiciye mesajın ulaşım ulaşmayacağı konusunda kaygı yaşamaz. Resim sanatı yoruma açık ifadelerle sahiptir ve tüm izleyiciler üzerinde farklı ifadeler oluşmasını sağlayabilir. İllüstrasyona bakıldığında bir ifadeyi ya da durumu daha net, daha dramatik veya daha eğlenceli bir şekilde çözümler ve anlatır. Bir içeriği daha anlaşılabilir hale getirmek ya da daha net ifade etmek için kullanılır. Bir öyküyü ya da belli bir konuyu tasarım

öğeleriyle daha renkli anlatabiliyor olması illüstrasyonun en güçlü yanı olduğunu söyleyebiliriz (Megep, 2007: 8).

Resim 16: Bilmecelerle a b c kitap kapak çalışması ve resimlemesi (Can GÖKNİL)

Kitap kapak tasarımlarında kullanılan konu resimlemelerine bakıldığında bu çalışmaların işi bilen kişiler tarafından yapılması gerektiğini düşünmeliyiz. Kitap resimlemesini yapan kişiler ya da yayın editörü, yayın sorunlusu tasarım öğelerine ve ilkelerine hâkim olmalıdır. Tasarımcının bir ders kitabını ya da hikâye kitabını resimlemesi, bir küratörün bir sahneyi ya da bir sergiyi organize etmesi ya da düzenlemesiyle bağdaştırılabilir. Sahnenin ya da bir serginin kaliteli düzenlenmesi kişinin amaç edinilen başarıya da ulaşmasını sağlayacaktır ayrıca tasarım aşamasındayken evrensel değerlerin de göz önünde bulundurulması gerekir(Yiğit & Ceyhan, 2003, s. 89).

İKİNCİ BÖLÜM

2. RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ BİLİŞSEL GELİŞİME ETKİSİ VE BEŞ YAŞ ÜSTÜ ÇOCUKLARIN NİTELİKLERİ

2.1. Resimli Çocuk Kitaplarının Bilişsel Gelişime Etkisi

Resimli çocuk kitapları, çocukların duygusal, sosyal, bilişsel ve sosyal gelişimleri açısından önemli bir yere sahiptir. Bebeklik dönemi itibari ile resimli çocuk kitapları çocuğun gelişim sürecinde yaşamının bir parçası halinde olmalıdır. Bebeğin doğumundan itibaren karşılaştığı uyaranların farklı ve çeşitli olması, bebeğin yeni kazanımlar elde etmesinde ve zihinsel gelişim sürecinde önemli rol oynar. Çocukların kitaplarla erken yaşta tanışmaları sonucu kelime hazinelerinin ve dil becerilerinin daha hızlı geliştiği incelenmiş bir sonuçtur. Kitap çocuk için hayal gücünün gelişmesinde, yaratıcılığının gelişmesinde, sorun çözme becerilerinin gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Kitaplar çocuklar için, gerçek yaşam ile hayal dünyaları arasında bir bağ oluşturur(URL 3: <https://www.edebiyathaber.net/kitaplarin-cocuklarin-gelisimi-uzerine-etkileri-uzm-dr-benal-cubuk/>).

Piaget'e göre yetişkinlerden farklı olarak çocukların zihinsel yapıları daha farklıdır. Çocuklar yetişkinlerden farklı olarak, gerçekleri görme ve karar verme aşamalarında kendi ürettikleri yöntemleri kullanırlar. Piaget'e göre zihinsel gelişim süreçleri bazı dönemleri de kapsar. Zihinsel gelişim dönemlerinde çocuklar bir dönemden farklı bir döneme farklı yaşlarda geçiş yapabilirler. Çocuk kitaplarla tanışma sürecinde kitaplarla ilgili tecrübelerini artırdıkça başkaları gibi hareket etmeye başlar. Dolayısıyla çocuk için seçilen kitapların dikkatli seçilmiş olması ve kitaplardaki karakterlerin duyguları ve davranışlarının dikkatle seçilmiş olması gerekir.(Çakmak Güleç & Geçgel, 2017, ss. 32-34)

Başlangıçta çocuk için bir oyuncak niteliğinde olan kitap, daha sonra içeriğini anlamak istediği, içeriğindeki masalları dinlemek istediği, görselleri incelediği, tekerlemeleri tekrar etmekten hoşlandığı, yaratıcılığına da etki eden bir eğlence aracına dönüşür. Bu dönemde ise çocuk için seçilen kitaplarda bilinçli seçimler yapmak gerekir ve çocuğun yaşına uygun eserlere ulaşmasını sağlamak gerekir. Bu dönemlerde çocuk için kitaba yakınlık, kitaptaki içeriği dinleme ve görselleri izleme ile başlar(Şimşek, 2016a, s. 132).

Çocukların yaş gruplarına göre tasarlanmış ve hazırlanmış kitaplar çocuk için teorik ve görsel zevklerin ortaya çıkmasını sağlar. Bu kitaplar sayesinde yaratıcı düşünebilme becerileri de gelişir ve çevrelerindeki olayları da anlatırlar. Bu dönemde tercih edilen kitap kahramanları çocuk için bir model niteliği taşır ve etkilenme sonucunda bu kahramanları kendine örnek olarak alır. Resimli çocuk kitapları vasıtasıyla hayal gücünün ve yaratıcılığının gelişmesinin yanı sıra çocuk kendisini ifade edebilme özelliğini de kazanır(Çakmak Güleç & Geçgel, 2017, s. 35).

Kitap seçimi yapılırken çocuğun yaş grubuna uygun tasarlanmış olmasına dikkat edilmeli ve görselliği ile çocuğun resimsel zevklerine hitap eden kitaplar tercih edilmelidir. Çocuklar için tercih edilen kitapların çocuklara yeni kavramlar kazandıracığı ve kitaptaki kahramanları kendilerine model olarak seçtikleri gerçeği göz önünde bulundurulmalıdır.

2.2.Beş Yaş Üstü Çocukların Nitelikleri

Çocuklar bu dönemde dünyaya nasıl geldiklerini, cinsiyet farklılıklarını merak eden, genelde sürekli konuşan ve sık soru soran, daha uzun cümleler kuran ve daha akıcı konuşan özelliklere sahip olurlar. Bu yaşlardaki çocuklar için kitap seçiminde görsel öğelerin ön planda olduğu ve kısa metinli içeriklerin olduğu kitaplar tercih edilmelidir. Öykü ya da masal kitapları tercih edilebilir ancak içeriğinin kısa ve anlaşılabilir nitelikte olması gerekir. Doğa ile ilgili konulara, hayvanlarla ilgili özellikle hayvanların konuşturulduğu içeriklere daha fazla ilgi duyarlar. Tekerleme, şiir, şarkılı oyunların olduğu içerikler daha fazla dikkatlerini çeker(Nas, 2014, s. 19).

Çocuklar için 5-6 yaş döneminde genel olarak çocuklar sanatsal stilden ötede konuların ilginç olmasına dikkat eder ve resimlerdeki ayrıntıları da incelemeye başlarlar. Bu dönem çocukları resimlemeler üzerinden açıklama yapmaya çalışırlar ve renkleri artık tanımaya başlamışlardır. Öncelikli olarak renkli ve parlak kitapları tercih ederler ve ilgileri canlılık üzerinedir. Resimlemelere sık sık bakmak isterler ve metni de tekrarlayarak anlatırlar. Dolayısıyla metin ve resim sayfa alanında ortalananak hazırlanmalıdır. Okuma yazması olmayan çocuk için metin okunurken bir yandan da heyecanla resimlemeleri incelemek ister. Resimdeki detaylar çocuk için resmin anlaşılmasını kolaylaştırır ve çocuğun hayal gücünü de zenginleştirir. 4-7 yaş

grubundaki çocuklar da kitaplarda daha çok yeni karşılaştıkları kahramanları merak eder ve ilgisini bu yönde toplar. Ayrıca heyecan verici şehirler, doğa, hayvanlar, ülkeler gibi yeni karşılaştıkları durumları daha merak eder ve ilgilerini bu konulara yönlendirir. Bu dönemdeki çocuklar genel olarak yeni tanıştıkları kitaplardaki hayali kahramanları daha kolay kabul ederler(Çakmak Güleç & Geçgel, 2017, ss. 30-31).

2.3. Resimli Çocuk Kitapları Ve Biçimsel Özellikleri

Okul öncesi dönemindeki ve okul çağındaki çocuklar için düzenlenen; çok renkli olmakla birlikte renklerin resimlemelerle desteklendiği resimli çocuk kitapları bu dönem çocuklarının kitap alışkanlığı kazanmaları için vazgeçilmez bir unsurdur. Çocuk kitaplarının bu yaş dönemlerindeki çocuklarda hem eğitim amaçlı hem de çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla üretilmiş olması yönünden ve çocukların kitapları sevmesinde önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir(Kavuran, 2016, s. 8).

Çocuk için başlangıçta sadece bir oyuncak niteliği taşıyan kitap, sonrasında içindeki masalların dinlediği, sayfalarındaki resimleri inceleyerek hikâyeye oluşturduğu, yaratıcılığını geliştirdiği eğlenceli bir araç olur. Bu anlamda çocuk için seçilen kitaplarda bilinçli tercihler yapılmalı ve çocuğun içinde bulunduğu döneme uygun kitaplarla buluşmasını sağlayarak çocuğun gelişimine katkıda bulunmalıdır(Şimşek, 2016a, s. 132).

Nitelikli bir çocuk kitabı, ulaşmak istediği kitlenin ilgisine ve ihtiyaçlarına hitap eden ve çocuğun keyif aldığı kitap olmalıdır. Bir çocuk kitabını değerlendirirken; kitabın amacına, konusuna, çocuğun kavrama seviyesine uygunluğuna dikkat edilir. Ayrıca resimlemelerle içeriğin uygun olup olmadığına, kitabın fiziksel ya da biçimsel özelliklerini, kitapta içeriğin belirgin olup olmadığına ve kitabın yayıncısının bu alanda yeterli olup olmadığına dikkat edilmelidir(Temizyürek, Şahbaz, & Gürel, 2016, s. 25).

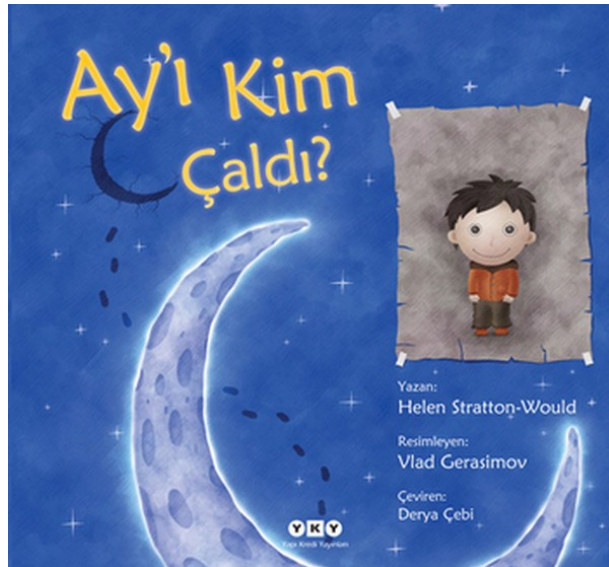
Bu bölümde okuryazarlık düzeyinde olmayan okul öncesi dönem çocuklarının gelişimsel ve yaratıcı düşünceleri açısından büyük öneme sahip ve çocuğun ilk dikkatini çeken okul öncesi resimli çocuk kitaplarının biçimsel özelliklerine yer verilecek ve görsel öğeler ve ilkeler bakımından incelemesi yapılacak olan kapak

tasarımlarının biçimsel özelliklerin de baz alınarak değerlendirmesi için zemin atılmış olacaktır.

2.4. Resimli Çocuk Kitapları

Resimli çocuk kitapları olarak adlandırılan kitaplar, okul öncesi dönemindeki çocuklar için hazırlanmış olan kitaplardır. Başka bir deyişle 0-6 yaş grubundaki çocukların kitaplarının genel adı olarak değerlendirilir. Onun için içeriğinde resim olan her kitap resimli çocuk kitabı olarak değerlendirilmez ve belirlenmiş biçimsel özelliklerle birlikte bir yaş grubuna hitap etmesi gerekir(Nas, 2014, s. 58).

Resimli çocuk kitapları, çocukların ilk tanıştığı kitap türü olması bakımından okul öncesi eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Bu kitaplar okul öncesi çocuklara bir başkası tarafından okunan; en az metin kadar hatta metinden daha fazla resim içeren kitaplardır. Eğer bu kitaplarda metin var ise bu içerikler, resimlemelerin tamamlayıcısı niteliğindedir. Diğer çocuk kitapları ile kıyaslandığı zaman daha çok göze hitap ederler. Çocukların yeni bilgi edinmesini sağladıkları gibi mevcut bilgilerini pekiştirmelerine yardımcı olur. Bu tür kitaplar çocuklara yaşam hakkında kavramlar öğretirken bir yandan da kitap sevgisini aşılar ve çocukların yetişkinler ile iletişim kurmalarını sağlar(Temizyürek vd., 2016, s. 26).

Resim 17: Online kitap satış sitelerinde en çok satan kitap kategorisinden kitap kapağı örneği

Resimli çocuk kitapları çocukların eğlenirken bir yandan da öğrenebilecekleri ve düş dünyalarının kapılarının aralandığı keyif alarak inceledikleri görsel öğelerden oluşan, ayrıca çok kısa içerik metinlerin bulunduğu kitap grubudur. Bazen çok az sözcük bulunurken bazen de hiç sözcük kullanmadan resimlemeler ile hazırlanan resimli çocuk kitapları çocuğu anlamlandırma dünyasına giriş yapan önemli bir öğedir. Bu kitaplar çocuğun hayal dünyasında kavramlarla ilgili imgeler oluşturur ve kavramların resimleme de kullanılan görsel unsurlar ile çocuğun hafızasını yerleşmesine imkân sağlar. Çocukların duyu algılarının gelişmesine büyük katkısı olan bu kitaplar, okul öncesi dönem çocukları açısından önemli bir yere sahiptir(Şimşek, 2016b, s. 57).

3-6 yaşları arasındaki çocukların olduğu gruplar için hazırlanan bu kitaplar, ABC kitaplarının ardından çocukları içerikleri kolay anlaşılabilir hikâyelere yönlendirir. Hikâyeleri sürekli tekrarlar dinleyen çocuk, kelime dağarcığını zenginleştirirken bir yandan da karmaşık hikâyeleri de anlamaya başlayacaktır. Dolayısıyla bu kitaplarda dil ve anlatım konusunda gerekli özen ve hassasiyetin gösterilmesi gerekir. Çocuğun kendi içindeki çatışmaları yenerek sosyalleşmesi yolunda büyük bir yardımcı gereç olan bu kitaplar çocukta yaratıcı düşüncenin gelişmesinde de önemli rol oynamaktadır. Bu kitaplar çocukların dinleme ve dinlediklerini anlama becerilerine ve kelime hazinelerinin gelişmesine yardımcı olur. Resimli çocuk kitaplarının sayılan özelliklere sahip olabilmeleri için fiziksel ya da biçimsel anlamda ve içerik özellikleri olarak belirli standartlarda hazırlanması gerekir(Temizyürek vd., 2016, ss. 26-27).

2.5.Resimli Çocuk Kitaplarının Biçimsel Özellikleri

Resimli çocuk kitaplarının biçimsel özellikleri, kitabın dış yapısına dair özellikleri kapsayan bölümdür. İyi ve kaliteli bir çocuk kitabı için kitabın gerek kapak tasarımı gerekse içeriği boyutunda bazı nitelikleri ile donatılması gerekir. Biçimsel olarak ele alınacak olan bu nitelikler çocuk kitaplarında; boyut yani büyüklük, kâğıdın türü, kitabın kapak tasarımı ve kapak özellikleri, sayfa düzeni, harflerin büyüklük küçüklük oranı yani puntosu ile kapakta ve içerikte kullanılan resimler olarak incelenmelidir(Temizyürek vd., 2016, ss. 27-28).

Bir çocuk kitabı hazırlık aşamasında kitabın yazarı, psikolog, tasarımcı ve editörden oluşan bir ekibin işbirliği ile şekillenir. Kitabın içerik ve görsel anlamda tüm öğeleri arasında estetik bir denge gözetilmelidir. Sayfa düzeni de çekici hale getirilerek hazırlanan kitabın kolay okunup, kolay anlamlandırılmasına imkân sağlanmalıdır(Küçük, 2011, s. 31).

Okul öncesi yaş grubuna yönelik hazırlanan kitaplarda temel amaç çocukla kitabın buluşmasına sağlamak ve çocuğa kitap sevgisi kazandırma çocuğun dil becerisine katkıda bulunmaktır. Bu çerçevede hazırlanan kitapların bu amaçlara uygun hazırlanabilmesi için belirli niteliklere sahip olmaları gerekir. Kaliteli bir çocuk kitabı biçimsel özellikleri başta olmak üzere içeriği ile dil ve anlatım özellikleri ile bir bütün olarak değerlendirilir ve herhangi bir eksik özellik olduğu zaman, kitabın bütünsel anlamı genel olarak etkilenmektedir(Şimşek, 2016b, s. 61). Bu anlamda araştırmada yapılan incelemenin değerlendirmesine en yakın olan okul öncesi resimli çocuk kitaplarının biçimsel özellikleri konusunu ele alabiliriz.

2.5.1. Boyut

Okul öncesi resimli çocuk kitaplarında, sürekli aynı boyutlarda hazırlanmış kitapların yerine, farklı boyutlarda kitaplarda tercih edilmelidir. Çocuklar için sürekli aynı boyda hazırlanmış kitapları okumak bir zaman sonra sıkıcı hale gelir. Farklı boyutlarda kitaplara karşı daha fazla ilgi duyabilirler. Genel olarak bebeklik sürecinin son evresi olan 2 yaşa kadar küçük boyutlu kitaplar, çocuğun elle kitabı daha kolay tutma, sahiplik hissetme, benim kitabım diyebilme duygusunu da etkiler. Büyük boyutlu kitaplarda ise, çocuğun daha rahat görebileceği kılavuzun ise daha rahat okuyabileceği kucağa sığabilen kitaplardır(Küçük, 2011, s. 31).

Resimli çocuk kitapları için standart bir boyut söz konusu değildir. Farklı boyutlarda hazırlanmış olan resimli çocuk kitapları, çocuğun ilgisini çekmek için herhangi bir oyuncak ya da bitki gibi farklı figürler şeklinde de hazırlanabilir. Kitap boyutu olarak çocuğun tek başına tutabileceği, sayfalarını çevirebileceği boyutlarda tasarlanmış olmalı. Özellikle grup aktivitelerinde kullanılan birden fazla çocuğun olduğu eğitimlerde farklı açılardan ve sorun yaşamadan görebileceği büyük boyutlu okul öncesi kitaplarda çocuğun karşısına çıkabilir(Şimşek, 2016b, s. 68).

Özellikle elde kolay tutmaya yönelik ve çocuğu ilgisine hitap eden çocuk kitapları, çocuğun monotonluğu sevmemesinden dolayı farklı boyutlarda hazırlanmalıdır. Bu kitapların hacim ve ağırlık olarak taşınması kolay ve elde tutmaya elverişli bir şekilde hazırlanması gerekir. Çocuk kitaplarının en uygun ölçüleri olarak 16x23 cm boyutları ideal ölçülerdir(Temizyürek vd., 2016, s. 31).

2.5.2. Kâğıt Türü

Çabuk yırtılan kitap sayfaları, kalitesiz kâğıttan dolayı arka sayfanın saydam görünmesi, kâğıda damlayan mürekkebin kâğıt üzerinde hemen dağılması ya da kâğıdın üzerine gelen ışığı gözü rahatsız edecek şekilde çok fazla yansıtması çocuk kitapları için fiziksel engel niteliği taşıyan durumlardır. Dolayısıyla bu yaş gruplarına hazırlanan kitaplarda kâğıt seçimine özen göstermeli ve genel olarak 1. hamur ya da mat kuşe kâğıtlar kullanılmalıdır. Ayrıca 0-3 yaş dönemindeki çocuklar için çocuk sağlığını etkilemeyecek şekilde plastikten ya da bezden sayfa düzeni de oluşturulabilir(Şimşek, 2016b, s. 71).

Kitaplarda kullanılan kâğıtların çok ince kâğıtlar olmaması sayfaları çevirme de kolaylık sağlarken, renkli resimlerin de baskıda daha net olmasını ve resmin daha iyi görünmesini de sağlar. Bebeklik döneminde çocuklar sayfaların çıkardığı sestten hoşlandığı için ve bebeklerin sayfaları emme durumu da söz konusu olduğundan sayfaların yırtılma olasılığı artar. Bu yönüyle de bez ya da plastik sayfalar bu dönemlerde kullanılabilir. 2-3 yaş sonrası çocuklarda çocuğun yaşı ilerledikçe sayfaları çevirebilme becerisi geliştiiğinden kartona ya da mukavvaya göre ince ve kaliteli kâğıtlar kullanılabilir(Küçük, 2011, ss. 32-33).

2.5.3. Kapak

Okul öncesi resimli çocuk kitaplarında kapağın malzeme olarak mukavva ya da bez malzemededen yapılması gerekir. Kapak bu yaş grubundaki kitaplar için çok önemlidir Çünkü çocuğun dikkatini ve ilgisini ilk çeken yer kitabın kapak çalışması olacaktır ve bu yönüyle de kitabın çocuğa ulaşmasını sağlayacak nitelik kapak çalışmasıdır. Kapağın resmi, tasarımı içeriği en anlaşılır biçimde çocuğa yansıtılmalıdır. Albenisi ve çekiciliği bir yana olmakla birlikte kapak çalışması çocukta kitabı eline almaya ve kitaba bakmaya istek yaratmalıdır(Nas, 2014, s. 60).

Çocuğun kitapla ilk tanışma aracı olan kapak; renkli yerine göre de simli ve çocuk için çekici özelliklerin olduğu bir çalışma olmalıdır. Bu kapak çalışmaları görsel tasarım öge ve ilkelerine de uygun hazırlanarak; kitap konusuyla ilgili bir şekilde canlı ve çocuğu da okumaya çağırıcı nitelikte olmalıdır. Çabuk yıpranan ve dağılan kapak çalışmaları çocuğun kitaba olan ilgisini azaltabilir Bu yönüyle daha sağlam ve dayanıklı kapak çalışmaları hazırlanarak dağılmayacak nitelikte yapılandırılmalı ve hatta dikilmelidir. Kapak çalışmasında telefon uygulamalarının da kullanılması kapağın dayanıklılığını artıracak görselliğini daha canlı hale getirecektir(Küçük, 2011, s. 31).

Okul öncesi dönem çocuklarının kitapla aralarında bir bağ kurma kitabı tanıma Yolları'nın başında gelir kapak çalışması. çocuk pekçok zaman kitabın kapağında bakarak kitap hakkında bilgi ediniz ya da beğenir, çocuğun kitap hakkındaki kanaati kapak sayesinde neticelenir. bu kanaatin olumlu olmasının sebebi ise kitap kapağının ilgi çekici nitelikte olmasıdır. ilgi çekici bir kitap kapağı sayesinde kitaptan etkileneceği gibi tam tersi vermediği bir kapak çalışması dan dolayı kitaba karşı olumsuz duygular da besleyebilir. kitap kapağını çocuk için ilgi çekiciliğinin yanı sıra işlevsel olması da önemlidir. yani kitaba bakan bir çocuk kitabın içeriği hakkında kurgusal bir ana fikir çıkara bilmeli. Dolayısıyla ilgi çekici değil Yanımda kitap kapağının tasarımı teselli konusunda da iyi tasarlanmalıdır(Şimşek, 2016b, s. 70).

Genel olarak kitabın konusu ile ilgili bir resim mutlaka kapak çalışmasında yer almalı ve yazarın adı, yayın tarihi gibi bilgilerin de kapak çalışmasına yerleştirilmesi gerekir. Kapak çalışmasının sağlamlığı konusundaki nitelikler, çocuğun kitabı uzun bir süre saklanmasına da sebep olabilir. Bu yönleriyle de çocuk kitaplarının kapak düzenlemesi çok önemlidir ve unutulmamalıdır ki çocukları kitabın dünyasına doğru götüren ilk adım aslında kapak çalışmasıdır(Temizyürek vd., 2016, s. 32).

2.5.4. Sayfa Düzeni

Çocuk kitaplarında kullanılan sayfa tasarımı daha geniş aralıklı satırlardan oluşmalıdır. Sayfa kenarındaki marjlar yani boşluklar en az 1 cm. olacak şekilde kullanılmalıdır. Sayfaları genel olarak tek sütun halinde düzenlemek, resimleri sayfalarda konumun akışına göre kullanmak kitabın okuma ve algılama rahatlığını artırmak gerekir. Yani sayfaların resim ve yazı uyumu düzgün bir şekilde

yerleştirilmelidir. Çocuk metin içeriğinde anlatılan bir resmi aynı sayfada görmelidir Çünkü bu durum çocuğun işitsel ve görsel algılama aşamasını geliştirmesi açısından önemlidir. Yani düzenlemede bir sayfada yazı arka sayfasında ise resim olacak şekilde bir tasarım yapılmamalıdır(Küçük, 2011, s. 32).

Sayfada metinler tek sütun olarak yerleştirilmeli ve %75 resim, % 25 yazı olacak şekilde dizilmelidir. Kimi sayfalarda yazı hiç kullanılmayabilir, çocuk hayal gücünü işleterek resimleri anlamlandırarak ve yorumlayarak bu resimlemelerden bir öykü çıkaracaktır. Resimler sayfada yazının altına fon resmi olarak kullanılmamalıdır Bu durum hem resmin seçilmesini ve algılanmasını düşürecek hem de o yaş grubundaki bir çocuk için karışık bir görüntü oluşturacaktır(Nas, 2014, s. 61).

Resimli çocuk kitaplarında sayfa düzeni kitap içeriğindeki metnin okunmasını kolaylaştırabilecek bir şekilde hazırlanmalı ve sayfa kenarlarında da gerekli boşluklar bırakılarak yoğun ve kalabalık görünümün önüne geçilmeli ve gözün yorulmasını engelleyici nitelikte olmalıdır(Temizyürek vd., 2016, s. 32).

2.5.5. Harflerin Puntosu

Resimli çocuk kitaplarında bulunan harflerin büyüklüğü çocukların yaş seviyelerine göre tercih edilmelidir. ilkokul 1. sınıf çocukları için 20- 24 punto olarak, 2. sınıfta okuyan çocuklar için ise 18 punto değerinde, 3. sınıf çocukları için 16 punto ve 4-5. sınıf çocuklarının kitaplarında ise 12 punto olması kitabın harf ve punto değeri açısından o dönemlerdeki çocuklara ve kitabın tasarımına yararlı olacaktır(Temizyürek vd., 2016, s. 32).

Kitaplarla çocukların arasındaki bağı oluşturan biçimsel unsurlar da önemli bir yere sahiptir harflerin büyüklüğü. Harflerin büyüklüğü, yani punto ile birlikte yazı karakterleri de önemlidir. Çocuklar için önerilen, belirlenmiş bir yazı karakteri yoktur. Ancak kitabın okunmasını kolaylaştıracak bir yazı karakterinin kullanılması, kitap için faydalı bir aşamadır. Bu bağlamda okul öncesi resimli çocuk kitaplarında kullanılan harfler, çocuğun gözünü yormayacak büyüklükte ve çocuğu etkileyecek yazı karakterleri ile tırnaklı yazıları kullanmaktan kaçınılarak hazırlanmalıdır. Harf aralıkları çok yakın olmamalı ve yazı karakterlerini büyüklüğü kadar yüksekliği ve genişliğine de özen gösterilmelidir. Satır aralıkları ile birlikte harflerin ve kelimelerin

espasları da sıkışık olmamalı yalın ve anlaşılır bir şekilde gözü yormadan ifade etmelidir.(Şimşek, 2016b, s. 72).

2.5.6. Resimlemeler

Çocukların kitapla aralarında olumlu bir bağ kurmasına etken olan kitap resimlemeleri bazı hassasiyetleri öncelikli olarak değerlendirmelidir. Bu hassasiyetleri iki aşamada ele alacak olursak; öncelikle bir görsel unsur olan resmin tasarımda kullanılırken bu yaş grubundaki çocukların estetik beğenilerine hitap edecek ve bu estetik duygularını geliştirecek nitelikte sanatsal bir yaratım olması gerekir. Kitaplarda kullanılan resimler özgürleştirilmeli ve çocuğun hayal dünyasını olumlu yönde desteklemelidir. Mesela resimlemelerde kullanılan bulut görselleri sürekli beyaz olarak kullanılmamalı, farklı zaman dilimlerine de işaret etmek adına bazen grinin tonları bazense kızılın tonlarıyla betimlenmelidir. Başka bir örnekle; tek tip bir ağaç çizmek yerine farklı meyve ağaçları çizilerek çeşitli ağaç türlerinin çocuk tarafından algılanması sağlanabilir. Çocuk kitaplarında gösterilmesi gereken hassasiyetlerin bir diğerini ise; çizim yapan sanatçının çocuğun gelişim özelliklerine hâkim olmasıdır. Sanatçı birtakım estetik kaygılar içerisinde çizmeli ve çocuğu yakından tanımakla birlikte sanatçı ruhuna da sahip olmalıdır(Şimşek, 2016b, ss. 62-63).

Çocuk kitaplarının en önemli ve öncelikli özelliklerinden birisi resimlemelerdir. Bu resimleri tasarımda sade anlaşılır ve konuya uygun olmaları öncelik olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla bir kitabın resimlemesi o alandaki uzman kişiler tarafından yapılmalıdır ve uzman kişilerin de çocuk ve çocuk gelişimi konusunda gerekli bilgi donanımına sahip olmaları gerekir. İçerikte yazılı bir şekilde anlatılan konuyu resimlerin açıklayıcı nitelikte vurgulaması gerekir. Çünkü henüz okuryazarlık döneminde olmayan çocuklar kitabın içeriğini resimlerden yola çıkarak oluşturacaklardır. Çocukları eğlendiren neşelendiren ve güldüren resimler daha çok tercih edilmelidir ya da yeni oluşturulacak karakterler bu özelliklere sahip olmalıdır. Kitaplarda dizgi yapılırken resimler için ayrılacak olan tasarım alanları yaş ve çocuğun düzeyine uygun bir şekilde sınırlandırılmalıdır(Temizyürek vd., 2016, s. 32).

Çocuk kitaplarını bu yönüyle ele aldığımız zaman iyi olarak kabul edilen başarılı, kaliteli kitaplar okunmaya uygun bir içeriye ve kaliteli bir resimlendirmeye

sahiptirler. Kaliteli kitapları ön kapaklarından arka kapağına kadar içerikleri dâhil olmak üzere tasarımları metinlerle uyumludur ve bu uyum aileleri ve öğretmenleri çocuklar için bu kitapları almaya teşvik eder. Bu anlamda çocuk kitaplarında sanat kavramını çok önemli bir yeri vardır. İçinde bulunduğumuz dönemde insanlar iletişim şekli olarak okumaktansa, görsellerden faydalanmayı daha pratik ve etkili bir yol olarak görürler. Dolayısıyla bu dönem çocukları etrafında görsel materyaller ile dolu bir ortamda yaşamaktadırlar. Bu anlamda ciddi bir görsel okuryazarlık zemini oluşmakta ve bir resme baktığında tepki veren bir çocuğun aslında bir okur-yazar olduğunu anlamaktayız. Böylelikle çocuk kitapları; süsleme, metin açıklamaya da metinleri tamamlama gibi işlevlerle birlikte çocukta görsel okuryazarlığı başlangıç aşamasında da geliştirmektedir diyebiliriz(Şimşek, 2016a, ss. 81-82).

Resimlemelerle ilgili anlatılan bu unsurlardan yola çıkarak resimler; bakma ve sonrasında görülen anlamın ilerisine geçerek duyumsama niteliği daha sonra ise mesajını izleyiciye taşıyan ve bu mesaj üzerine izleyici düşündüren, çocukların bu mesaj üzerine içerik hâkimiyeti oluşturmasını ve görsel olarak izlediklerini kelimelerle ifade etmesine anlatan birer unsur olarak karşımıza çıkar. Bu gerekçelerle çocuk kitaplarındaki resimler sadece görsel okuryazarlık anlamında değil, çocukları resim çizmeye de teşvik etmeli ve çocukların zamanla çizim yaparak da kendilerini ifade etmelerine katkı sağlamalıdır. Bu durum tam olarak çocukların üzerinde sanatçı duyarlılığının etkisi özelliğiyle ifade edilebilir. Çocukları düşsel bir yolculuğa çıkaran resimler çocuğun hayal gücünü geliştirip gerçek görüntüler ile kitapta görünen görüntüler ve metinler arasında bağ kurmasını sağlamalıdır. Çocukların resimlere bu açıdan bakmalarını sağlamak için de sanatçıların resimlere kendilerinden bir şeyler katması, yaratıcı yaklaşması, fotoğrafik bir çizimden uzak durması gerekir. Görsel tasarımda tasarım unsurlarından biri olan kitap resimlemeleri üretilirken; çocuk ruhunun saflığı, doğallığı ve duyarlılığının sınırlarını zorlamak da gerekir(Küçük, 2011, ss. 34-35).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu aşamasında araştırmada kullanılan yöntem, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada yapılan veriler nitel analiz yöntemine bağlı betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak hazırlanmış, likert tipi sorular kullanılarak değerlendirme kriterleri belirlenmiştir. Literatür taraması yapılarak, güzel sanatlar alanında ve okul öncesi, çocuk ve edebiyat alanlarında yazılmış birçok kitap ve makale, sanal ortamdan elde edilen kaynaklar incelenmiştir. Kütüphanelerden elde edilen kaynaklara ek olarak kaynak satın alma ve edinme, internet taramaları, alan ile ilgili kişilerden kaynak temini şeklinde yazılı kaynaklara ulaşılmıştır. Araştırma içeriğine dair yapılan taramalar sonrasında ulaşılan bilgiler, bilginin işlendiği seçilmiş kaynaklardan elde edilerek alıntı ve atıf yapılmış ve içerikte sunulmuştur.

İncelenen kitapların kapak tasarımlarını değerlendirmek için uzman değerlendirme formu hazırlanmıştır. Kitap kapak tasarımlarının tasarım ilkelerine uygunluğu alanda uzman kişilerin görüşleri alınarak içeriğe eklenmiş ve bulgular bölümünde tablolaştırılmıştır. Betimsel analiz yöntemi kullanılarak alanında uzman farklı kişilerin aynı değerlendirme kriterlerine vermiş oldukları görüşler alınmış ve içeriğe eklenmiştir.

Uzman görüş formu oluşturulurken, Görsel Tasarım Öge ve İlkeleri (PEGEM Akademi Yayınları) kitabında bulunan ilkeler araştırmada kullanılmış, ilkelerin içerikleri alan ile ilgili diğer kaynaklarla desteklenmiş ve araştırmanın incelenmesinde kullanılmak üzere değerlendirme kriterleri belirlenmiştir. Uzman görüş formu; Giresun Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarım Bölümü öğretim üyesi, Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi A.B.D. öğretim üyesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi A.B.D. öğretim üyeleri tarafından incelenerek değerlendirme kriterleri üzerlerinde düzeltmeler yapılmış ve değerlendirme kriterleri belirlenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni; Okul öncesi resimli çocuk kitaplarının kapak tasarımlarının incelemesi.

Örnekleme ise; TÜBİTAK Yayınlarından, Beş Yaş Üstü Çocuk Hakları Serisi 10 kitabın, kitap kapaklarının tasarım ilkeleri açısından İncelenmesi.

Araştırmanın örnekleme bakıldığında, TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları web sayfasında bulunan 362 kitap içerisinde 5 yaş üstü kitaplar araştırılmış, bu kitaplar içerisinde Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesinin 10 maddesine yönelik yayınlanan Çocuk Hakları serisine ait 10 resimli çocuk kitabının kapak tasarımı, tasarım ilkelerinin uygunluğuna göre incelenmiştir. Araştırmanın kapsamına uygun bir şekilde araştırmacının taramasını yaptığı kaynaklar ele alınarak, kapak tasarımlarının tasarım ilkelerine uygunluğunun incelendiği, 5 yaş üstü yaş grubuna hitap eden, popüler bilim kitapları içerisinde çocuk hakları serisine ait çocuk haklarının her ilkesi için hazırlanmış 10 adet resimli çocuk kitabı ele alınmış ve böylelikle araştırmanın örnekleme oluşturulmuştur.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Kavramsal çerçeve ve literatür taramasından elde edilen veriler ışığında bulguların oluşturulabilmesi için uzman değerlendirme formu hazırlanmıştır.

Okulöncesi dönem resimli çocuk kitaplarının kapak tasarımlarının değerlendirilmesine yönelik 27 maddeden oluşan uzman değerlendirme formu hazırlanmıştır. Uzman değerlendirme formu tasarım ilkelerini kapsayan 9 maddenin her birinde 3 değerlendirme kriteri oluşturularak belirlenmiş ve Yükseköğretim Kurulunda görev yapan doktorasını tamamlamış, temel sanat eğitimine hâkim olmak şartıyla farklı üniversitelerden 127 öğretim üyesine mail yoluyla gönderilmiştir.

Kapak tasarımlarını değerlendirmek için oluşturulan uzman değerlendirme formu ilgili kaynakların taranmasını ardından, maddeler halinde hazırlanmış ve Giresun Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi (Dr. Öğr. Üyesi), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi (Dr. Öğr. Üyesi), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi (Dr. Öğr. Üyesi), Trabzon Üniversitesi Fatih

Eğitim Fakóltesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Ođretim yesi (Prof. Dr.), tarafından incelenmiş, form üzerinde öneri ve düzeltmelerin yapılmasının ardından uzman değerlendirme formunun kapsam geçerliği sağlanmıştır. Uzman değerlendirme formu kitap kapaklarının tasarım ilkelerine uygunluğunun değerlendirilmesinde kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Uzman değerlendirme formunun mail yolu ile gönderiminden ve birebir görüşmelerden elde edilen formlar incelenerek bulgular bölümünde tabloları ve yorumlamaları yapılmıştır. Elde edilen verilerin bulgular kısmında kullanımı için uzmanlardan kitap kapak tasarımlarına değerlendirme kriterleri kapsamında; kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kısmen katılıyorum (3), katılıyorum (4), kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde seçim yapmaları istenmiş ve bu seçimlerin 1 ile 5 değerleri arasında puanlaması yapılmıştır. Uzman değerlendirme formunda bulunan 27 maddelik değerlendirme kriterleri, değerlendirilmesi yapılan her kapak tasarımı için 9 uzman tarafından işaretlenmiş ve 9 uzmanın puan ortalaması, o kapak tasarımının puanını belirtmiştir. Değerlendirme formunda likert tipi sorulardan oluşan puanlama;1 ile 5 değerleri arasında: 1,00 ile 1,40 arası değerler kesinlikle katılmıyorum, 1,41 ile 2,40 arasındaki değerler katılmıyorum, 2,41 ile 3,40 arasındaki değerler kısmen katılıyorum, 3,41 ile 4,40 arasındaki değerler katılıyorum ve 4,41 ile 5,00 arasındaki değerler kesinlikle katılıyorum olarak uzman değerlendirmelerinin ortalama değerlerdeki karşılığını belirtmektedir

Uzman değerlendirme formu Yüksek Ođretim Kuruluna bağlı niversitelerin Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Eğitim Fakóltesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, İletişim Fakóltesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü oğretim üyelerine gönderilmiş ve Trabzon Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü oğretim yesi (Prof. Dr.), Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakóltesi oğretim yesi (Doç. Dr.), Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakóltesi oğretim yesi (Doç.), Fırat Üniversitesi İletişim Fakóltesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü oğretim yesi (Dr. Ođr. Üyesi), Giresun Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakóltesi Grafik Tasarımı Bölümü oğretim yesi (Dr. Ođr. Üyesi), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü oğretim yesi (Dr. Ođr. Üyesi), Atatürk

Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü öğretim üyesi (Dr. Öğr. Üyesi), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünden 2 farklı öğretim üyesinden (Dr. Öğr. Üyesi) geri dönüş ile hazırlanmış ve değerlendirilmiştir.

Değerlendirme formlarının incelenmelerinin ardından çıkan puansal değerler tablolarda verilmiş ve ortalamalarına göre kapak tasarımlarının tasarım ilkelerine uygunluk boyutu uzmanların görüşleri doğrultusunda belirtilmek istenmiştir. Bulgular bölümünde araştırmacı tarafından her tablo açıklanarak yorumlanması yapılmıştır.

Uzman değerlendirme formunda yer alan ve tasarım ilkelerine bağlı olarak belirlenen 27 değerlendirme kriteri, alandan 4 uzmanın incelemesi ve belirlemesi sonucunda aşağıdaki kriterleri içermektedir.

- 1- Kapak tasarımında denge ilkesini sağlamak amacıyla, nokta, çizgi, leke, renk, biçim gibi öğeler uyumlu bir şekilde kullanılmıştır.
- 2- Kapak tasarımında simetrik denge kullanılmıştır.
- 3- Kapak tasarımında asimetrik denge kullanılmıştır.
- 4- Kapak tasarımında vurgu ilkesini sağlamak amacıyla, nokta, çizgi, leke, renk, doku gibi unsurlardan biri kompozisyonda daha etkin olarak kullanılmıştır.
- 5- Kapak tasarımında vurgulanmak istenilen öğenin ifade gücü iyidir.
- 6- Kapak tasarımında birden çok öğede vurgu kullanılmıştır.
- 7- Kapak tasarımında zıtlık ilkesi kullanılmış ve tasarıma hareket kazandırılmıştır.
- 8- Kapak tasarımında zıtlık ilkesi renk öğesi açısından yerinde kullanılmıştır.
- 9- Kapak tasarımında zıtlık ilkesi şekil öğesi açısından yerinde kullanılmıştır.
- 10- Kapak tasarımında kullanılan tipografi ve illüstrasyonların tasarım öğesi olarak kullanımında birbirleriyle oranına dikkat edilmiştir.
- 11- Kapak tasarımında tasarım öğeleri kendi içinde oran ilkesine uygun hazırlanmıştır.
- 12- Kapak tasarımında kullanılan oran tasarıma değer katmıştır.

- 13- Kapak tasarımında nokta, çizgi, renk öğeleri tekrarlanırken estetik kavramı dikkate alınmıştır.
- 14- Kapak tasarımında görsel elemanların tekrarı, tasarıma canlılık ve hareket katmıştır.
- 15- Kapak tasarımındaki tekrarlar, gözün objeler arasında gezinmesine olanak sağlamıştır.
- 16- Kapak tasarımında soyut (biçimsel) hareket yoğun kullanılmıştır.
- 17- Kapak tasarımında somut (doğal) hareket yoğun kullanılmıştır.
- 18- Kapak tasarımında kullanılan yön zıtlıkları, tasarımda hareketin oluşmasını sağlamıştır.
- 19- Kapak tasarımında tasarım öğeleri, tasarım ilkeleri ile birlikte uyum sağlamak amacıyla kullanılmıştır.
- 20- Kitabın kapak tasarımı tipografik unsurun kullanıldığı konu başlığı ile uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır.
- 21- Kapak tasarımında kullanılan tipografik unsurlar ve resimleme unsurları uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır.
- 22- Kapak tasarımında renkler ve şekiller bir uyum içerisinde hazırlanmıştır.
- 23- Kapak tasarımında kullanılan armoni ilkesi, bütünlük ilkesinide tasarımda güçlü kılmıştır.
- 24- Kapak tasarımında görülen armoni etkisi, tasarımı özgün hale getirmiştir.
- 25- Kapak tasarımı monoton bir görüntüden uzak hazırlanmıştır.
- 26- Kapak tasarımı renk ve biçim olarak hareketli bir ifade ile hazırlanmıştır.
- 27- Kapak tasarımında kullanılan çeşitlilik, bütüne olan görsel ilgiyi artırmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, Çocuk Hakları Serisine ait 10 adet 5 yaş üstü resimli çocuk kitaplarının kapak tasarımlarının uzman değerlendirme formu doğrultusunda incelenmesi ve bu incelemeler sonunda elde edilen bulgularla birlikte, uzman görüşleri ve araştırmacının yorumlarına da yer verilmiştir. Uzman değerlendirme formlarına göre incelemesi yapılan 10 adet hikâye kitabı için tablolarda kitap sıralaması ve uzman değerlendirme formunda bulunan değerlendirme puanına yer verilmiştir. TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, Çocuk Hakları Serisine ait kitaplara dair bulgular ve yorumlar, uzman değerlendirme formunda bulunan tasarım ilkelerinin ve değerlendirme kriterlerinin formda kullanılan sırasına göre, her ilkeye ait farklı kriterlerle birlikte sunulmuştur.

Uzman değerlendirme formundan elde edilen veriler bu bölümde tablo olarak hazırlanmış ve tabloda kitaplar sırasıyla 1'den 10'a kadar belirtilmiştir. Değerlendirme kriterlerine görüşlerini belirten uzmanlar da tabloda yer almış ve 9 uzman için tabloda sırasıyla "U" harfi kısaltması kullanılmıştır.

4.1.İncelemesi Yapılan Çocuk Kitapları

- Kitap - 1

Resim 18: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Bilge Adamın Yolu"

TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, Çocuk Hakları Serisi kitaplarından Bilge Adamın Yolu kitabı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 1. maddesi olan; "Çocuk, bu Bildirgede öne sürülen haklardan yararlanır. Her çocuk, kendisinin ya da ailesinin ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi ya da başka bir görüş, ulusal ya da

toplumsal köken, mülkiyet, doğuş ve başka bir statü bakımından herhangi bir ayırım yapılmaksızın bu haklara sahiptir.” ilkesine yönelik hazırlanmıştır.

- Kitap – 2

Resim 19: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Pamuk Çocuk"

TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, Çocuk Hakları Serisi kitaplarından Pamuk Çocuk kitabı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 2. maddesi olan; "Çocuk, özel olarak korunur, yasalar ve başka yollarla sağlıklı ve normal biçimde, özgürlük ve saygınlık koşullarında bedensel, zihinsel, ahlaki, manevi ve toplumsal olarak gelişmesine olanak sağlayacak fırsat ve kolaylıklardan yararlanır. Bu amaçla çıkarılacak yasalarda, çocuğun çıkarları önde gelir." ilkesine yönelik hazırlanmıştır.

- Kitap – 3

Resim 20: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Amir Yolunu Kaybediyor"

TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, Çocuk Hakları Serisi kitaplarından Amir Yolunu Kaybediyor kitabı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 3.

maddesi olan; “Çocuğun doğuştan başlayarak bir isme ve vatandaşlığa hakkı vardır.” ilkesine yönelik hazırlanmıştır.

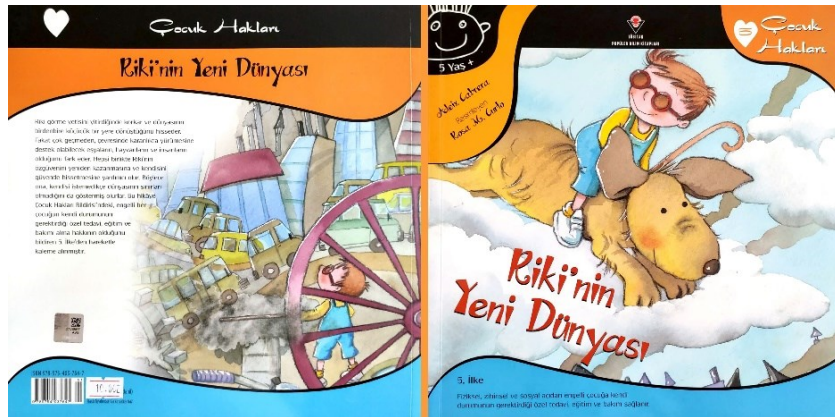
- Kitap – 4

Resim 21: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Ariyanna'nın Sihirli Kutusu"

TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, Çocuk Hakları Serisi kitaplarından Ariyanna'nın Sihirli Kutusu kitabı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 4. maddesi olan; “Çocuk toplumsal güvenlik olanaklarından yararlanır. Sağlık içinde gelişme ve yetişme hakkı vardır. Bu amaçla kendisine ve annesine özel bakım ve korunma olanakları sağlanır. Bu olanaklar doğum öncesi ve doğum sonrası bakımı da içerir. Çocuğun, yeterli beslenme, barınma, eğlenme ve sağlık hizmetlerine hakkı vardır.” ilkesine yönelik hazırlanmıştır.

- Kitap – 5

Resim 22: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Riki'nin Yeni Dünyası"

TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, Çocuk Hakları Serisi kitaplarından Riki'nin Yeni Dünyası kitabı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 5. maddesi olan; *“Bedensel, zihinsel ve toplumsal bakımdan özürlü çocuğa özel durumunun gerektirdiği gibi davranılır ve özel eğitim ve bakım sağlanır.”* ilkesine yönelik hazırlanmıştır.

- Kitap – 6

Resim 23: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Annem Babam Nerede?"

TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, Çocuk Hakları Serisi kitaplarından Annem Babam Nerede? kitabı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 6. maddesi olan; *“Çocuğun kişiliğinin tam ve uyumlu gelişmesi için sevgi ve anlayışa gereksinimi vardır. Ana-babanın bakım ve sorumluluğu altında ve her durumda yakınlık, maddi ve manevi güvenlik ortamında elden geldiğince yetiştirilir. Ailesiz ve yeterli destekten yoksun çocuklara özel bakım sağlamak, toplum ve kamu makamlarının ödevidir. Çok çocuklu aile çocuklarının korunması amacıyla devletçe ve başka kaynaklardan yardım sağlanır.”* ilkesine yönelik hazırlanmıştır.

- Kitap – 7

Resim 24: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Kaybolan Renkler"

TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, Çocuk Hakları Serisi kitaplarından Kaybolan Renkler kitabı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 7. maddesi olan; "Çocuğun, en azından ilköğretim aşamasında ücretsiz ve zorunlu bir eğitim almaya hakkı vardır. Çocuğa, genel kültürünü geliştirmeye yarayacak ve eşitlik temeli üzerinde yeteneklerini, yargı gücünü, manevi ve toplumsal sorumluluk duygusunu geliştirmesine ve yararlı bir toplum üyesi olmasına olanak sağlayacak bir eğitim verilir. Çocuğun eğitiminden ve rehberliğinden sorumlu olanlar için yol gösterici ilke, çocuğun çıkarlarıdır. Bu sorumluluk her şeyden önce ana babasıdır. Çocuk, eğitimle aynı amaçlara yönelik oyun ve eğlenme konusunda tüm olanaklarla donatılır; toplum ve kamu makamları çocuğun bu haktan yararlanma olanaklarını artırmaya çaba gösterir." ilkesine yönelik hazırlanmıştır.

- Kitap – 8

Resim 25: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Minik Korsanlar"

TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, Çocuk Hakları Serisi kitaplarından Minik Korsanlar kitabı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 8. maddesi olan; "Çocuk her durumda korunma ve yardımdan ilk yararlanacaklar arasındadır." ilkesine yönelik hazırlanmıştır.

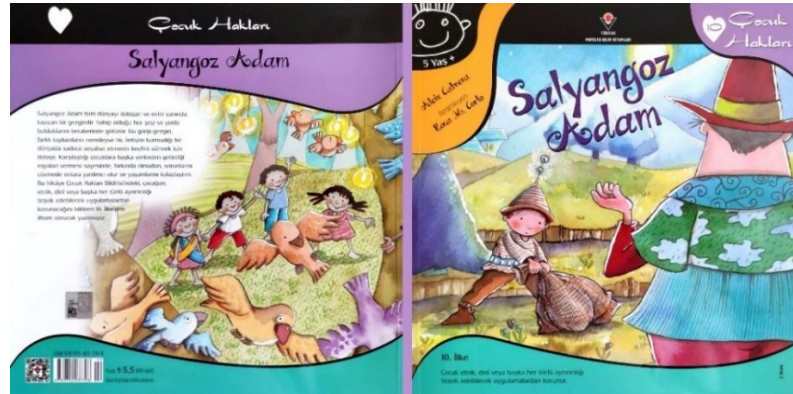
- Kitap – 9

Resim 26: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Gülücükler Şatosu"

TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, Çocuk Hakları Serisi kitaplarından Gülücükler Şatosu kitabı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 9. maddesi olan; "Çocuk, her türlü ihmal, zulüm ve sömürüye karşı korunur. Çocuk, her ne biçimde olursa olsun alım-satım konusu olamaz. Çocuğun, uygun bir yaş sınırına ulaşmadan önce çalışmasına izin verilmez; hiçbir durumda sağlık ve eğitimine zarar verecek ve bedensel, zihinsel ya da ruhsal gelişmesine engel olacak bir işte çalışmasına yol açılıp izin verilemez." ilkesine yönelik hazırlanmıştır.

- Kitap – 10

Resim 27: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Salyangoz Adam"

TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, Çocuk Hakları Serisi kitaplarından Salyangoz Adam kitabı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 10. maddesi olan; "Çocuk ırk, din ve başka herhangi bir ayrımcılığı besleyen uygulamalardan korunur. Anlayış, hoşgörü ve halklar arasında dostluk, barış ve evrensel kardeşlik ruhuyla, güç ve yetkilerini insanlığın hizmetine sunması gerektiği bilinciyle yetiştirilir." ilkesine yönelik hazırlanmıştır.

4.2. Tasarım İlkelerinden Denge İlkesine Dair Bulgular

- Kapak tasarımında denge ilkesini sağlamak maksadıyla, nokta, çizgi, leke, renk, biçim gibi öğeler uyumlu bir şekilde kullanılmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	3	3	4	4	3	4	4	3	3	3,44
Kitap 2	3	3	4	4	3	4	4	3	3	3,44
Kitap 3	4	3	5	4	3	4	4	3	3	3,66
Kitap 4	4	4	5	5	2	4	3	3	3	3,66
Kitap 5	3	3	5	3	3	4	4	3	3	3,44
Kitap 6	3	4	4	4	4	4	3	3	3	3,55
Kitap 7	2	4	5	2	3	5	4	3	3	3,44
Kitap 8	4	4	5	4	4	5	4	3	3	4
Kitap 9	3	4	5	4	4	4	3	3	3	3,66
Kitap 10	2	4	5	3	3	4	4	3	3	3,44
Genel Ortalama										3,57

Tablo 1: "Kapak tasarımında denge ilkesini sağlamak maksadıyla, nokta, çizgi, leke, renk, biçim gibi öğeler uyumlu bir şekilde kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında denge ilkesini sağlamak maksadıyla, nokta, çizgi, leke, renk, biçim gibi öğeler uyumlu bir şekilde kullanılmıştır kriterinde uzman görüşleri tüm kitaplar için 3,40 ortalamasının üzerinde değerler almış ve 3,57 genel ortalama değeriyle katılıyor şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında simetrik denge kullanılmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	2	3	4	3	3	3	4	2	2	2,88
Kitap 2	2	2	4	2	2	3	4	3	2	2,66
Kitap 3	2	3	4	2	3	3	4	4	2	3
Kitap 4	2	4	5	2	3	3	2	4	2	3
Kitap 5	3	3	5	2	3	4	3	4	2	3,22
Kitap 6	3	4	4	3	2	3	2	3	2	2,88
Kitap 7	3	4	5	2	2	4	2	3	2	3
Kitap 8	3	4	5	2	2	4	3	4	2	3,22
Kitap 9	3	4	5	2	2	4	2	2	2	2,88
Kitap 10	3	4	5	2	4	3	2	3	3	3,22
Genel Ortalama										2,99

Tablo 2: "Kapak tasarımında simetrik denge kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında simetrik denge kullanılmıştır kriterinde uzman görüşleri tüm kitaplar için 2,41 ortalamasının üzerinde değerler almış ve 2,99 genel ortalama değeri ile kısmen katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında asimetrik denge kullanılmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	4	3	4	5	3	3	3	4	4	3,66
Kitap 2	4	4	4	5	3	3	3	2	4	3,55
Kitap 3	4	3	4	4	3	3	2	2	4	3,22
Kitap 4	4	4	5	4	4	3	4	4	4	4
Kitap 5	3	4	5	3	4	4	3	2	4	3,55
Kitap 6	3	4	4	4	4	3	4	3	4	3,66
Kitap 7	3	4	5	4	4	4	4	2	4	3,77
Kitap 8	3	4	5	4	3	4	2	2	4	3,44
Kitap 9	3	4	5	4	4	4	4	4	4	4
Kitap 10	4	4	5	4	3	3	4	4	4	3,88
Genel Ortalama										3,67

Tablo 3: "Kapak tasarımında asimetrik denge kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında asimetrik denge kullanılmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 3 için 3,41 değerinin altında kalmış ve sadece Kitap 3 için kısmen katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 3 dışındaki tüm kitaplar için 3,41 ortalamasının üzerinde değerler belirlenmiş ve 3,67 genel ortalama değeri asimetrik denge kullanılmıştır değerlendirmesi için uzman görüşleri katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

Denge ilkesinin incelenmesi yapılan kitaplar için değerlendirmesine bakıldığında uzmanların değerlendirmeleri doğrultusunda genel olarak uygun bir şekilde hazırlandığı anlaşılmaktadır. Öğelerin uygun bir şekilde tasarlanması, genel

olarak tasarımlara hareket katmak adına asimetrik denge kullanılmalı ve kitabın ilk izleniminde dikkat çekici bir hal alması sağlanmalıdır.

4.3. Tasarım İlkelerinden Vurgu İlkesine Dair Bulgular

- Kapak tasarımında vurgu ilkesini sağlamak maksadıyla, nokta, çizgi, leke, renk, doku gibi unsurlardan biri kompozisyonda daha etkin olarak kullanılmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	3	3	4	3	3	4	4	3	3	3,33
Kitap 2	3	2	4	3	3	4	4	4	3	3,33
Kitap 3	3	3	4	2	3	4	4	3	3	3,22
Kitap 4	3	4	5	4	3	4	4	3	3	3,66
Kitap 5	3	4	5	3	3	4	4	3	3	3,55
Kitap 6	3	3	4	4	4	4	3	3	3	3,44
Kitap 7	3	3	5	3	3	4	4	3	3	3,44
Kitap 8	3	3	5	3	3	5	3	3	3	3,44
Kitap 9	3	4	5	4	3	4	3	3	3	3,55
Kitap 10	3	4	5	3	3	3	4	3	3	3,44
Genel Ortalama										3,44

Tablo 4: "Kapak tasarımında vurgu ilkesini sağlamak maksadıyla, nokta, çizgi, leke, renk, doku gibi unsurlardan biri kompozisyonda daha etkin olarak kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında vurgu ilkesini sağlamak maksadıyla, nokta, çizgi, leke, renk, doku gibi unsurlardan biri kompozisyonda daha etkin olarak kullanılmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 1, Kitap 2, Kitap 3 için 3,41 değerinin altında kalmış ve sadece bu üç kitap için kısmen katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 1, Kitap 2, Kitap 3 dışındaki tüm kitaplar için 3,41 ortalamasının üzerinde değerler belirlenmiş ve 3,44 genel ortalama değeri; vurgu ilkesini sağlamak maksadıyla, nokta, çizgi, leke, renk, doku gibi unsurlardan biri kompozisyonda daha etkin olarak kullanılmıştır değerlendirme için uzman görüşleri katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında vurgulanmak istenilen ögenin ifade gücü iyidir kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	3	2	3	3	3	5	2	2	3	2,88
Kitap 2	3	2	4	3	3	4	2	3	3	3
Kitap 3	3	2	4	2	3	4	3	2	3	2,88
Kitap 4	3	4	5	4	3	3	4	2	3	3,44
Kitap 5	2	4	5	2	3	5	4	4	3	3,55
Kitap 6	3	3	3	3	3	4	2	2	3	2,88
Kitap 7	3	3	5	4	3	5	4	4	3	3,77
Kitap 8	3	3	5	4	3	5	2	2	3	3,33
Kitap 9	3	3	5	3	2	3	2	3	3	3
Kitap 10	2	4	5	2	2	2	2	4	3	2,88
Genel Ortalama										3,16

Tablo 5: "Kapak tasarımında vurgulanmak istenilen ögenin ifade gücü iyidir" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında vurgulanmak istenilen ögenin ifade gücü iyidir kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 4, Kitap 5, Kitap 7 için 3,41 değerinin üstünde değerler almış ve sadece bu üç kitap için katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 4, Kitap 5, Kitap 7 dışındaki tüm kitaplar için 3,41 ortalamasının altında ve 2,41 değerinin de üstünde değerler belirlenmiş ve 3,16 genel ortalama değeri ile tasarımda vurgulanmak istenilen ögenin ifade gücü iyidir değerlendirmesi için uzman görüşleri kısmen katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında birden çok öğede vurgu kullanılmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	4	3	4	3	3	3	4	3	4	3,44
Kitap 2	3	2	4	2	3	3	3	4	3	3
Kitap 3	3	2	4	3	3	3	2	2	3	2,77
Kitap 4	3	4	5	3	3	3	3	3	4	3,44
Kitap 5	2	3	5	2	3	3	2	3	3	2,88
Kitap 6	3	3	4	3	3	3	2	2	3	2,88
Kitap 7	3	3	4	3	3	5	4	3	3	3,44
Kitap 8	3	3	5	3	3	4	3	3	4	3,44
Kitap 9	3	3	5	4	3	3	2	3	4	3,33
Kitap 10	3	4	5	3	3	3	2	3	4	3,33
Genel Ortalama										3,19

Tablo 6: "Kapak tasarımında birden çok öğede vurgu kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında birden çok öğede vurgu kullanılmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 1, Kitap 4, Kitap 7, Kitap 8 için 3,41 değerinin üstünde değerler almış ve sadece bu dört kitap için katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 1, Kitap 4, Kitap 7, Kitap 8 dışındaki tüm kitaplar için 3,41 ortalamasının altında ve

2,41 değerinin de üstünde değerler belirlenmiş ve 3,19 genel ortalama değeri ile kapak tasarımında birden çok öğede vurgu kullanılmıştır değerlendirme için uzman görüşleri kısmen katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

4.4.Tasarım İlkelerinden Zıtlık İlkesine Dair Bulgular

- Kapak tasarımında zıtlık ilkesi kullanılmış ve tasarıma hareket kazandırılmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	3	4	4	3	3	4	3	3	3	3,33
Kitap 2	3	3	4	3	3	4	3	3	4	3,33
Kitap 3	3	3	4	3	3	4	2	2	4	3,11
Kitap 4	3	4	5	3	3	3	4	3	4	3,55
Kitap 5	2	3	5	2	3	4	2	4	4	3,22
Kitap 6	3	4	4	3	3	4	2	3	4	3,33
Kitap 7	2	4	4	3	3	5	3	2	4	3,33
Kitap 8	3	3	5	2	3	4	2	2	3	3
Kitap 9	2	4	5	2	3	3	2	4	3	3,11
Kitap 10	3	3	5	4	3	3	4	4	4	3,66
Genel Ortalama										3,29

Tablo 7: "Kapak tasarımında zıtlık ilkesi kullanılmış ve tasarıma hareket kazandırılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında zıtlık ilkesi kullanılmış ve tasarıma hareket kazandırılmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 4 ve Kitap 10 için 3,41 değerinin üstünde değerler almış ve sadece bu iki kitap için katılıyorum değerlendirme yapılabilmektedir. Kitap 4 ve Kitap 10 dışındaki tüm kitaplar için 3,41 ortalamasının altında ve 2,41 değerinin de üstünde değerler belirlenmiş ve 3,29 genel ortalama değeri ile kapak tasarımında zıtlık ilkesi kullanılmış ve tasarıma hareket kazandırılmıştır değerlendirme için uzman görüşleri kısmen katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında zıtlık ilkesi renk öğesi açısından yerinde kullanılmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	2	3	4	4	3	4	2	3	3	3,11
Kitap 2	2	3	4	2	3	4	2	2	3	2,77
Kitap 3	3	3	4	3	3	4	2	2	2	2,88
Kitap 4	3	4	5	3	2	3	4	3	3	3,33
Kitap 5	2	3	5	3	3	4	3	3	3	3,22
Kitap 6	2	4	4	2	3	4	2	3	3	3
Kitap 7	2	4	4	3	4	5	3	2	3	3,33
Kitap 8	2	3	5	2	3	5	3	2	3	3,11
Kitap 9	2	4	5	3	4	3	2	3	3	3,22
Kitap 10	3	3	5	4	3	4	4	3	3	3,55
Genel Ortalama										3,15

Tablo 8: "Kapak tasarımında zıtlık ilkesi renk öğesi açısından yerinde kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında zıtlık ilkesi renk ögesi açısından yerinde kullanılmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 10 için 3,41 değerinin üstünde değerler almış ve sadece bu kitap için katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 10 dışındaki tüm kitaplar için 3,41 ortalamasının altında ve 2,41 değerinin de üstünde değerler belirlenmiş ve 3,15 genel ortalama değeri ile kapak tasarımında zıtlık ilkesi renk ögesi açısından yerinde kullanılmıştır değerlendirmesi için uzman görüşleri kısmen katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında zıtlık ilkesi şekil ögesi açısından yerinde kullanılmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	3	3	4	3	3	3	4	4	3	3,33
Kitap 2	2	3	4	3	3	4	2	2	3	2,88
Kitap 3	3	3	4	3	3	4	2	2	2	2,88
Kitap 4	3	4	5	3	3	3	2	3	3	3,22
Kitap 5	2	3	5	2	3	5	2	4	3	3,22
Kitap 6	2	4	4	2	3	4	2	3	3	3
Kitap 7	2	4	4	2	3	5	3	3	3	3,22
Kitap 8	2	3	5	2	3	5	3	3	3	3,22
Kitap 9	2	4	5	2	3	3	2	4	3	3,11
Kitap 10	3	3	5	3	3	4	3	4	3	3,44
Genel Ortalama										3,15

Tablo 9: "Kapak tasarımında zıtlık ilkesi şekil ögesi açısından yerinde kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında zıtlık ilkesi şekil ögesi açısından yerinde kullanılmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 10 için almış olduğu 3,44 değeri ile 3,41 değerinin üstünde bir değer almış ve sadece bu kitap için katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 10 dışındaki tüm kitaplar için 3,41 ortalamasının altında ve 2,41 değerinin de üstünde değerler belirlenmiş ve 3,15 genel ortalama değeri ile kapak tasarımında zıtlık ilkesi şekil ögesi açısından yerinde kullanılmıştır değerlendirmesi için uzman görüşleri kısmen katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

4.5.Tasarım İlkelerinden Oran İlkesine Dair Bulgular

- Kapak tasarımında kullanılan tipografi ve illüstrasyonların tasarım ögesi olarak kullanımında birbirleriyle oranına dikkat edilmiştir kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	4	4	4	5	4	4	4	3	4	4
Kitap 2	2	3	4	3	3	4	4	3	4	3,33
Kitap 3	3	4	4	3	2	4	3	3	4	3,33
Kitap 4	3	3	5	4	2	4	2	3	4	3,33
Kitap 5	2	3	5	2	3	5	2	3	4	3,22
Kitap 6	2	4	4	3	2	4	2	4	4	3,22
Kitap 7	2	4	3	2	3	5	4	3	4	3,33
Kitap 8	2	4	5	3	3	4	2	4	4	3,44
Kitap 9	2	4	4	3	3	3	2	3	4	3,11
Kitap 10	3	3	5	3	4	4	2	4	4	3,55
Genel Ortalama										3,38

Tablo 10: "Kapak tasarımında kullanılan tipografi ve illüstrasyonların tasarım ögesi olarak kullanımında birbirleriyle oranına dikkat edilmiştir" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında kullanılan tipografi ve illüstrasyonların tasarım ögesi olarak kullanımında birbirleriyle oranına dikkat edilmiştir kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 1, Kitap 8 ve Kitap 10 için 3,41 değerinin üstünde değerler almış ve sadece bu üç kitap için katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 1, Kitap 8 ve Kitap 10 dışındaki tüm kitaplar için 3,41 ortalamasının altında ve 2,41 değerinin de üstünde değerler belirlenmiş ve 3,38 genel ortalama değeri ile kapak tasarımında kullanılan tipografi ve illüstrasyonların tasarım ögesi olarak kullanımında birbirleriyle oranına dikkat edilmiştir değerlendirme için uzman görüşleri kısmen katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında tasarım öğeleri kendi içinde oran ilkesine uygun hazırlanmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	3	4	4	3	4	5	4	3	4	3,77
Kitap 2	4	3	4	4	3	5	4	3	4	3,77
Kitap 3	2	4	4	2	3	5	3	3	4	3,33
Kitap 4	3	3	5	3	3	4	3	3	4	3,44
Kitap 5	3	3	5	2	2	5	4	3	4	3,44
Kitap 6	2	4	4	3	3	4	3	4	4	3,44
Kitap 7	2	4	4	2	3	5	4	3	4	3,44
Kitap 8	2	4	5	3	3	5	2	4	4	3,55
Kitap 9	3	4	5	3	3	4	3	3	4	3,55
Kitap 10	3	3	5	2	4	4	3	4	4	3,55
Genel Ortalama										3,52

Tablo 11: "Kapak tasarımında tasarım öğeleri kendi içinde oran ilkesine uygun hazırlanmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında tasarım öğeleri kendi içinde oran ilkesine uygun hazırlanmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 3 için 3,33 değer ile 3,41 değerinin altında değer almış ve sadece bu kitap için kısmen katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 3 dışındaki tüm kitaplar için 3,41 ortalamasının üstünde değerler belirlenmiş ve 3,52 genel ortalama değeri ile kapak tasarımında tasarım öğeleri kendi içinde oran ilkesine uygun hazırlanmıştır değerlendirme için uzman görüşleri katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında kullanılan oran tasarıma değer katmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	3	3	4	3	4	4	4	2	4	3,44
Kitap 2	4	3	4	4	3	5	4	3	4	3,77
Kitap 3	2	3	4	2	4	5	3	3	4	3,66
Kitap 4	2	3	5	2	3	4	3	3	4	3,22
Kitap 5	3	4	5	2	4	5	4	3	4	3,77
Kitap 6	4	4	4	4	3	3	2	4	4	3,55
Kitap 7	3	4	3	3	3	5	4	3	4	3,55
Kitap 8	3	4	5	3	3	5	2	4	4	3,66
Kitap 9	3	4	5	3	3	4	3	3	4	3,55
Kitap 10	3	3	5	3	4	4	3	4	4	3,66
Genel Ortalama										3,58

Tablo 12: "Kapak tasarımında kullanılan oran tasarıma değer katmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında kullanılan oran tasarıma değer katmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 4 için 3,22 değer ile 3,41 değerinin altında değer almış ve sadece bu kitap için kısmen katılıyorum değerlendirme yapılabilmektedir. Kitap 4 dışındaki tüm kitaplar için 3,41 ortalamasının üstünde değerler belirlenmiş ve 3,58 genel ortalama değeri ile kapak tasarımında kullanılan oran tasarıma değer katmıştır değerlendirme için uzman görüşleri katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

4.6.Tasarım İlkelerinden Ritim İlkesine Dair Bulgular

- Kapak tasarımında nokta, çizgi, renk öğeleri tekrarlanırken estetik kavramı dikkate alınmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	4	3	4	5	4	5	4	2	4	3,88
Kitap 2	4	3	4	5	3	5	3	3	3	3,66
Kitap 3	3	3	4	2	4	5	3	3	3	3,33
Kitap 4	2	3	5	3	4	4	3	3	4	3,44
Kitap 5	3	4	5	3	3	5	4	3	3	3,66
Kitap 6	4	4	4	5	4	4	3	3	3	3,77
Kitap 7	3	4	3	2	4	5	4	3	3	3,44
Kitap 8	3	4	5	4	2	5	3	4	4	3,77
Kitap 9	3	4	5	3	4	4	2	3	4	3,55
Kitap 10	2	4	5	3	4	4	3	4	3	3,55
Genel Ortalama										3,60

Tablo 13: "Kapak tasarımında nokta, çizgi, renk öğeleri tekrarlanırken estetik kavramı dikkate alınmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında nokta, çizgi, renk öğeleri tekrarlanırken estetik kavramı dikkate alınmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 3 için 3,33 değer ile 3,41 değerinin altında değer almış ve sadece bu kitap için kısmen katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 3 dışındaki tüm kitaplar için 3,41 ortalamasının üstünde değerler belirlenmiş ve 3,60 genel ortalama değeri ile kapak tasarımında nokta, çizgi, renk öğeleri tekrarlanırken estetik kavramı dikkate alınmıştır değerlendirme için uzman görüşleri katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında görsel elemanların tekrarı, tasarıma canlılık ve hareket katmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	2	4	4	3	4	5	4	3	3	3,55
Kitap 2	3	4	4	2	3	4	2	2	3	3
Kitap 3	3	4	4	3	4	4	2	2	3	3,22
Kitap 4	2	3	5	2	4	4	3	2	3	3,11
Kitap 5	3	4	5	3	3	5	2	3	3	3,44
Kitap 6	4	4	4	5	3	4	3	3	3	3,66
Kitap 7	3	4	4	3	4	5	4	3	3	3,66
Kitap 8	3	4	5	2	3	4	2	3	3	3,22
Kitap 9	3	4	5	3	4	4	2	3	3	3,44
Kitap 10	3	4	5	3	3	4	3	3	3	3,44
Genel Ortalama										3,37

Tablo 14: "Kapak tasarımında görsel elemanların tekrarı, tasarıma canlılık ve hareket katmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında görsel elemanların tekrarı, tasarıma canlılık ve hareket katmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 2, Kitap 3, Kitap 4 ve Kitap 8 için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının altında değer almış ve sadece bu 4 kitap için kısmen katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 1, Kitap 5, Kitap 6, Kitap 7, Kitap 9, Kitap 10 ise 3,41 ortalamasının üstünde değerler almış ve kapak tasarımında görsel elemanların tekrarı, tasarıma canlılık ve hareket katmıştır değerlendirmesi için uzman görüşleri katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımındaki tekrarlar, gözün objeler arasında gezinmesine olanak sağlamıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	3	4	4	4	4	4	4	3	3	3,66
Kitap 2	3	4	4	3	4	4	2	3	3	3,33
Kitap 3	3	4	4	3	4	4	2	2	3	3,22
Kitap 4	2	3	5	2	4	4	2	3	3	3,11
Kitap 5	2	4	5	2	3	4	4	3	3	3,33
Kitap 6	3	4	4	4	3	3	2	3	3	3,22
Kitap 7	3	4	4	3	3	4	4	3	3	3,44
Kitap 8	3	4	5	2	3	4	2	3	3	3,22
Kitap 9	3	4	5	3	3	4	2	3	4	3,44
Kitap 10	4	4	5	4	3	3	2	3	3	3,44
Genel Ortalama										3,34

Tablo 15: "Kapak tasarımındaki tekrarlar, gözün objeler arasında gezinmesine olanak sağlamıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımındaki tekrarlar, gözün objeler arasında gezinmesine olanak sağlamıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 1, Kitap 7, Kitap 9 ve Kitap 10 için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının üstünde değer almış ve sadece bu 4 kitap için katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 2, Kitap 3, Kitap 4, Kitap 5, Kitap 6, Kitap 8 ise 3,41 ortalamasının altında değerler almış ve kapak tasarımındaki tekrarlar, gözün objeler arasında gezinmesine olanak sağlamıştır değerlendirmesi için uzman görüşleri kısmen katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

4.7.Tasarım İlkelerinden Hareket İlkesine Dair Bulgular

- Kapak tasarımında soyut (biçimsel) hareket yoğun kullanılmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	2	3	4	3	4	3	2	2	3	2,88
Kitap 2	3	2	4	2	4	4	2	4	4	3,22
Kitap 3	3	2	4	2	4	4	2	2	4	3
Kitap 4	3	3	5	4	3	4	2	2	4	3,33
Kitap 5	2	4	5	2	4	4	2	2	4	3,22
Kitap 6	3	4	4	4	3	3	3	2	4	3,33
Kitap 7	3	3	4	4	3	4	2	2	4	3,22
Kitap 8	2	3	5	2	3	4	2	2	3	2,88
Kitap 9	4	4	5	4	2	3	2	2	4	3,33
Kitap 10	3	4	5	4	3	3	2	2	3	3,22
Genel Ortalama										3,16

Tablo 16: "Kapak tasarımında soyut (biçimsel) hareket yoğun kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında soyut (biçimsel) hareket yoğun kullanılmıştır kriterinde uzman görüşleri tüm kitaplar için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının altında ve 2,41 ortalamasının da üstünde değer almış ve tüm kitaplar için genel ortalama 3,16 değeri ile kısmen katılıyor değerlendirilmesi yapılabilmektedir.

- Kapak tasarımında somut (doğal) hareket yoğun kullanılmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	2	3	4	3	4	4	2	3	3	3,11
Kitap 2	3	3	4	3	4	4	4	2	4	3,44
Kitap 3	4	3	4	4	4	4	2	3	4	3,55
Kitap 4	3	4	5	4	3	4	2	3	4	3,55
Kitap 5	2	3	5	2	3	4	4	4	4	3,44
Kitap 6	3	4	4	3	4	3	3	4	4	3,55
Kitap 7	3	3	4	3	3	4	4	4	4	3,55
Kitap 8	2	3	5	3	4	4	2	4	3	3,33
Kitap 9	3	4	5	3	3	3	4	4	3	3,55
Kitap 10	2	4	5	2	4	3	4	3	3	3,33
Genel Ortalama										3,44

Tablo 17: "Kapak tasarımında somut (doğal) hareket yoğun kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında somut (doğal) hareket yoğun kullanılmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 1, Kitap 8, ve Kitap 10 için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının altında değer almış ve sadece bu 3 kitap için kısmen katılıyor değerlendirilmesi yapılabilmektedir. Kitap 2, Kitap 3, Kitap 4, Kitap 5, Kitap 6, Kitap 7, Kitap 9 ise 3,41 ortalamasının üstünde değerler almış ve kapak tasarımında somut (doğal) hareket yoğun kullanılmıştır değerlendirilmesi için uzman görüşleri genel ortalama 3,44 değer ile katılıyor şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında kullanılan yön zıtlıkları, tasarımda hareketin oluşmasını sağlamıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	3	4	5	2	4	3	3	3	3	3,33
Kitap 2	3	4	4	3	4	4	2	3	3	3,33
Kitap 3	4	3	4	4	4	4	2	2	3	3,33
Kitap 4	3	4	5	3	4	4	2	4	3	3,55
Kitap 5	2	3	5	2	3	4	4	3	3	3,22
Kitap 6	3	4	4	3	4	4	2	3	3	3,33
Kitap 7	3	3	4	3	4	5	3	3	3	3,44
Kitap 8	2	3	5	3	4	4	2	4	3	3,33
Kitap 9	2	4	5	2	3	4	2	4	3	3,22
Kitap 10	3	4	5	3	4	4	4	4	3	3,77
Genel Ortalama										3,38

Tablo 18: "Kapak tasarımında kullanılan yön zıtlıkları, tasarımda hareketin oluşmasını sağlamıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında kullanılan yön zıtlıkları, tasarımda hareketin oluşmasını sağlamıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 4, Kitap 7, Kitap 10 için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının üstünde değer almış ve sadece bu 3 kitap için katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 4, Kitap 7, Kitap 10 dışındaki kitaplar ise 3,41 ortalamasının altında değerler almış ve kapak tasarımında kullanılan yön zıtlıkları, tasarımda hareketin oluşmasını sağlamıştır değerlendirmesi için uzman görüşleri genel ortalamada 3,38 değer ile kısmen katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

4.8.Tasarım İlkelerinden Bütünlük İlkesine Dair Bulgular

- Kapak tasarımında tasarım öğeleri, tasarım ilkeleri ile birlikte uyum sağlamak amacıyla kullanılmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	4	3	4	5	3	4	4	3	3	3,66
Kitap 2	2	4	4	3	3	5	3	3	3	3,33
Kitap 3	4	3	4	3	3	4	3	3	3	3,33
Kitap 4	3	4	5	3	3	5	3	3	3	3,55
Kitap 5	3	4	5	2	3	5	3	3	3	3,44
Kitap 6	2	3	4	3	2	4	3	3	3	3
Kitap 7	4	4	4	4	3	5	3	3	3	3,66
Kitap 8	2	4	5	2	4	4	3	3	3	3,33
Kitap 9	3	4	5	3	3	4	3	3	3	3,44
Kitap 10	4	4	5	4	3	4	3	3	3	3,66
Genel Ortalama										3,44

Tablo 19: "Kapak tasarımında tasarım öğeleri, tasarım ilkeleri ile birlikte uyum sağlamak amacıyla kullanılmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında tasarım öğeleri, tasarım ilkeleri ile birlikte uyum sağlamak amacıyla kullanılmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 2, Kitap 3, Kitap 6 ve Kitap 8 için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının üstünde değer almış ve sadece bu 4 kitap için katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 2, Kitap 3, Kitap 6 ve Kitap 8 dışındaki kitaplar ise ise 3,41 ortalamasının altında değerler almış ve kapak tasarımında tasarım öğeleri, tasarım ilkeleri ile birlikte uyum sağlamak amacıyla kullanılmıştır değerlendirme için uzman görüşleri genel ortalama 3,44 değer ile kısmen katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kitabın kapak tasarımı tipografik unsurun kullanıldığı konu başlığı ile uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	4	2	5	3	3	5	2	3	3	3,33
Kitap 2	2	2	4	1	3	5	2	3	3	2,77
Kitap 3	4	4	4	3	3	5	2	3	3	3,44
Kitap 4	3	4	5	2	3	2	2	3	4	3,11
Kitap 5	3	4	5	2	2	5	4	3	3	3,44
Kitap 6	2	3	4	2	2	4	2	3	3	2,77
Kitap 7	4	4	3	3	2	5	4	3	3	3,44
Kitap 8	2	4	3	3	2	4	2	3	3	2,88
Kitap 9	4	4	3	4	3	5	2	3	4	3,55
Kitap 10	3	4	3	2	3	4	2	3	4	3,11
Genel Ortalama										3,18

Tablo 20: "Kitabın kapak tasarımı tipografik unsurun kullanıldığı konu başlığı ile uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kitabın kapak tasarımı tipografik unsurun kullanıldığı konu başlığı ile uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 3, Kitap 5, Kitap 7 ve Kitap 9 için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının üstünde değer almış ve sadece bu 4 kitap için katılıyorum değerlendirme yapılabilmektedir. Kitap 3, Kitap 5, Kitap 7 ve Kitap 9 dışındaki kitaplar ise ise 3,41 ortalamasının altında değerler almış ve kapak tasarımı tipografik unsurun kullanıldığı konu başlığı ile uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır değerlendirme için uzman görüşleri genel ortalama 3,18 değer ile kısmen katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında kullanılan tipografik unsurlar ve resimleme unsurları uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	3	3	5	3	3	5	2	3	3	3,33
Kitap 2	2	2	4	2	3	5	2	3	3	2,88
Kitap 3	3	4	4	3	3	5	2	3	3	3,33
Kitap 4	3	4	5	2	2	2	2	3	4	3
Kitap 5	3	4	5	2	2	5	4	3	3	3,44
Kitap 6	3	3	4	2	2	4	2	3	3	2,88
Kitap 7	4	4	4	3	2	5	3	3	3	3,44
Kitap 8	2	4	5	2	2	5	2	3	3	3,11
Kitap 9	3	4	5	3	2	5	2	3	4	3,44
Kitap 10	2	4	5	2	3	4	2	3	4	3,22
Genel Ortalama										3,20

Tablo 21: "Kapak tasarımında kullanılan tipografik unsurlar ve resimleme unsurları uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında kullanılan tipografik unsurlar ve resimleme unsurları uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 5, Kitap 7, Kitap 9 için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının üstünde değer almış ve sadece bu 4 kitap için katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 5, Kitap 7, Kitap 9 dışındaki kitaplar ise ise 3,41 ortalamasının altında değerler almış ve kapak tasarımında kullanılan tipografik unsurlar ve resimleme unsurları uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır değerlendirme için uzman görüşleri genel ortalama 3,20 değer ile kısmen katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

4.9.Tasarım İlkelerinden Armoni İlkesine Dair Bulgular

- Kapak tasarımında renkler ve şekiller bir uyum içerisinde hazırlanmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	2	4	4	3	4	5	3	2	4	3,44
Kitap 2	3	3	4	2	3	5	3	4	4	3,44
Kitap 3	2	4	4	3	3	5	3	3	4	3,44
Kitap 4	3	3	5	3	2	4	3	3	3	3,22
Kitap 5	4	4	5	4	3	5	4	3	4	4
Kitap 6	3	3	4	4	3	4	3	3	4	3,44
Kitap 7	4	3	4	2	3	5	4	3	4	3,55
Kitap 8	3	4	5	3	3	5	3	3	4	3,66
Kitap 9	2	3	5	3	3	5	2	3	4	3,33
Kitap 10	3	4	5	3	4	4	2	3	4	3,55
Genel Ortalama										3,50

Tablo 22: "Kapak tasarımında renkler ve şekiller bir uyum içerisinde hazırlanmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında renkler ve şekiller bir uyum içerisinde hazırlanmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 4 ve Kitap 9 için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının altında değer almış ve sadece bu 2 kitap için kısmen katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 5, Kitap 7, Kitap 9 dışındaki kitaplar ise 3,41 ortalamasının üstünde değerler almış ve kapak tasarımında renkler ve şekiller bir uyum içerisinde hazırlanmıştır değerlendirmesi için uzman görüşleri genel ortalama 3,50 değer ile katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında kullanılan armoni ilkesi, bütünlük ilkesinde tasarımda güçlü kılmaştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	4	3	4	4	4	4	2	3	4	3,55
Kitap 2	3	3	4	3	3	4	3	3	4	3,33
Kitap 3	2	3	4	2	3	4	2	3	4	3
Kitap 4	3	3	5	3	2	3	2	3	4	3,11
Kitap 5	4	4	4	4	3	5	3	3	4	3,77
Kitap 6	3	3	4	4	2	4	3	3	4	3,33
Kitap 7	3	3	4	3	3	5	4	3	4	3,55
Kitap 8	4	4	5	3	3	5	2	3	4	3,66
Kitap 9	3	3	5	3	3	5	2	3	4	3,44
Kitap 10	3	4	5	3	4	4	3	3	4	3,66
Genel Ortalama										3,44

Tablo 23: "Kapak tasarımında kullanılan armoni ilkesi, bütünlük ilkesinde tasarımda güçlü kılmaştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında kullanılan armoni ilkesi, bütünlük ilkesinde tasarımda güçlü kılmaştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 2, Kitap 3, Kitap 4 ve Kitap 6 için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının altında değer almış ve sadece bu 4 kitap için kısmen katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 2, Kitap 3, Kitap 4 ve Kitap 6 dışındaki kitaplar ise 3,41 ortalamasının üstünde değerler almış ve kapak tasarımında kullanılan armoni ilkesi, bütünlük ilkesinde tasarımda güçlü kılmaştır değerlendirme için uzman görüşleri genel ortalama 3,44 değer ile katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında görülen armoni etkisi, tasarımı özgün hale getirmiştir kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	2	3	4	3	4	4	2	3	4	3,22
Kitap 2	3	3	4	3	3	4	4	3	4	3,44
Kitap 3	2	3	4	2	3	4	2	3	4	3
Kitap 4	2	3	5	2	3	3	3	3	4	3,11
Kitap 5	4	3	5	3	3	5	2	3	4	3,55
Kitap 6	3	3	4	3	3	4	2	3	4	3,22
Kitap 7	4	3	4	3	3	5	4	3	4	3,66
Kitap 8	3	4	5	3	3	5	2	3	4	3,55
Kitap 9	4	3	5	4	3	5	2	3	4	3,66
Kitap 10	3	4	5	3	4	4	2	3	4	3,55
Genel Ortalama										3,39

Tablo 24: "Kapak tasarımında görülen armoni etkisi, tasarımı özgün hale getirmiştir" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında görülen armoni etkisi, tasarımı özgün hale getirmiştir kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 1, Kitap 3, Kitap 4 ve Kitap 6 için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının altında değer almış ve sadece bu 4 kitap için kısmen katılıyor değerlendirme yapılabilmektedir. Kitap 2, Kitap 3, Kitap 4 ve Kitap 6 dışındaki kitaplar ise 3,41 ortalamasının üstünde değerler almış ve kapak tasarımında görülen armoni etkisi, tasarımı özgün hale getirmiştir değerlendirme için uzman görüşleri genel ortalamada 3,39 değer ile katılıyor şeklinde belirlenmiştir.

4.10. Tasarım İlkelerinden Çeşitlilik İlkesine Dair Bulgular

- Kapak tasarımı monoton bir görüntüden uzak hazırlanmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	3	4	5	3	4	4	3	2	4	3,55
Kitap 2	3	4	4	3	3	5	4	3	4	3,66
Kitap 3	2	3	4	2	3	5	3	3	4	3,22
Kitap 4	2	4	5	3	3	3	4	3	4	3,44
Kitap 5	4	3	5	3	3	5	3	4	4	3,77
Kitap 6	3	4	4	4	3	4	2	3	4	3,44
Kitap 7	4	4	4	3	3	5	4	3	4	3,77
Kitap 8	3	3	5	3	3	5	2	3	4	3,44
Kitap 9	3	4	5	4	3	5	4	3	4	3,88
Kitap 10	3	4	5	3	4	4	4	3	4	3,77
Genel Ortalama										3,59

Tablo 25: "Kapak tasarımı monoton bir görüntüden uzak hazırlanmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımı monoton bir görüntüden uzak hazırlanmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 3 için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının altında

değer almış ve sadece bu kitap için kısmen katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 3 dışındaki kitaplar ise 3,41 ortalamasının üstünde değer almış ve kapak tasarımı monoton bir görüntüden uzak hazırlanmıştır değerlendirme için uzman görüşleri genel ortalama 3,59 değer ile katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımı renk ve biçim olarak hareketli bir ifade ile hazırlanmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	3	3	4	4	4	4	3	3	4	3,55
Kitap 2	2	4	4	2	3	5	4	2	4	3,33
Kitap 3	3	3	4	2	3	4	3	3	4	3,22
Kitap 4	2	4	5	2	3	3	3	3	3	3,11
Kitap 5	3	3	5	3	3	5	4	3	4	3,66
Kitap 6	2	4	4	3	3	4	2	3	4	3,22
Kitap 7	3	4	4	3	3	5	4	3	4	3,66
Kitap 8	2	3	5	2	3	5	2	3	4	3,22
Kitap 9	3	4	5	4	3	5	3	3	4	3,77
Kitap 10	3	4	5	3	4	4	4	4	4	3,88
Genel Ortalama										3,46

Tablo 26: "Kapak tasarımı renk ve biçim olarak hareketli bir ifade ile hazırlanmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımı renk ve biçim olarak hareketli bir ifade ile hazırlanmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 2, Kitap 3, Kitap 4, Kitap 6 ve Kitap 8 için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının altında değer almış ve sadece bu 5 kitap için kısmen katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 2, Kitap 3, Kitap 4, Kitap 6 ve Kitap 8 dışındaki kitaplar ise 3,41 ortalamasının üstünde değer almış ve kapak tasarımı renk ve biçim olarak hareketli bir ifade ile hazırlanmıştır değerlendirme için uzman görüşleri genel ortalama 3,46 değer ile katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

- Kapak tasarımında kullanılan çeşitlilik, bütüne olan görsel ilgiyi artırmıştır kriterine göre:

Kitap İsimleri	U-1	U-2	U-3	U-4	U-5	U-6	U-7	U-8	U-9	Ortalaması
Kitap 1	3	3	4	3	4	4	3	3	3	3,33
Kitap 2	2	3	4	3	3	4	3	3	3	3,11
Kitap 3	3	3	4	2	3	4	3	3	3	3,11
Kitap 4	2	4	5	3	3	3	2	3	3	3,11
Kitap 5	3	3	5	3	3	5	3	3	3	3,44
Kitap 6	2	4	4	3	3	4	2	3	3	3,11
Kitap 7	3	4	4	2	3	5	3	3	3	3,33
Kitap 8	2	3	5	3	3	5	2	3	3	3,22
Kitap 9	3	4	5	4	3	5	2	3	3	3,55
Kitap 10	3	4	5	3	4	4	3	3	3	3,55
Genel Ortalama										3,28

Tablo 27: "Kapak tasarımında kullanılan çeşitlilik, bütüne olan görsel ilgiyi artırmıştır" değerlendirme kriterine dair bulgular

Kapak tasarımında kullanılan çeşitlilik, bütüne olan görsel ilgiyi artırmıştır kriterinde uzman görüşleri sadece Kitap 5, Kitap 9 ve Kitap 10 için almış oldukları değerler ile 3,41 ortalamasının üstünde değer almış ve sadece bu 3 kitap için katılıyorum değerlendirmesi yapılabilmektedir. Kitap 5, Kitap 9 ve Kitap 10 dışındaki kitaplar ise 3,41 ortalamasının altında değerler almış ve kapak tasarımında kullanılan çeşitlilik, bütüne olan görsel ilgiyi artırmıştır değerlendirmesi için uzman görüşleri genel ortalamada 3,28 değer ile kısmen katılıyorum şeklinde belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonuç ve öneriler kısmında tablolardan elde edilen değerler rakamsal olarak nitelendirilmiş ve analizinden elde edilen sonuçlar belirtilmiştir.

- **Sonuç**

Sonuç bölümünde incelemesi yapılan kitapların tasarım ilkeleri bağlamında maddeler halinde tablolardan elde edilen sonuçlar verilmiştir. Uzmanların görüşleri doğrultusunda kapak tasarımlarının tasarım ilkelerine uygunluğunun neticesi bu bölümde ele alınmıştır.

Tasarım İlkelerinden Denge İlkesine Dair Sonuçlar;

Kapak tasarımında denge ilkesini sağlamak maksadıyla, nokta, çizgi, leke, renk, biçim gibi öğeler uyumlu bir şekilde kullanılmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,57 değerinde çıkarak iyi düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında simetrik denge kullanılmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 2,99 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında asimetric denge kullanılmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,67 değerinde çıkarak iyi düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Tasarım İlkelerinden Vurgu İlkesine Dair Sonuçlar;

Kapak tasarımında vurgu ilkesini sağlamak maksadıyla, nokta, çizgi, leke, renk, doku gibi unsurlardan biri kompozisyonda daha etkin olarak kullanılmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,44 değerinde çıkarak iyi düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında vurgulanmak istenilen ögenin ifade gücü iyidir kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,16 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında birden çok öğede vurgu kullanılmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,19 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Tasarım İlkelerinden Zıtlık İlkesine Dair Sonuçlar;

Kapak tasarımında zıtlık ilkesi kullanılmış ve tasarıma hareket kazandırılmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,29 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında zıtlık ilkesi renk ögesi açısından yerinde kullanılmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,15 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında zıtlık ilkesi şekil ögesi açısından yerinde kullanılmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,15 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Tasarım İlkelerinden Oran İlkesine Dair Sonuçlar;

Kapak tasarımında kullanılan tipografi ve illüstrasyonların tasarım ögesi olarak kullanımında birbirleriyle oranına dikkat edilmiştir kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,38 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında tasarım öğeleri kendi içinde oran ilkesine uygun hazırlanmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel

ortalaması 3,52 değerinde çıkarak iyi düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında kullanılan oran tasarıma değer katmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,58 değerinde çıkarak iyi düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Tasarım İlkelerinden Ritim İlkesine Dair Sonuçlar;

Kapak tasarımında nokta, çizgi, renk öğeleri tekrarlanırken estetik kavramı dikkate alınmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,60 değerinde çıkarak iyi düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında görsel elemanların tekrarı, tasarıma canlılık ve hareket katmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,37 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımındaki tekrarlar, gözün objeler arasında gezinmesine olanak sağlamıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,34 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Tasarım İlkelerinden Hareket İlkesine Dair Sonuçlar;

Kapak tasarımında soyut (biçimsel) hareket yoğun kullanılmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,16 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında somut (doğal) hareket yoğun kullanılmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,44 değerinde çıkarak iyi düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında kullanılan yön zıtlıkları, tasarımda hareketin oluşmasını sağlamıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,38 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Tasarım İlkelerinden Bütünlük İlkesine Dair Sonuçlar;

Kapak tasarımında tasarım öğeleri, tasarım ilkeleri ile birlikte uyum sağlamak amacıyla kullanılmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,44 değerinde çıkarak iyi düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kitabın kapak tasarımı tipografik unsurun kullanıldığı konu başlığı ile uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,18 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında kullanılan tipografik unsurlar ve resimleme unsurları uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,20 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Tasarım İlkelerinden Armoni İlkesine Dair Sonuçlar;

Kapak tasarımında renkler ve şekiller bir uyum içerisinde hazırlanmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,50 değerinde çıkarak iyi düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında kullanılan armoni ilkesi, bütünlük ilkesinide tasarımda güçlü kılmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,44 değerinde çıkarak iyi düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında görülen armoni etkisi, tasarımı özgün hale getirmiştir kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,39

değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Tasarım İlkelerinden Çeşitlilik İlkesine Dair Sonuçlar;

Kapak tasarımı monoton bir görüntüden uzak hazırlanmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,59 değerinde çıkarak iyi düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımı renk ve biçim olarak hareketli bir ifade ile hazırlanmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,46 değerinde çıkarak iyi düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Kapak tasarımında kullanılan çeşitlilik, bütüne olan görsel ilgiyi artırmıştır kriterine göre; 9 farklı uzmandan alınan verilerin toplamının genel ortalaması 3,28 değerinde çıkarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda kısmen katılıyorum olarak belirlenmiştir.

Veriler doğrultusunda oluşturulan tablolardan elde edilen sonuçlara göre genel durumunda kapak tasarımlarının genel olarak tasarım ilkelerine uygun hazırlandığı düşünülmekte ve genel sonuçların uzmanlar tarafından katılıyorum ve kısmen katılıyorum şeklinde çıktığı tespitine varılmaktadır.

• Öneriler

Okul öncesi resimli çocuk kitaplarının kapak tasarımlarının, tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanması, o yaş grubundaki çocukların kitaba olan ilgisini artırabilir.

Okul öncesi kurumlarda görev yapan öğretmenlerin kitap seçiminde, tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan kitapları tercih etmeleri sağlanabilir.

Kapak tasarımlarının, grafik tasarım alanında uzmanlık alanı olduğu ve kapak tasarımını hazırlayan tasarımcıların yeterliliklerinin olması gereklidir.

Tasarımcıların tasarım bilgisinin yanında çocukların yaş gruplarına hitap edecek tasarımların nasıl hazırlanacağına dair de bilgilerinin olması gerektiği unutulmamalıdır.

Tasarım ilkelerine uygun hazırlanan kitap kapaklarının, özellikle okul öncesi dönemi çocuklarda okuma yazması olmadıkları için içeriği de ifade edici nitelikte olmalıdır.

Kitap kapak tasarımlarının çocuğun yaş grubuna göre tasarlanabilmesi, kullanılan renk ve biçimsel özelliklerinin çocuğun dikkatini çekecek, ilgisini uyandıracak şekilde hazırlanması, çocuğun kitap sevgisini artırabilir ve kitap okuma alışkanlığı kazandırılması için önemli bir role sahip olabilir.

KAYNAKÇA

- Akalın, T. (2013). *Fotoğraf* (1. bs). Ankara: Hangar Kitap.
- Akkaya, T. (2014). *Akademik ve Disiplinlerarası Yeni Sanat Eleştirisi Kuramı* (1. bs). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Ambrose, G., & Harris, P. (2008). *Yaratıcı Tasarımın Temel Prensipleri* (1. bs; M. L. Pişirici, Çev.). İstanbul: Bilge Adam Yayınları.
- Ambrose, G., & Harris, P. (2012). *Grafik Tasarımın Temelleri* (1. bs; M. E. Uslu, Çev.). İstanbul: Literatür Yayınları.
- Ambrose, G., & Harris, P. (2013). *Grafik Tasarımda Tasarım Fikri* (1. bs; A. G. Taşcıoğlu & M. Taşcıoğlu, Çev.). İstanbul: Literatür Yayınları.
- Ambrose, G., & Harris, P. (2014). *Grafik Tasarımda Tipografi* (1. bs; B. Bayrak, Çev.). İstanbul: Literatür Yayınları.
- Arıkan, A. (2008). *Grafik Tasarımda Görsel Algı* (1. bs). Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Armstrong, H. (2012). *Grafik Tasarım Kuramı* (S. Çekiç & H. Yılmaz, Ed.; M. E. Uslu, Çev.). İstanbul: Espas Kuram Sanat Yayınları.
- Atalayer, F. (1994). *Temel Sanat Öğeleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bağdaş, Ç. K., & Demir, E. (2016). **OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN HİKÂYE VE HİKÂYE KİTAPLARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (ERZİNCAN ÖRNEKLEMİ)**. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (ÖS-III), 219-230.
- Banks, A. J. (2004). *What Is Design?* Indiana: Xlibris Corporation.
- Barnard, M. (2010). *Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür* (1. bs; G. Korkmaz, Çev.). Ankara: Ütopya Yayınevi.

- Becer, E. (2011). *İletişim ve Grafik tasarım* (8. bs). Ankara: Dost.
- Bıçakçı, B. (2013). *Dergi Kapak Tasarımlarında Tipografik Öğelerin Analizi Ve Görsel Algı İlkelerine Göre Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Boydaş, N. (2007). *Sanat Eleştirisine Giriş* (2. bs). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Capacchione, L. (2012). *Sanat Terapisiyle İyileşmek* (1. bs; D. Özen, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Çakmak Güleç, H., & Geçgel, H. (2017). *Okul Öncesinde Edebiyat ve Kitap* (2. bs). Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Çeken, B., Ersan, M., & Tuğrul, D. (2018). **MARKET BROŞÜRLERİNİN TEMEL TASARIM İLKELERİ VE RENK KULLANIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ**. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), 121-137.
- Erbaş, Z. (2013). *Ülkemizde Çok Satan Kitapların Kapak Tasarımlarında Kullanılan Renklerin Grafik Tasarım Açısından Analizi* (Yüksek Lisans Tezi). T.C. İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Erdal, G. (2015). *İletişim ve Tipografi* (1. bs; F. Küçüklerli, Ed.). İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Ersoy, A. (2010). *Sanat Eleştirisi* (1.bs). İstanbul: Artes Yayınları.
- Fox, J. E., & Schirrmacher, R. (2014). *Çocuklarda Sanat ve Yaratıcılığın Gelişimi* (7. bs; N. Aral & G. Duman, Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Gombrich, H. E. (2011). *Sanatın Öyküsü* (7. bs.; Ö. Erduran & E. Erduran, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Gündüz, A. (2007). *Anne – Baba Ve Öğretmenlerin Okul Öncesi Çocuk Kitaplarını Değerlendirmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Kavuran, T. (2016). **İLETİŞİM ARACI OLAN KİTAPLARIN GRAFİK ÜRÜN OLARAK TASARLANMASI VE ŞİİR KİTAPLARINDA TASARIMIN ÖNEMİ**. *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6(2), 1-22.
- Ketenci, H. F., & Bilgili, C. (2006). *Yongaların 10.000 Yıllık Gizemli Dansı Görsel İletişim & Grafik Tasarımı* (1. bs). İstanbul: Beta Yayım Dağıtım.
- Kınık, M. (2015). *Grafik Tasarım Tarih & Teknoloji* (2. bs). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Küçük, S. H. (Ed.). (2011). *İlköğretim Çocuk Edebiyatı Kitap Kataloğu* (2. bs). Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Landa, R. (2001). *Graphic Design Solutions*. Boston: Lachina Publishing Services.
- MEB. (1998). *Resim-İş Öğretmen Klavuzu İlköğretim 1-5. Sınıf*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEGEP. (2012). *Grafik ve Fotoğraf Kitap Kapağı Tasarımı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Meggs, P. B., & Purvis, A. W. (2016). *Meggs' History of Graphic Design* (6. bs). New Jersey: Wiley.
- Nas, R. (2014). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı* (3. bs). Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Odabaşı, H. A. (1996). *Grafikte Temel Tasarım* (1.bs.). İstanbul: Yorum Sanat Yayınları.
- Ölmez, E. (2017). *Türk Resim Sanatında Grafik Tasarım Öğelerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Doğu Üniversitesi, İstanbul.
- Özsoy, V., & Ayaydın, A. (2016). *Görsel Tasarım Öge ve İlkeleri* (1. bs). Ankara:

PEGEM Akademi.

Sever, S. (2018). *Sanatsal Uyarımlarla Dil Öğretimi* (1. bs). Ankara: Tudem Yayıncılık.

Şahin, T. E. (2006). *Arkeoloji ve Sanat Tarihi* (1. bs.). Ankara: Dikey Yayıncılık.

Şimşek, T. (Ed.). (2016a). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (4. bs). Ankara: Grafiker Yayınları.

Şimşek, T. (Ed.). (2016b). *Okul Öncesinde Çocuk Edebiyatı ve Medya* (1. bs). Ankara: PEGEM Akademi.

Temizyürek, F., Şahbaz, namık K., & Gürel, Z. (2016). *Çocuk Edebiyatı* (1. bs). Ankara: PEGEM Akademi.

Tepecik, A. (2002). *Grafik Sanatlar Tarih-Tasarım-Teknoloji* (1. bs.). Ankara: Detay Ve Sistem Ofset Yayınları.

Turgut, E. (2013). *Grafik Dil ve Anlatım Biçimleri* (1. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Uçar, T. F. (2016). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım* (8. bs). İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Ural, S. (1989). *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* (1. bs). İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Uslu, Y. (2017). *Grafik Tasarımda Mükemmellik Kusurluluk Afişler* (1. bs). Bursa: Ekin Yayınevi.

Weill, A. (2009). *Grafik Tasarım* (3. bs; O. Türkay, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Yanpar Şahin, T., & Yıldırım, S. (1999). *Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme* (1. bs). Ankara: Anı Yayıncılık.

Yavuzer, H. (2001). *Resimleriyle Çocuk, Resimleriyle Çocuğu Tanıma* (9. bs). İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Yıldırım, M. (2013). *Sembollerin Tarihsel Süreçte Ekslibris Sanatına Yansıması Ve Güzel Sanatlar Fakültelerinde Görsel İletişim Ve Grafik Tasarımı Bölümlerinde Bir Modül Önerisi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yiğit, B., & Ceyhan, E. (2003). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelenmesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yücel, Ş. (2018). **TASARIM İLKELERİ AÇISINDAN BİR YÖRÜK HALISININ ANALİZİ**. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 87-106.

İNTERNET KAYNAKÇASI

URL 1: <http://sozluk.gov.tr/>

Erişim Tarihi: 18.05.2019

URL 2: <https://blog.bilisimegitim.com/grafik-tasarim-nedir/>

Erişim Tarihi: 18.05.2019

URL 3: <https://www.edebiyathaber.net/kitaplarin-cocuklarin-gelisimi-uzerine-etkileri-uzm-dr-benal-cubuk/>

Erişim Tarihi: 02.09.2019

URL4:https://kdkcocuk.gov.tr/anasayfa/contents/files/YasalDuzenlemeler/BM_cocuk_Haklari_Bildirisi.pdf)

Erişim Tarihi: 15.08.2019

RESİM KAYNAKÇASI

Resim 1: Kenya'da Turkana Gölü'nün kıyılarında bulunan 3,3 milyon yıllık taş aletler

<https://www.evrimselantropoloji.org/bilinen-en-eski-tas-aletler-33-milyon-yillik/>

Erişim Tarihi: 01.06.2019

Resim 2: Bizon, Mağara Resmi, M.Ö. 15.000-10.000 Dolayları, Altamira, İspanya

<http://quideditorial.blogspot.com/2017/11/clasicos-del-plastic-art-universal-i-la.html>

Erişim Tarihi:01.06.2019

Resim 3: At, Mağara Resmi, M.Ö. 15.000-10.000 Dolayları, Lascaux, Fransa

<https://tr.pinterest.com/pin/494059021593203078/>

Erişim Tarihi: 01.06.2019

Resim 4: Resim 6: Uwe Loesch, Halkların Göçü Afiş Çalışması, Polonya Kabaresi

<https://etapes.com/uwe-loesch-posters/>

Erişim Tarihi: 02.06.2019

Resim 5: Simetrik ve asimetrik denge çeşitlerinin görsellerle örneği

https://www.hakanbuzoglu.com/images/yuz_analizi/yuz-simetrisi-ve-asimetrisi.jpg

Erişim Tarihi: 28.06.2019

Resim 6: Resimde genel mavi gri ton içerisinde güneş rengi ile vurgulanmıştır (Claude Monet)

<https://www.wannart.com/monetnin-romantik-yansimasi-gun-dogumu/>

Erişim Tarihi: 28.06.2019

Resim 7: Kadın figürünün aynada yansıması resimde zıtlık meydana getirmiştir (Edouard Manet)

<http://www.ressamlar.gen.tr/edouard-manet/folies-bergerede-bir-bar/>

Erişim Tarihi: 29.06.2019

Resim 8: İnsan vücudunun oransal ilişkileri

<http://tasarimveilkeleri.blogspot.com/>

Erişim Tarihi: 29.06.2019

Resim 9: Marcel Duchamp resimlerinde ritimin etkisi

<https://imgc.allpostersimages.com/img/print/u-g-F1OZ1M0.jpg?w=550&h=550&p=0>

Erişim Tarihi: 29.06.2019

Resim 10: Görsel öğelerin aynı amaçla bir arada tasarlanması bütünlük oluşturur (Leonardo da Vinci)

<https://dusunbil.com/son-aksam-yemegi-hakkinda-bilmeniz-gereken-15-sey/>

Erişim Tarihi:30.06.2019

Resim 11: Tasarımda figürlerin, hareketlerin ve renklerin çeşitliliği görsel öğeleri zengin gösterir (Pieter Bruegel)

<https://www.smithsonianmag.com/smart-news/new-online-portal-reveals-pieter-bruegels-macabre-underdrawings-creative-process-180970889/>

Erişim Tarihi: 30.06.2019

Resim 12: Örnek kitap kapağı tasarımı ve sunum modellemesi

<http://enisascibasi.blogspot.com/p/tasarmlar.html>

Erişim Tarihi: 30.06.2019

Resim 13: Kitap kapağı tasarımında kullanılan genel bilgiler (Oluşturan: Serdar Dik)

Resim 14: “Merz” dergisinin Reklam Tipografisine adanmış 11. Sayısı, (Kurt Schwitters)

<https://nocontxt.tumblr.com/post/18932440555/merz-kurt-schwitters-dada-typography>

Erişim Tarihi: 30.06.2019

Resim 15: İllüstrasyonun kapak tasarımı üzerinde kullanımı

<http://static.idifix.com/cache/0/270/413548>

Erişim Tarihi: 30.06.2019

Resim 16: Bilmecelerle a b c kitap kapak çalışması ve resimlemesi (Can GÖKNİL)

<https://1000kitap.com/kitap/bilmecelerle-abc--92456>

Erişim Tarihi: 30.06.2019

Resim 17: Online kitap satış sitelerinde en çok satan kitap kategorisinden kitap kapağı rneği

<https://i.dr.com.tr/cache/600x600-0/originals/0000000385867-1.jpg>

Erişim Tarihi: 16.08.2019

Resim 18: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, ocuk Hakları Serisi "Bilge Adamın Yolu"

<https://esatis.tubitak.gov.tr/books/16459>

Erişim Tarihi: 16.08.2019

Resim 19: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, ocuk Hakları Serisi "Pamuk ocuk"

<http://blog.sascentre.com/tr/cocuk-haklari-bildirgesine-yonelik-10-kitap>

Erişim Tarihi: 16.08.2019

Resim 20: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, ocuk Hakları Serisi "Amir Yolunu Kaybediyor"

<http://blog.sascentre.com/tr/cocuk-haklari-bildirgesine-yonelik-10-kitap>

Erişim Tarihi: 16.08.2019

Resim 21: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, ocuk Hakları Serisi "Ariyanna'nın Sihirli Kutusu"

<https://esatis.tubitak.gov.tr/books/16462>

Erişim Tarihi: 16.08.2019

Resim 22: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, ocuk Hakları Serisi "Riki'nin Yeni Dünyası"

<http://blog.sascentre.com/tr/cocuk-haklari-bildirgesine-yonelik-10-kitap>

Erişim Tarihi: 16.08.2019

Resim 23: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Annem Babam Nerede?"

<https://esatis.tubitak.gov.tr/books/16463>

Erişim Tarihi: 16.08.2019

Resim 24: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Kaybolan Renkler"

<https://esatis.tubitak.gov.tr/books/16467>

Erişim Tarihi: 16.08.2019

Resim 25: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Minik Korsanlar"

<https://esatis.tubitak.gov.tr/books/16470>

Erişim Tarihi: 16.08.2019

Resim 26: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Gülücükler Şatosu"

<https://esatis.tubitak.gov.tr/books/16471>

Erişim Tarihi: 16.08.2019

Resim 27: TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, çocuk Hakları Serisi "Salyangoz Adam"

<https://esatis.tubitak.gov.tr/books/16472>

Erişim Tarihi: 16.08.2019

EKLER

Ek-1 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi

Çocukların erişkinden farklı fiziksel, fizyolojik, davranış ve psikolojik özellikleri olduğu, sürekli büyüme ve gelişme gösterdiği bilincinin yerleşmesi, çocukların bakımının bir toplum sorunu olduğu ve bilimsel yaklaşımlarla herkesin bu sorumluluğu yüklenmesi gerektiği düşüncesi 20 Kasım 1959'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda "Çocuk Hakları Bildirgesi" ile kabul edilmiştir. On ilkeden oluşan bu bildirme aşağıdaki gibidir:

İlke 1: Çocuk, bu Bildirmede öne sürülen haklardan yararlanır. Her çocuk, kendisinin ya da ailesinin ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka bir görüş, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş ve başka bir statü bakımından herhangi bir ayırım yapılmaksızın bu haklara sahiptir.

İlke 2: Çocuk, özel olarak korunur, yasalar ve başka yollarla sağlıklı ve normal biçimde, özgürlük ve saygınlık koşullarında bedensel, zihinsel, ahlaki, manevi ve toplumsal olarak gelişmesine olanak sağlayacak fırsat ve kolaylıklardan yararlanır. Bu amaçla çıkarılacak yasalarda, çocuğun çıkarları önde gelir.

İlke 3: Çocuğun doğuştan başlayarak bir isme ve vatandaşlığa hakkı vardır.

İlke 4: Çocuk toplumsal güvenlik olanaklarından yararlanır. Sağlık içinde gelişme ve yetiştirme hakkı vardır. Bu amaçla kendisine ve annesine özel bakım ve korunma olanakları sağlanır. Bu olanaklar doğum öncesi ve doğum sonrası bakımı da içerir. Çocuğun, yeterli beslenme, barınma, eğlenme ve sağlık hizmetlerine hakkı vardır.

İlke 5: Bedensel, zihinsel ve toplumsal bakımdan özürsüz çocuğa özel durumunun gerektirdiği gibi davranılır ve özel eğitim ve bakım sağlanır.

İlke 6: Çocuğun kişiliğinin tam ve uyumlu gelişmesi için sevgi ve anlayışa gereksinimi vardır. Ana-babanın bakım ve sorumluluğu altında ve her durumda yakınlık, maddi ve manevi güvenlik ortamında elden geldiğince yetiştirilir. Ailesiz ve yeterli destekten yoksun çocuklara özel bakım sağlamak, toplum ve kamu

makamlarının ödevidir. Çok çocuklu aile çocuklarının korunması amacıyla devletçe ve başka kaynaklardan yardım sağlanır.

İlke 7: Çocuğun, en azından ilköğretim aşamasında ücretsiz ve zorunlu bir eğitim almaya hakkı vardır. Çocuğa, genel kültürünü geliştirmeye yarayacak ve eşitlik temeli üzerinde yeteneklerini, yargı gücünü, manevi ve toplumsal sorumluluk duygusunu geliştirmesine ve yararlı bir toplum üyesi olmasına olanak sağlayacak bir eğitim verilir. Çocuğun eğitiminden ve rehberliğinden sorumlu olanlar için yol gösterici ilke, çocuğun çıkarlarıdır. Bu sorumluluk her şeyden önce ana babasındır. Çocuk, eğitimle aynı amaçlara yönelik oyun ve eğlenme konusunda tüm olanaklarla donatılır; toplum ve kamu makamları çocuğun bu haktan yararlanma olanaklarını artırmaya çaba gösterir.

İlke 8: Çocuk her durumda korunma ve yardımdan ilk yararlanacaklar arasındadır.

İlke 9: Çocuk, her türlü ihmal, zulüm ve sömürüye karşı korunur. Çocuk, her ne biçimde olursa olsun alım-satım konusu olamaz. Çocuğun, uygun bir yaş sınırına ulaşmadan önce çalışmasına izin verilmez; hiçbir durumda sağlık ve eğitime zarar verecek ve bedensel, zihinsel ya da ruhsal gelişmesine engel olacak bir işte çalışmasına yol açılıp izin verilemez.

İlke 10: Çocuk ırk, din ve başka herhangi bir ayrımcılığı besleyen uygulamalardan korunur. Anlayış, hoşgörü ve halklar arasında dostluk, barış ve evrensel kardeşlik ruhuyla, güç ve yetkilerini insanlığın hizmetine sunması gerektiği bilinciyle

yetiştirilir(URL4:https://kdkcocuk.gov.tr/anasayfa/contents/files/YasalDuzenlemeler/BM_cocuk_Haklari_Bildirisi.pdf).

Ek-2 Uzman Değerlendirme Formu Örneği**UZMAN DEğERLENDİRME FORMU**

Değerli Uzman,

Resimli çocuk kitaplarının kapak tasarımlarının tasarım ilkeleri bakımından incelenmesi amacıyla, **“TÜBİTAK Yayınları Beş Yaş Üstü Çocuk Hakları Serisi Kitap Kapaklarının Tasarım İlkeleri Bakımından İncelenmesi”** konulu bir araştırma yapılmaktadır. Bu araştırma kapsamında *TÜBİTAK Yayınları Popüler Bilim Kitapları kategorisinde bulunan, Çocuk Hakları Serisi* resimli çocuk kitaplarının kapak tasarımlarının grafik tasarım ilkelerine uygunluğunu değerlendirmek için, seriye ait 10 kapak tasarımına yönelik tasarım ilkelerinin her bir maddesi altında 3 ayrı değerlendirme kriteri belirlenmiş ve siz uzmanların da görüşlerini almak üzere değerlendirmelerinize sunulmuştur.

Formda bulunan maddeleri, araştırmanın amacına uygun kullanabilmek için kapak tasarımlarının tarafınızdan incelenerek, her değerlendirme kriterinin karşısında bulunan uygun gördüğünüz onay kutusunu işaretlemeniz yeterli olacaktır. Gerekli gördüğünüz durumlarda sayfanın en altındaki **“YORUMLAR”** bölümüne ilgili maddeye dair açıklama yapmanız, değerlendirme sonunda uzman görüşünün teorik olarak daha güçlü olmasını sağlayacaktır.

Sizden istenilen “Uzman Değerlendirme Formunda” bulunan her maddenin değerlendirmesini maddelerin uygulandığı kapak tasarımına göre değerlendirmenizdir.

Değerli vaktinizi ayırdığınız ve katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

UZMAN DEğERLENDİRME FORMU UZMAN BİLGİLERİ

Adı Soyadı:

Unvanı:

Çalıştığı Kurum:

Mesleki Deneyim Yılı:

KAPAK TASARIMI – 1 “BİLGE ADAMIN YOLU”

KİTABIN

Adı : Bilge Adamın Yolu

Yaş Grubu : 5 Yaş Üstü

Baskısı : 2. Basım

Yazarı : Aleix Cabrera

Çizeri : Rosa M. Curto

Yayınevi : TÜBİTAK Popüler Bilim
Yayınları

“Çocuk, bu Bildirgede öne sürülen haklardan yararlanır. Her çocuk, kendisinin ya da ailesinin ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka bir görüş, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş ve başka bir statü bakımından herhangi bir ayırım yapılmaksızın bu haklara sahiptir.”

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 1. maddesini ele alarak hazırlanmış bir kitap kapağı tasarımı.

	SEÇENEKLER				
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1- Denge Kapak tasarımında denge ilkesini sağlamak amacıyla, nokta, çizgi, leke, renk, biçim gibi öğeler uyumlu bir şekilde kullanılmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
2- Denge Kapak tasarımında simetrik denge kullanılmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
3- Denge Kapak tasarımında asimetrik denge kullanılmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
4- Vurgu Kapak tasarımında vurgu ilkesini sağlamak amacıyla, nokta, çizgi, leke, renk, doku gibi unsurlardan biri kompozisyonda daha etkin olarak kullanılmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
5- Vurgu Kapak tasarımında vurgulanmak istenilen öğenin ifade gücü iyidir.	☐	☐	☐	☐	☐
6- Vurgu Kapak tasarımında birden çok öğede vurgu kullanılmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
7- Zıtlık Kapak tasarımında zıtlık ilkesi kullanılmış ve tasarıma hareket kazandırılmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
8- Zıtlık Kapak tasarımında zıtlık ilkesi renk öğesi açısından yerinde kullanılmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
9- Zıtlık Kapak tasarımında zıtlık ilkesi şekil öğesi açısından yerinde kullanılmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
10- Oran Kapak tasarımında kullanılan tipografi ve illüstrasyonların tasarım öğesi olarak kullanımında birbirleriyle oranına dikkat edilmiştir.	☐	☐	☐	☐	☐
11- Oran Kapak tasarımında tasarım öğeleri kendi içinde oran ilkesine uygun hazırlanmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
12- Oran					

26- Çeşitlilik Kapak tasarımı renk ve biçim olarak hareketli bir ifade ile hazırlanmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27- Çeşitlilik Kapak tasarımında kullamlan çeşitlilik, bütüne olan görsel ilgiyi artırmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

¹YORUMLAR:

¹ *Tasarım ilkelerine dair teorik bilgi ve bu ilkelerin kitap kapak tasarımında kullanımı ile ilgili görüşlerimizi *YORUMLAR* bölümüne yazabilirsiniz.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı Serdar DİK
Doğum Yeri ve Tarihi Elazığ / 19.01.1987

Eğitim Durumu

Lise Kovancılar Lisesi / ELAZIĞ / (2004)
Lisans Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar
Eğitimi Bölümü, Resim-İş Öğretmenliği Programı /
(2010)
Yüksek Lisans Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı / (2019)

Sanatsal Faaliyetler

Katıldığı Ulusal ve Uluslararası Sergiler

- *Fırat Üniversitesi Resim Yarışması Karma Sergi*
(2009) / Elazığ
- *II. Uluslararası Bozok Sempozyumu Yozgat Turizminde*
Adım Adım Sanat Sergisi
(2017) / Yozgat
- *EASTYORUM Uluslararası Karma Plastik Sanatlar*
Sergisi
(2018) / Muş
- *Sanatçı Barış Aydın Anısına Plastik Sanatlar Sergisi*
(2018) / Ankara
- *2. Uluslararası Posta Sanatı Sergisi*
(2018) / Kars

İş Deneyimi

- Ela Reklam ve Tanıtım Hizmetleri / ELAZIĞ
(2006-2009) Atöyle Üretim ve Grafik Tasarım
- Alat Tekstil San.Tic.Ltd.Şti. / ELAZIĞ
(2010-2011) Grafik Tasarım ve Desinatör

- Hazarbaba Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Sivrice / ELAZIĞ (2011-2013) Ebru Kursu Eğitmenliği
- Ela Reklam ve Tanıtım Hizmetleri / ELAZIĞ (2011-2013) Grafik Tasarımcı / Yarı Zamanlı
- Elazığ Gençlik Merkezi Ebru Kursu Eğitmenliği (2014)
- Muş Alparslan Üniversitesi, Malazgirt MYO El Sanatları Bölümü / Öğretim Görevlisi (2015)
- Muş Alparslan Üniversitesi, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Birim Müdür Yardımcılığı Görevi / (2017)
- Muş Alparslan Üniversitesi, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Birim Müdürlüğü Görevi / (2018)

İletişim

Muş Alparslan Üniversitesi, Rektörlük Binası, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Güzeltepe Yerleşkesi, 49250, MUŞ

<http://www.alparslan.edu.tr/person.xhtml?person=1513>

serdardik@gmail.com

s.dik@alparslan.edu.tr

0436 249 49 49 - 1050